

**T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**TAYLAND'DA İSLÂM DİN EĞİTİMİ
DEVLET VE ÖZEL OKULLARININ
GELİŞME VE PROBLEMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kassamara SORNSAWAN

BURSA - 2019

T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI

**TAYLAND'DA İSLÂM DİN EĞİTİMİ
DEVLET VE ÖZEL OKULLARININ
GELİŞME VE PROBLEMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kassamara SORNSAWAN

**Danışman:
Prof. Dr. Mehmet Emin AY**

BURSA - 2019

TEZ ONAY SAYFASI
T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Eğitimi Bilim Dalı'ında 701721057 numaralı Kassamara SORNSAWAN'ın hazırladığı “**TAYLAND'DA İSLÂM DİN EĞİTİMİ DEVLET VE ÖZEL OKULLARININ GELİŞME VE PROBLEMLERİ**” konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı.....03../.09...../2019. günü....15.00-16.30.....saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının..... **BAŞARILI** olduğuna **OYBİRLİĞİ** ile karar verilmiştir.

Başkan

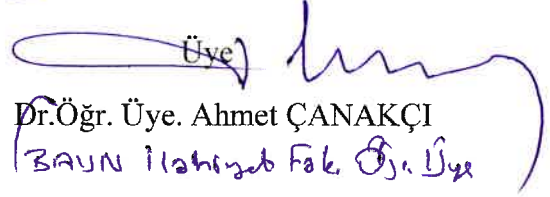
Prof. Dr. Mehmet Emin AY

B.U.Ü. İlahiyat Fak. Öğr. Üye

Üye

Prof. Dr. Mehmet Akif KILAVUZ

Üye

Dr. Öğr. Üye. Ahmet ÇANAKÇI

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ İlahiyat Fak. Öğr. Üye

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 15/08/2019

Tez Başlığı / Konusu: **“Tayland’da İslâm Din Eğitimi Devlet ve Özel Okullarının Gelişme ve Problemleri”**

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 131 sayfalık kısmına ilişkin, 15.08.2019 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %6’dır.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

15/08/2019

Adı Soyadı: Kassamara SORNSAWAN

Öğrenci No: 701721057

Anabilim Dalı: FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

Programı: YÜKSEK LİSANS

Statüsü: Y.Lisans Doktora

Danışman
Prof. Dr. Mehmet Emin AY

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak sunduğum “**Tayland’da İslâm Din Eğitimi Devlet ve Özel Okullarının Gelişme ve Problemleri**” başlıklı çalışmamın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih: 19/08/2019

İmza:

Adı Soyadı:

Kassamara SORNSAWAN

Öğrenci No:

701721057

Anabilim Dalı:

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

Programı:

YÜKSEK LİSANS

Statüsü:

Y.Lisans Doktora

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	: Kassamara SORNSAWAN
Üniversite	: Uludağ Üniversitesi
Enstitü	: Felsefe ve Din Bilimleri
Anabilim Dalı	: Din Eğitimi
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: XV+116
Mezuniyet Tarihi	:
Tez Danışman(lar)ı	: Prof. Dr. Mehmet Emin AY

TAYLAND'DA İSLÂM DİN EĞİTİMİ DEVLET VE ÖZEL OKULLARININ GELİŞME VE PROBLEMLERİ

Tayland'da var olan İslâm Din Eğitimi'nin nasıl gerçekleştiğinin incelendiği "*Tayland'da İslam Din Eğitimi Devlet ve Özel Okullarının Gelişme ve Problemleri*" adlı bu tezde, öncelikle araştırmanın problemi, konusu, amacı, önemi, araştırmanın yöntem ve sınırları açıklanmaktadır. Tayland eğitim sistemi içerisinde din eğitiminin yeri, işleyişi, şartları ve yeterlilik durumunun ele alındığı bu tez, giriş kısmı ve akabinde araştırmanın detaylandırıldığı iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, Tayland ülke tarihi, Tayland'da İslâmiyet'in kabulü ve yayılması, Tayland Eğitim Tarihi arka planı, Tayland'da İslâm Eğitimi Tarihi arka planı hakkında ve Tayland'da dinî bir hayat yaşama noktasında insanların sahip olduğu hürriyetler ve dinî kurumlar hakkında da bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde ise Tayland'da var olan eğitim sistemi müfredatları ağırlıklı İslâm din eğitimi sistemindeki kurumların kullandığı müfredatlar ve içerikleri ile ilgili bir takım hususlar anlatılmaya çalışılmıştır. Ardından Tayland eğitim sistemindeki örgün ve yaygın eğitim kurumları kapsamında bulunan Özel Okullar ve Devlet Okullarında uygulanan İslâm eğitimi müfredatlarının gelişimleri ve var olan problemleri geniş bir şekilde ele alınmıştır.

Anahtar sözcükler: Tayland, din eğitim sistemi, devlet okulları, özel okullar, örgün eğitim, yaygın eğitim, din eğitim müfredatı.

ABSTRACT

Name and Surname : Kassamara SORNSAWAN
University : Uludağ University
Institution : Social Science Institution
Field : Philosophy and Religious Studies
Degree Awarded : Master
Page Number : XV+116
Degree Date :
Supervisor (s) : Prof. Dr. Mehmet Emin AY

DEVELOPMENT AND PROBLEMS OF ISLAM RELIGIOUS EDUCATION OF STATE AND PRIVATE SCHOOLS IN THAILAND

In the following thesis named "*Development and Problems of Islamic Religious Education of State and Private Schools in Thailand*" is discussed a problems, matter, aim, importance, methods and limits of the research-work. This thesis, which deals with the place, operation, conditions and qualification of religious education within the Thai education system, is consists of an introduction and two chapters in which the research is detailed.

In the first chapter, Thailand's country history, the adoption and spread of Islam in Thailand, the background of the history of education in Thailand and Thailand Islamic Education's History, Freedom of people to live a religious life in Thailand and religious institutions information is provided.

In the second chapter, the curricula of the education system in Thailand are intensified and some of the issues related to the curricula used by the institutions in the Islamic religious education system are explained. Subsequently, the development and problems of Islamic education curricula applied in Private and State Schools within the scope of formal and non-formal education institutions in Thailand's education system are discussed in a broad way.

Keywords: Thailand, religious education system, state schools, private schools, formal education, non-formal education, religious education curriculum.

ÖNSÖZ

İnsanlık tarihinde, günümüzde ve gelecekte her daim bireyler üzerinde etkili olan ve olmaya devam edecek olan din olgusu, bireylerin yaşantısını her yönüyle şekillendirmekte, hayata karşı duruşlarını belirlemede aktif rol oynamaktadır. İnsan yaşantısında bu derece önemli olan dinin doğru bir şekilde öğrenilmesi ve gelecek nesillere aktarılması da büyük önem taşımaktadır. Tüm bunların gerçekleşmesi için de din eğitimi vazgeçilmez bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki dünya üzerinde insanlar her devirde din eğitimlerini nasıl sağlayabilecekleri hakkında bir arayış içinde olmuşlar ve en uygun olan yönteme ulaşmaya çalışmışlardır.

Birçok ülke gibi Tayland da halkının ihtiyaçları doğrultusunda mevcut imkânlarını denetlemekte ve güncelleştirmektedir. Bu bağlamda da hâkimiyeti altında olan gerek yerel gerekse göçmen Müslüman vatandaşlarına, talepleri doğrultusunda İslâm eğitimi hizmetlerini sunmaktadır.

Tayland'da verilen İslâm din eğitimi hizmetlerine bakmadan önce Tayland'a İslâmiyet'in girişi ve yayılışının tarihçesinin bilinmesi önem arz etmektedir. Yapılan araştırmalar neticesinde, Budist bir ülke olan Tayland'ın ilk kuruluşu olan Sukhothai Dönemi'nden önce de birtakım Müslüman topluluklara ev sahipliği yaptığı anlaşılmaktadır. Buradan Tayland Devleti'nin her dönemde Müslümanlarla iletişim halinde olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Müslümanların Tayland'a gelişi genelde ticaret, savaşlar ve göçler vasıtasıyla olmuştur. Bu nedenle günümüzde Tayland'ın her yerinde Müslümanlar yaşamakta ve ülkede İslâm ikinci yaygın din olarak kabul edilmektedir.

Bu araştırma, **“Tayland'da İslâm Din Eğitimi Devlet ve Özel Okullarının Gelişme ve Problemleri”** adı altında, Tayland'da İslâm din eğitimi veren devlet okullarının ve özel okulların kullandıkları müfredatları, bu müfredatlarda yer alan din eğitiminin gelişimini ve sorunlarını incelemektedir.

Hazırladığımız bu çalışmamızda, öncelikli olarak konunun belirlenmesi ve araştırmanın sonuçlanmasına kadar her aşamada bana destek olarak yol gösteren tez danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Mehmet Emin AY'a sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum. Yine kapılarını her zaman benim için açık tutan, maddi-manevi

her türlü destek ve teşviklerini esirgememiş olan Dr. Öğr. Üyesi Hidayet PEKER'e ve Sayın Müzeyyen ÇELEBİ'ye şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca araştırmamın yazıya geçirilmesi esnasında yazım denetimi noktasında bana önemli katkıları olan Rumeysa KÜÇÜK ve Zehra Saliha SERT'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Her zaman olduğu gibi yüksek lisans eğitimimin devamı noktasında ve araştırma sürecinde desteklerini benden esirgemeyen değerli annem başta olmak üzere tüm aile bireylerime sevgi ve şükranlarımı sunuyorum.

Çalışmamın, Tayland'daki din eğitimi hakkında bilgi sahibi olmak isteyenlere ve konuya ilgi duyan akademisyenlere faydalı olmasını diliyorum.

Kassamara SORNSAWAN

19.08.2019
BURSA

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	iii
YEMİN METNİ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	x
RESİMLER LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR	xv
GİRİŞ	1
I. ARAŞTIRMA PROBLEMİ	1
II. ARAŞTIRMANIN KONUSU	2
III. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	3
IV. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE SINIRLARI	4

BİRİNCİ BÖLÜM TAYLAND'DA İSLÂMİYET'İN DOĞUŞU VE DİN EĞİTİMİ

I. ÜLKE HAKKINDA GENEL BİLGİLER	5
II. TAYLAND'DA İSLÂMİYET'İN DOĞUŞU VE YAYILIŞI	7
A. SUKHOTHAİ DÖNEMİ'NDE İSLÂMİYET (1249-1438)	8
B. AYUTTHAYA DÖNEMİ'NDE İSLÂMİYET (1350-1776)	11
C. KRUNG THONBURİ DÖNEMİNDE İSLÂMİYET (1767-1780)	13
D. RATTANAHKOSİN DÖNEMİ (1782- GÜNÜMÜZE...)	15
E. PATANİ BÖLGESİ'NDE İSLÂMİYET'İN YAYGINLAŞMASI	17
1. Patani ve Ayutthaya Arasındaki İlişki	19
2. Patani ve Bangkok (Rattanakosin Dönemi'nde) Arasındaki İlişki	20
III. TAYLAND'DA EĞİTİM TARİHİ	21
IV. TAYLAND'DA İSLÂM DİN EĞİTİMİNİN TARİHÇESİ	23
V. GÜNÜMÜZDE TAYLAND'DA DİN-DEVLET İLİŞKİLERİ	27
A. TAYLAND ANAYASASI'NA GÖRE DİN VE DEVLET	27
B. TAYLAND ANAYASASI'NA GÖRE İBADETHANE VE DİNİ CEMAATLER	28

İKİNCİ BÖLÜM

TAYLAND'DA DEVLET OKULLARINDA VE ÖZEL OKULLARDA UYGULANAN İSLÂM DİN EĞİTİMİ'NİN SİSTEMİ VE ÇEŞİTLERİ

I. TAYLAND'DA İSLÂM DİN EĞİTİMİ SİSTEMİ	31
A. TAYLAND ANAYASASI'NA GÖRE EĞİTİM GÖRME HAKKI.....	31
B. TAYLAND'DA EĞİTİM SİSTEMİ.....	33
II. TAYLAND'DA DEVLET VE ÖZEL OKULLARIN İSLÂM DİN EĞİTİMİ.....	36
A. İSLÂM EĞİTİMİ VEREN ÖZEL EĞİTİM OKULLARI.....	37
1. Yaygın Eğitim.....	37
a. Pondok Okulları.....	37
(1) Genel Olarak Pondok Okulları.....	38
(2) Pondok Okullarının Kuruluşu.....	40
(3) Pondok Okullarının Kuruluş Sebepleri.....	41
(4) Pondok Okullarında Uygulanan Başlıca Müfredatlar.....	43
(5) Pondok Okullarında Öğretim ve Öğrenim Düzeni.....	47
(6) Pondok Okullarının Toplumdaki Yeri ve Önemi.....	49
(7) Pondok Okulların Günümüze Kadar Devam Edebilmesini Sağlayan Faktörler.....	51
b. Tadika Okulları.....	52
(1) Tadika'nın Kuruluşu.....	53
(2) Camide İslâm Eğitimi Müfredatının (Tadika)Gelişimi ve Problemleri.....	54
(3) Eğitim Süresinin Temel Yapısı/Öğrenci Geliştirme Faaliyetleri.....	57
(4) Tayland'da Bir Tadika Okulu.....	59
2. Örgün Eğitim.....	60
a. İslâmî Özel Okullar (Pozitif Bilimlerle Birlikte).....	60
(1) İslâmî Özel Okulların Tarihçesi.....	60
(2) Pondok Okullarının İslâmî Özel Okullarına Dönüştürülme Sebebi... ..	65
(3) İslâmî Özel Okulların Çeşitleri.....	66
(4) İslâmî Özel Okullarda Öğretim.....	67
(5) Tayland'daki İslâmî Özel Okullar.....	71

b. İslâmî Özel Okullar (Sadece Dinî Eğitim).....	79
(1) <i>Krusampan İslâm Derneği'nin Tarihçesi</i>	79
(2) <i>Krusampan İslâm Derneğinin İslâmî Eğitim Müfredatı</i>	81
B. DEVLET OKULLARINDA İSLÂM EĞİTİMİ	85
1. Devlet Okullarında Verilen İslâmî Eğitimin Tarihçesi	85
2. İslâmî Eğitim Verilen Devlet Okulları	86
a. Devlet Okulu İslâm Eğitimi Sistemi	86
b. Genel Eğitim ile İslâm Eğitiminin Ortaklaşa Kullanıldığı Müfredatın Gelişmesi	87
(1) <i>1976 İslâm Eğitimi Müfredatı</i>	87
(2) <i>1980 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatı</i>	88
(3) <i>1987 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatı (Revize 1990)</i>	88
(4) <i>Devlet Okulları İlköğretim Dönemi Genel Eğitim Müfredatı'nda</i> <i>(Revize 1990) İslâm Eğitimi Müfredatı (Revize 1994)</i>	89
(5) <i>2001 İlköğretim Dönemi Genel Eğitim Müfredatı'na Göre İslâm</i> <i>Eğitimi Müfredatı</i>	89
(6) <i>2006 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatı (Pilot Uygulama)</i> ..	89
(7) <i>2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı'na Göre İslâm Eğitimi</i>	94
c. Tayland'da İslâm Eğitimi Veren Devlet Okulları.....	101
SONUÇ	105
KAYNAKÇA.....	110

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Tayland Haritası.....	6
Resim 2: Ayutthaya kentini tasvir eden bir resim.	7
Resim 3: 1833’de Bulunan Sukhothai Yazıt Taşı	9
Resim 4: Sangkalok (porselenin bir çeşidi), Sawan Müze, Sokhothai Şehri, Tayland ..	10
Resim 5: Şeyh Ahmet Kumi(ö.1631) Ayutthaya Dönemindeki İlk Şeyhü’l-İslâm.....	11
Resim 6: Krung Thonburi Döneminde,1950’de yeniden inşa edilen Tonson Camii’ye ait eski bir resim.	14
Resim 7: Kral 9. Puumiphon’un Müslüman Toplulukları Ziyareti	16
Resim 8: "Khek Tani", Kral Rama V (1868-1910) döneminde hükümet yetkilisi ve güney bölgesindeki Patanili Müslümanlar	18
Resim 9: Patani’de Bir Pondok Okulu	38
Resim 10: Pondok Okulunda Talebeler.....	47
Resim 11: Hidayaduddinîyah Mescidi, Tadika Okulu Başlamadan Önce Çocukların Sıraya Girme Anı.....	53
Resim 12: Nacmuddin Caminin Yanında Tadika Okulu.....	59
Resim 13: Azizstan Okulu, Pondok Okulundan İslâmî Rat Okuluna Dönüştürülmesinden Sonraki Hali	61
Resim 14: İslâmî Rat Okulu Binasına Bir Örnek	63
Resim 15: Güney Bölgesinde Bir İslâmî Özel Okul	64
Resim 16: İslam Sri Ayutthaya’nın ilk binasına ait bir resim.	71
Resim 17: Ayutthaya Dönemi’nden Kalan Kudi Chofa Camii	72
Resim 18: İslâm Sri Ayutthaya Okulu’nun Bugün Kullandığı Binalar.....	73
Resim 19: Okuldaki İlköğretim Öğrencilerinin Bir Ders Saati	73
Resim 20: Okuldaki Lise Öğrencilerinin Bir Ders Saati	73
Resim 21: Chongraksat Wittaya Okulu, Anaokulu ve İlköğretim Binaları.....	74
Resim 22: Chongraksat Wittaya Okulu, Ortaöğretim ve Lise Binaları.....	74
Resim 23: İlköğretim Öğrencilerinin Bir Ders Saati	75
Resim 24: Okul Binasının Dışında Yapılan Dersler.....	75
Resim 25: 1963’te Muhammad Toher Sulong ve Hükümetten Bazı Yetkililer Okulu Gezerken.....	76

Resim 26: İslâmî Rat Okulu Bahçesinde Kız Talebeler	77
Resim 27: Thamavitya Okulu Talebelerinin Toplu Resmi	77
Resim 28: Öğrencilerin Yaptığı Ek Faaliyetler	78
Resim 29: Öğrencilerin Yaptığı Ek Faaliyetler	78
Resim 30: Farz-1 Ayn Eğitimini Tamamlayan Öğrencilerin Diploma Töreni	79
Resim 31: Kruchonpatthana Okulu	86
Resim 32: Prachasammakhee Okulu, Öğretmenler Talebelerle Beraber Toplu Resim	102
Resim 33: Banbudee Okulu'nun Binası	103
Resim 34: Banbudee Okulun Talebeleri.....	104
Resim 35: Okul Başlamadan Önce Talebelerin Ulusal Bayrağa Saygı Duruşu.....	104
Resim 36: Banbudi Okulu, 2017 Yılında Sınıftaki Telebeler Sınav Yapılırken	104

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.tz.	: Adı Geçen Tez
a.yer	: Adı Geçen Yer
b.	: Baskı
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
der.	: Derleyen
ed.	: Editör
Hz.	: Hazreti
nu.	: Numara
ö.	: Ölümü
s.	: Sayfa
s.a.v.	: Sallallahu aleyhi vesellem
ts.	: Tarihsiz
vb.	: Ve benzeri
y.y.	: Basım yeri yok
BKK.	: Bangkok

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Eğitim, her insanın hayatında önemli bir faktör olarak kabul edilir. Eğitim her alanda toplumun ve ulusun gelişiminin temelini oluşturur. İnsan kaynaklarının, doğru, etkili ve verimli bir şekilde yönetilmesi bakımından eğitimin önemi çok büyüktür. Eğitim, aynı zamanda insan kaynaklarının gelişimi ile doğrudan ilişkisi olan önemli bir araç ve kişisel gelişimi yönlendiren önemli bir süreçtir. Huzurlu ve mutlu bir toplum için eğitim önem arz etmektedir.

Budist bir ülke olan Tayland'da, İslâmiyet ikinci büyük dindir. Ülkede din, serbest ve özgür bir şekilde yaşanabilmektedir. Başkent Bangkok ve çevresiyle, Tayland'ın güney kesimleri Müslümanların yoğunlukla yaşadığı yerleşim merkezleridir. Tayland'da, İslâm eğitimi sistemine bakıldığında *Örgün Eğitim* ve *Yaygın Eğitim* olmak üzere ikiye ayrıldığı görülmektedir.

Araştırmanın ana problemi şudur;

Tayland'da farklı bölgelerde din eğitimi veren kurumlar vardır. Her birinin kendi özgür inisiyatifleriyle belirledikleri müfredatları vardır. Tayland eğitim sisteminde İslâm eğitimi, okullarda devletin denetim ve gözetiminde bulunurken, güney bölgesinde devletin denetim ve gözetimini kabul eden okulların yanında Malezya'dan alınan program ile müfredatın oluşturulduğu geleneksel eğitimi devam ettiren Pondok Okulları da bulunmaktadır. Ortaya çıkan bu farklılığı tespit ederek Tayland'daki *Din Eğitimi Kurumları ve Müfredat Programları* bu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın alt problemleri ise şunlardır;

1. Tayland'da nasıl bir eğitim sistemi bulunmaktadır?
2. Tayland'da bulunan devlet okulları ve özel okullar arasındaki farklılıklar nelerdir?
3. Tayland'da ortaya çıkan İslâm eğitim kurumları tarih boyunca nasıl bir yol izlemiştir?

4. İslâm dini eğitimi müesseseleri planlarını, programlarını, metotlarını nasıl oluşturmaktadır?

5. Tayland'daki devlet ve özel okullarında İslâm dini eğitimi uygulamaları ve değerlendirmeleri nasıl yapılmaktadır?

6. İslâm dini eğitimi yaklaşımları, İslâm dini öğretimi müfredatları ve uygulama biçimleri itibarıyla devlet okulları ve özel okullar arasındaki farklılıklar nelerdir?

7. Tayland'da bulunan devlet okullarının ve özel okulların İslâm dini eğitimi hususunda sahip oldukları problemler nelerdir? Ve bu problemler nasıl çözülebilir?

II. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Tayland çok kültürlü bir ülkedir. Tüm Taylandlılar eşit haklara sahiptir. Bireyler mensubu oldukları dinlerini yaşama noktasında özgürdürler. 1992 tarihinde *Tayland Anayasası Bölüm 3'de din özgürlüğünü sağlamak* konusunda 31. Madde, Tayland halkının görev ve haklarını şu şekilde beyan eder: "*Bir kişi herhangi bir dini tercih etme veya bir dine mensup olma konusunda tam özgürlüğe sahiptir. Kamu düzenine veya insanların ahlaklarına aykırı olmadığı sürece ibadetlerini gerçekleştirmede ve dinini yaşamada özgürdür.*"¹

Tayland'ın tarihinde ülke olarak ilk kuruluşu olan Sukhothai döneminden önce de burada yaşayan Müslümanların varlığı bilinmektedir. Taylandlıların Yunnan bölgesinden ve Güney Çin'den göç etmelerinden önce İslâm'ın buralarda yerel halkın içinde yayıldığı anlaşılmaktadır.² Tayland'a Müslümanların gelişi çeşitli şekillerde olmuştur. Müslümanların, Tayland'ın kurulduğu ilk yıllardan günümüze kadarki her dönemde hükümet yönetimlerinde aktif olarak çalıştıkları bilinmektedir. Müslümanların Tayland'da gelişi genelde ticaret, savaşlar ve göçler vasıtası ile olmuştur.

Nerede olursa olsun *eğitim* insanlar için önemlidir. İslâm dini de, eğitime çok önem vermektedir. Çünkü eğitim, bilgi, yaşam kalitesini iyileştirme potansiyeline sahip olma noktasında hayatın önemli bir faktörü olarak kabul edilmektedir. İslâmiyet'in zamanla Tayland'da daha fazla bölgeye yayılması ve Müslümanların sayılarının daha

¹"Tayland Krallığı Anayasası (Dinî Özgürlük)", *Anayasa Taslak Komitesi*, 11.11.2017, <https://th.wikisource.org/wiki>.

²Direk Kulsirivad, *Müslüman İlişkileri*, 4. bs., Matichon News, 2002.

da artmasıyla Müslümanların çokça yaşadığı bölgelerde dinî bilgisi olan kişilerin evleri, Müslümanlar için önemli bir toplantı merkezi haline gelmiştir. Bu toplantı merkezleri zamanla değişikliklere uğrasa da günümüze kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir. Örneğin, ilim öğrenmek amacıyla şehir dışından gelenlerin kalmaları için hocanın evinin (Tok Gru) yanına küçük kulübeler inşa edilmiştir. Sonradan bu kulübeler "*Pondok Okulu*" olarak adlandırılmıştır. Pondok Okulu, eğitim veren hocanın bilgisi ile orantılı işleyen, düzensiz, sistematik kuralları ve müfredatı olmayan bir okul durumunda idi. Bu kurumlar Tayland'daki İslâm eğitiminin başlangıcı sayılmaktadır. Daha sonra Pondok Okulu, *İslâmî Rat Okulu*'na dönüştürülmüştür. Bu okul, ülkenin Milli Eğitim Bakanlığınca kontrol edilmektedir. Bugün ise İslâmî Rat Okulları, *İslâmî Özel Okulu* olarak bilinmektedir. İslâmî Özel Okulu, din eğitimi ile pozitif bilimlerin yer aldığı genel eğitimi beraber yürüten bir eğitim sistemine sahiptir. Tayland Hükümeti, Müslümanların yoğun olduğu bölgelerdeki devlet okullarında İslâm dini eğitimi ihtiyacını karşılamak üzere çalışmalar yapmış ve bu amaçla 1973 yılında, ilk İslâm Eğitim Müfredatı'nı kullanmıştır. Ancak bu çabalar yeterli düzeyde olmadığı için ebeveynler çocuklarını daha çok İslâmî Özel okullarına göndermeyi tercih etmişlerdir.

Tayland'da İslâm din eğitimi kurumlarının çeşitliliğe sahip olduğundan söz etmiştik. Bu nedenle, İslâm eğitim sisteminin kalitesini, problemlerini ve geliştirilmesini ayrı ayrı incelemek durumundayız. Bu incelemeyi ise ancak İslâm din eğitimi müfredatını ele alarak yapabiliriz. Çünkü müfredat, eğitim kurumlarının kalitesini belirleme hususunda önemli bir kriter olarak görülmektedir.

III. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

1. Tayland'da İslâm'ın tarihi arka planını ve bugünkü durumunu incelemek.
2. Devlet okullarında ve özel okullarda İslâm din eğitimi ve öğretiminin gelişimini ve sorunlarını incelemek.
3. Devlet okulları ve özel okullardaki İslâm din eğitimi müfredatlarının düzenlenmesi ile ilgili sorunları ve çözüm önerilerini incelemek.

IV. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE SINIRLARI

Tez konusu tespit edildikten sonra araştırmaya yönelik hazırlıklara başlanılmıştır. Araştırmaya başlarken, ilk önce literatür incelemesi ve kaynak taraması yapılmıştır. Aynı zamanda bu konu ile ilgili olan her türlü makale, kitap ve diğer yazılı dokümanlar incelemeye alınmıştır. Bu araştırmaya yardımcı olması bakımından diğer ülkelerle ilgili yapılan benzer çalışmalardan da istifade edilmeye çalışılmıştır. Daha sonra farklı bölgelerde bulunan eğitim kurumlarına gidilerek araştırmanın sınırları çerçevesinde bilgi elde etmek amacıyla gözlem ve mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Çalışmada ana kaynak olarak Tayland'daki İslâm din eğitimiyle ilgili yazılı dokümanlar esas alınmıştır. Araştırma ile ilgili kullandığımız kaynaklara ulaşmada şu yol izlemiştir;

Tayland'daki okullarda çalışan yetkililerle görüşerek din eğitimi dersi ile ilgili bilgi toplanmış ve din eğitimi dersinin müfredatına nasıl ulaşılacağı konusunda din eğitimi öğretmenlerinin öneri ve tavsiyeleri alınmıştır. Tayland'daki İslam din eğitimi kurumları da ziyaret edilmiş, “katılımcı müşahede” yöntemiyle bilgi toplanmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TAYLAND'DA İSLÂMİYET'İN DOĞUŞU VE DİN EĞİTİMİ

I. ÜLKE HAKKINDA GENEL BİLGİLER

“Özgür ülke” anlamına gelen Tayland, Güney Doğu Asya’da tropik iklim kuşağında yer alır. Batısında Myanmar, doğusunda Kamboçya, kuzey doğusunda Laos ile çevrilidir. Güneyde ise Andaman denizi ile Tayland körfezi arasından bir dil gibi uzanan ince uzun bölge Malezya vardır.³

Eski adı Siyam olan Tayland bir krallıktır. Başkenti “Melekler Kenti” anlamına gelen Bangkok’tur. 1949’dan önce Tay Devleti Syam, Siam veya Siyam diye biliniyordu. Fakat Tay halkı, başkentlerinin ismini devletin adı olarak kullanmak istediler. Nitekim 1238-1378 seneleri arasında Sukhothai şehri başşehir olduğu zaman Tay halkı kendi memleketlerini "*Sukhothai Devleti*" diye adlandırmışken başşehir Sukhothai şehriden Ayutthaya şehrine taşındığında bu kez "*Ayutthaya Devleti*" ismini vermiştir.⁴ Ancak Mayıs 1949’dan itibaren Tay Devleti’nin resmi adı Tayca’da "*Prades Thai*" ve yabancı dillerde "*Thailand*", Türkçede ise "*Tayland*" olarak kullanılmıştır.

1238 yılından bu yana bağımsız bir devlet olan bu ülke hiçbir zaman Avrupalıların sömürgesi olmamıştır. Seçimlerle işbaşına gelen temsilcilerden oluşan bir hükümetle idare edilen ülkenin bugünkü Kralı 1 Aralık 2016’dan itibaren tahtta olan *Cowfha Maha Vajiralongkorn*’dur.⁵

³“The World Facebook”, *Central Intelligence Agency*, 14.02.2019,

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/th.html>.

⁴Rong Syamananda, *A History of Thailand*, 7. bs., Bangkok: Thai Watana Panich, 1990, s. 4.

⁵“Zcooby”, *Tayland Veliaht Prensini 1 Aralık’ta Kral İlan Edilmesi*, 29.11.2016,

<https://www.zcooby.com/crown-prince-maha-vajiralongkorn-to-be-king-on-1-december-news-update>.

Resim 1: *Tayland Haritası*

<https://images.app.goo.gl/iQKT8cDXBdfMgYsy5>

Tayland'ın nüfusu yaklaşık 66 milyondur. Tayland halkı genelde Tay ırkından olup Budist'tir. Çin'in güney doğusunun, Taylandlıların doğum yeri olduğuna inanılır. O bölgenin ismi ise *Nancav*⁶ olup Taylandlıların yaşadıkları ilk bölgedir. Sonradan *Suwannabum* bölgesine yerleşmiştir.⁷ Tayland'ın resmi dini Budizm'dir fakat Müslümanlar Budistlerden sonra en kalabalık dinî azınlık sayılmaktadır. Taylandlı Müslümanların sayısı ile ilgili kesin bir bilgi olmamasına rağmen Tayland nüfusunun %6 ile 15'ini oluşturdukları tahmin edilmektedir. Ancak Tayland hükümetinin resmi istatistikleri bu rakamı %4'ün altında göstermektedir. Bu istatistiğe göre Tayland'daki Müslüman nüfus 2,5 milyonu aşmamaktadır.

⁶“Vikikitap Özgür Dünya için Ücretsiz Metinler”, *Tayland'da Sukhothai Dönemi'nden Önce Nancav Devleti*, 28.01.2016, <https://th.wikibooks.org/w/index.php?title=&oldid=34459>.

⁷Ali Suasaming, “Tayland'da İslâmiyet”, 2010, <http://alisuasaming.org/main/?p=2071>.

II. TAYLAND'DA İSLÂMİYET'İN DOĞUŞU VE YAYILIŞI

Tayland'ın tarihinde Müslümanlar toplumda önemli bir rol oynamıştır. Sukhothai Dönemi'nden itibaren varlıklarını sürdüren Müslümanlar, Ayutthaya'nın Kral Songtham (1620-1628) döneminden başlayarak Bangkok'un krallarından olan 5. Rama (1868-1910) dönemine kadar Tay Devleti'nin idarî işlerinde azınlık Müslümanlar çok büyük bir rol oynamıştır.⁸ Özellikle Ayutthaya döneminde bazı Müslümanlar kraliyette yönetici olarak görev yapmışlardır. İslâmiyet'in ülkeye gelişi hem yerel Müslümanlar hem de farklı ülkelerden gelen göçmenler vasıtasıyla Arap ülkeleriyle kurulan ticaret ilişkileri neticesiyle gerçekleşmiştir. Bu ilişkilerin bir sonucu olarak da Tayland'daki Müslümanlar ülkenin her bölgesine dağılmıştır. Tayland, Budist bir ülke olmasına rağmen eski tarihlerden beri Müslümanlarla her zaman ilişki halinde olmuştur.

Resim 2: Ayutthaya kentini tasvir eden bir resim. Kral Naray Saltanatı Dönemi (1656-1688), Ayutthaya'nın ticaret ve diplomasisinin altın çağıydı. Çünkü o zamanlar Ayutthaya tüccarlar için Asya'nın en büyük liman kenti idi.
<https://www.prachachat.net/d-life/news-143737>

⁸Muhammed Roflee Waehama, *İslâmiyet'in Güneydoğu Asya'ya Yayılması: Tayland'da İslâmiyet*, (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 1997, s. 68.

İslâm dininin Güneydoğu Asya’da yayılmasında iki önemli unsur vardır:

1. Güney Arabistan Yarımadası’ndan Sumatra Adaları, Shava ve Malay Yarımadasına kadar deniz yolu ile İslâm’ın yayılması gerçekleşmiştir. (Malay Yarımadası’nın yanında Tayland’ın Güney kesimidir).

2. Karayolu ile Arap ülkelerinden Çin’e Yunnan kentine kadar gelmiştir.⁹

Tayland’ın İslâm tarihi kaynaklarında, İslâm’ın Tayland’a 11. veya 13. yüzyılda geldiği ifade edilmiştir. İslâm’ın Tayland’a gelişi çoğunlukla, farklı mezhep ve etnik kökenden göçmen Müslümanların etkisiyle gerçekleşmiştir.

İslâm, Tayland’a farklı yönlerden, Malay-Endonezya takımadaları, Yemen (Hadramut), İran, Hindistan, Myanmar, Çin ve Kamboçya’dan yayıldı. Diğer Güneydoğu Asyalı Müslüman topluluklar gibi, Tay topluluğu da ‘yerli/ yerel Müslümanlar’ ve ‘göçmen Müslümanlar’ olmak üzere iki gruptan oluşmaktadır. Bu yüzden Tay Müslüman toplulukları içerisinde etnik, dilsel, kültür ve siyasi çeşitlilik vardır.¹⁰

A. SUKHOTHAİ DÖNEMİ’NDE İSLÂMİYET (1249-1438)

Tayland’da, Sukhothai (1249-1438) döneminden itibaren İslâm dinine inananlar mevcuttur. Çünkü o dönemde Tayland’ın diğer Müslüman ülkelerle ilişkisi bulunduğu tespit edilmiştir.

Tayland, Güneydoğu Asya’da bulunduğuna göre o tarihte İslâmiyet’in Tayland Devleti’nin sınırlarına girmiş olduğunu düşünmek mümkündür. Kukrit Pramoj,¹¹ İslâmiyet’in Endonezya’da ve Malay Yarımadaı’nda yayıldığı dönemde Tay halkının henüz güney Yunnan bölgesinden şimdiki bölgelere göç etmediğini ve muhtemelen İslâmiyet’in Tayland Devleti’nin kuruluşundan beri bu topraklara yerleşmiş olduğunu söylemiştir.

Bazı tarihçilerin görüşüne göre, *Nancav Devleti*’nin 1254’de Kubilay Han’a mağlubiyetinden önce, Tay ırkıdan ve yerli halktan pek çoğu İslâm’ı kabul

⁹Suasaming, “Tayland’da İslâmiyet”.

¹⁰Yusuf İmtiyaz, “Religious Diversity in a Buddhist Majority Country: The Case of Islam in Thailand”, *International Journal of Buddhist Thought and Culture*, sy. 3 (2003), s. 136.

¹¹Kukrit Pramoj, *Tayland’da İslâm Tarihi*, Bangkok: Mitr Siam Yayınları, 1971, s. 8.

etmişlerdir.¹² Nancav Devleti'nin, Moğolların eline geçmesinden sonra Tay milleti güneye doğru Hindicini bölgesine gruplar halinde göç etmişlerdir. Bu kabileler *Khun Ban Klang Tao* ile *Khun Pla Muang* liderliğinde hareket ederek Khmer bölgesini işgal edip 1257 yılında *Sukhothai Devleti*'ni kurmuşlardır. Sukhothai'nın üçüncü güçlü hükümdarı olan *Kral Rama Kamheng* (1278-1317), devletin topraklarını güneye doğru genişleterek Malay Yarımadası'nda bulunan Nakhon Sri Tammarat ve Patani krallıkları ile Malaka'ya kadar olan bölgeleri ülkesine katmıştır. O dönemde Malay Yarımadası'ndaki Nakhon Sri Tammarat ve Patani gibi krallıkların büyük çoğunluğu Müslüman idi.¹³ Kral Rama Kamheng kitabesinde Sukhothai Devleti'nin Müslümanlarla temasta bulunmuş olduğu yazılmaktadır.¹⁴ Milâdî 1292'de Kral Rama Kamheng, ilk Tay dilinin alfabesini ihdas etti. Bugünkü Tayca veya Tay dilinde 44 ünsüz harf, 32 ünlü harf ve 5 değişik ton sesi vardır. Yine onun döneminde Sukhothai Devleti, medeniyet ve kültürel yönden en parlak devrini yaşamıştır. D.G.H. Hall'ın söylediği gibi, o dönemde bu bölge bir Siyam medeniyetinin merkezi (The Cradle of Siamese Civilization) olmuştur.¹⁵ Kral Rama Kamheng'in bu dönem için yazdırdığı kitabe önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. (Bkz. Resim 3)

Resim 3: 1833'de Bulunan Sukhothai Yazıt Taşı, (Kral Rama Kamheng'in Yazıtı ve Sukhothai Döneminde Yazıtlar.)

<http://islamhouse.muslimthai.com>

¹²Waehama, *İslâmiyet'in Güneydoğu Asya'ya Yayılması: Tayland'da İslâmiyet*, s. 34.

¹³Winai Sama-un, *Tayland'da İslâmiyet*, Bangkok: Şeyhülislâm Merkezi, t.y., s. 8.

¹⁴Pramoj, *Tayland'da İslâm Tarihi*, s. 2.

¹⁵D.G.H Hall, *A History of South-East Asia*, 3. bs., New York: St. Martin's press, 1968, s. 171.

Kral Rama Kamheang kitabesinde bulunan Farsça kelimeler dikkate alınırsa, *Pazar* kelimesi Tayca olmayıp Farsça "*Bazaar*" kelimesinden gelmiştir. Şimdiki Tayca'da "*Pazar*" kelimesi kullanılmayıp onun yerine Pazar manasına gelen "*Talad*" kelimesi kullanılmaktadır.¹⁶ Sukhothai Devleti'nin İranlı tüccarlar ya da bu kelimeleri kullanan başka milletler ile ticarî temaslarda bulunduğu veya onların bu bölgede yerleşmiş olduğu anlaşılır. İslâmiyet'in Tayland'da nasıl yayıldığıyla ilgili başka bir ihtimal ise Tay milletinin "*Pazar*" kelimesi ile Çin'deyken tanışmış olmasıdır. Çünkü İslâmiyet Çin'e çok daha öncelerigirmiştir.¹⁷

Ayrıca Sukhothai Dönemi'nde tanınmış ve önemli ihracat malı olan *Sangkalok* (porselenin bir çeşidi) İslâm ülkelerinde Endonezya ve İran'da bulunmuştur.¹⁸ Bu da Sukhothai Devleti'nin Müslüman ülkelerle ticarî münasebete girmiş olduğunu gösterir. (Bkz. Resim 4)

Resim 4: *Sangkalok* (porselenin bir çeşidi), Sawan Müze, Sokhotai Şehri, Tayland
<https://www.thaihrhub.com>

¹⁶Direk Kulsirisawad, *Tayland Tarihi ve Edebiyatında Müslümanların Yeri ve Sultan Süleyman Gemisi*, Bangkok: Tay Dili ve Kitap Kurumu, 1974, s. 11.

¹⁷Sawvane Jitmoud, *Etnik Grup: Taylandlı Müslümanlar*, BKK: Kong Thun Singaru Chira Amphorn Yayınları, 1988, s. 96.

¹⁸Jitmoud, a.g.e., s. 97.

Sukhothai şehri bu bölgede bir ekonomi kaynağı ve ticaret merkezi olması sebebiyle, o dönemde Müslüman Arap tüccarların, İranlı ve Hintli Müslümanların oraya deniz ve kara yolu ile gitmiş olmaları, orada geçici ya da kalıcı olarak yerleşmiş olmaları kuvvetli bir ihtimaldir. Sukhothai şehrinde, şehadet kelimesini andıran iki cümlenin Tayca yazısı ile bir kitabe üzerinde bulunması, bu ihtimali kuvvetlendirecek başka bir delildir.¹⁹

Sukhothai Devleti, *Kral Rama Kamheng* döneminden sonra taht kavgaları yüzünden zayıflamıştır. Nihayet M. 1350’de yeni kurulan Ayutthaya adında başka bir Tay krallığı karşısında yıkılmaya mahkûm olmuştur.²⁰

B. AYUTTHAYA DÖNEMİ’NDE İSLÂMİYET (1350-1776)

Kral Utong, tebaasıyla birlikte 1324’te Ayutthaya’ya göç etmiş ve 1350’de Ayutthaya devletini kurmuştur. Tayland’da Müslümanların bulunduğu en net bir şekilde tespit edildiği önemli bir dönemdir. Tayland Müslümanlarının geneli Sünni’dir. Şiiler ise sadece Müslüman nüfusun %1’ini oluşturmaktadır. İsnâaşeriyye Şiilerinin Tayland’daki varlığı, İranlı tacir *Şeyh Ahmet Kumi*’nin 1602 yılında Tayland’a göç etmesine ve iyi bir itibar bırakmasının ardından onu hem memur hem de Şeyhü’l-İslam Başkanı olarak seçilmesine kadar uzanmaktadır.

Resim 5: *Şeyh Ahmet Kumi (ö.1631) İranlı, Ayutthaya Dönemindeki İlk Şeyhü'l-İslâm*

<https://images.app.goo.gl/H8mh8usM5UfohcYTA>

¹⁹Somkhith Vongmani, “Muslim Thai”, *Mit Samphan*, (1973), s. 8.

²⁰Syamananda, *A History of Thailand*, s. 29.

Şeyh Ahmet memurluk hayatında çok başarılı olmuş, hatta devletin en yüksek makamlarından vezirlik makamına kadar yükselmiştir. Onun soyundan gelenler de Tay Devleti'nde görev almışlardır.²¹ Şeyh Ahmet, Dışişleri ve Ticaret İşleri Bölümünde görevde iken, İranlılar bu topraklara yerleşmek için "*Tamboon Bantaikoo*" bölgesindeki toprakları kraldan talep etmişler, kral da bu isteklerini kabul etmişti. İranlı Şî Müslümanlar bu bölgede yerleşir yerleşmez camii inşa etmişlerdir. Hâlen günümüzde burası halk tarafından "*Şî Ban Kheak Taikoo*" olarak tanınmaktadır. Şeyh Ahmet vefat ettikten sonra göreve gelen 1925-1935 yılları arasında hüküm süren Kral 7. Rama (Phra Pokkiao) kendi hükümdarlığı döneminde Sünniliği mezhep olarak kabul etmiştir.²²

Ayutthaya hakkında aşağıda aktaracağımız detay bilgiler İslam dininin bu bölgede yayılması konusunda bir fikir verebilir.

Ayutthaya, Hint Okyanusu ile Güney Çin deniz ticaret yolu üzerinde bir şehirdir. Burası Güneydoğu'nun iç kısımlarından gelen ticari malların yoğun olarak bulunduğu bir yerdir.²³ Endonezya-Malay Yarımadalarından ve Uzak Doğu limanlarından gelen tüccarlar bölgeyi canlandırmıştır. Sumatra ve Malaka takımadaları birer ticaret merkezi olduğundan özellikle Müslüman tüccarlar ticaret amacıyla buralara gelip²⁴ yerleşmişlerdir.

Hollanda kaynaklarına göre Ayutthaya'ya bağlı Malay Yarımadası'nın batısındaki liman şehri Tanavasi'de çeşitli ülkelerden gelen Müslüman tüccarların bulunduğu zikredilir.²⁵ Hindistan'dan gelen Hintli Müslüman tüccarların uğrak yeri olan Tanavasi şehri dışında, Bengal Körfezi'nde bulunan Marid şehri de çok önemli bir liman olduğu için burada malları gemilerden boşaltıp, kara yolu ile Tanavasi şehrinde Ayutthaya'ya naklediyorlardı. Orta Doğu'dan gelen tüccarların Çin'e kadar gitmelerine gerek kalmadan, Marid şehrinde ihtiyaçları olan malları bulabiliyorlardı.²⁶

²¹Prayut Sittiphan, *Tayland'da Elit Tabakasının Soyları*, Bangkok: Khlang Vittiya, 1962, s. 236.

²²Tayland'ın güney bölgesi olan Malay sınırında olan Patani Bölgesi'nde eski zamanlardan beri Sünnî mezhebinin varlığını sürdürdüğü bilinmektedir. Patani Devleti ile Tayland Devleti'nin savaşmalarının ardından Tayland Devleti, Patani Devleti'ndeki insanları Bangkok'a götürmüştür ve güneydeki Müslümanların etkisiyle Tayland'da Sünnilik yayılmaya başlamıştır. Ardından Bangkok da, Tayland'da Müslümanların en çok yaşadığı bölgelerden biri haline gelmiştir.

²³Jitmoud, *Etnik Grup: Taylandlı Müslümanlar*, s. 98.

²⁴Jidaporn Sangnil, *A Study of Muslim Communities at Ayutthaya Province During Ayutthaya Period (14 th-18 th A.D.)*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Bangkok: Silpakorn, 2005, s. 216.

²⁵Nanta Sutakhun, *Ayutthaya Dönemi'nde Hollanda Belgeleri*, Bangkok: Krom Slipakorn, 1998, s. 26.

²⁶Nantawan Phusawang, "Ayutthaya Döneminde Müslüman Topluluklar K.S. Thi 17", *Thamasat Üniversitesi Dergisi*, sy. 15 (1987), s. 217.

Genellikle Ayutthaya ile ticari münasebette bulunan Hintli tüccarlar, Hindistan'daki limanlarından çıkarak, Malay Yarımadası'nın batı sahillerinde yer alan Trang, Thraiburi, Phuket ve Tanavasi limanlarına gelirler, oradan kara yoluyla Malay Yarımadası'nı geçerek Ayutthaya pazarı'na ulaşırlardı.²⁷ Ayrıca bu bölgede Ayutthaya döneminden kalan ve halk tarafından “*Kudi Tong*” olarak bilinen harabe halinde bir kalıntı vardır. Arkeologlar, bu kalıntının Müslümanlar için inşa edilmiş bir ibadethane veya bir camii olduğu görüşündedirler.²⁸

Ayutthaya Vakâyi'nâmelerinde, Ayutthaya şehrinde Müslüman toplumun yerleşimlerinden bahsedilmiştir. Buna göre, Ayutthaya Kralı'nın izniyle Müslümanlar ayrı ayrı semtlere topluluklar halinde yerleşmişlerdir. İranlı Müslümanlar Tha-Ka-Ji semtinde belli bir bölgeye yerleşirken, Cavalı ve Endonezyalı Müslümanlar ise Makasan semtinin belli bir bölgesine yerleşmişlerdir. Müslümanlar, Gudi/Surao (camii) ve Balay (mescid) gibi değişik isimlerde ibadethaneler yapmışlardır. Şehirde yaşayan Müslümanlar genellikle ticaret ile uğraşırken şehir dışında yaşayanlar ise tarımla uğraşmışlardır.²⁹

C. KRUNG THONBURI DÖNEMİNDE İSLÂMİYET (1767-1780)

Burma (Myanmar) ile Tayland'ın savaşmasının ardından Tayland'ın savaşı kaybetmesi Ayutthaya dönemi bitişi ve 1767 tarihinde Krung Thonburi döneminin başlangıcı kabul edilir. Rattanakosin döneminin başlarında Kraliyette bulunan asıl Tayland Müslümanlarının tarihinin yer aldığı “*Eski Khoi*” kitaplarında Müslümanlar da dâhil olmak üzere birçok Taylandlı'nın Ayutthaya'dan ayrılarak, Ayutthaya'nın güneyinde yer alan *Chao Phraya Nehri* boyunca göç ederek *Bangkok Noy*, *Kew Pazarı*, *Banglamphu*, *Bangkok Yay Kanalı*'na yerleştikleri bilgisi yer almaktadır.³⁰ Bangkok Yay Kanalı'nın Thonburi tarafında, Ayutthaya'dan beri de Müslümanlar yaşamaktaydı. Burada yaşayan Müslüman grup; *Kral Songtham* (1610-1628) saltanatından önce Bangkok Yay Kanalı'nda bir topluluk kurmaya geldik" diyerek

²⁷Waehama, *İslâmiyet'in Güneydoğu Asya'ya Yayılması: Tayland'da İslâmiyet*, s. 38.

²⁸Jitmoud, *Etnik Grup: Taylandlı Müslümanlar*, s. 101.

²⁹Pramoj, *Tayland'da İslâm Tarihi*, ss. 2-3.

³⁰Ali Suasaming, “Krung Thonburi Döneminde İslâmiyet”, 2010, <http://alisuasaming.org/main/?p=2071>.

bölgeye yerleşmişlerdir.³¹ Yaşadıkları dönem içerisinde Bangkok Yay Kanalı'nın idari işlerinin yürütüldüğü bölgede, kralın yakın askerlerinden olan *Praya Vongsan Seni (Mahmut)* 1688'de *Tonson Camii (Çam Ağacı Camii)*'ni inşa ettirmiştir.³² *Tonson Camii*'nin tarihini anlatan "*Tonson Camii Tarihi*" kitabında da son Ayutthaya Dönemi'nden itibaren var olan *Tonson Camii*'nin Müslüman topluluğunun önemli bir merkezi olduğundan bahsedilmiştir.³³ Hatta *Chao Phraya Chakri Si Ongkharak (Mud)*, *Phraya Yommarat* ve *Phra Ratch Bangson* gibi Müslümanların yöneticileri de siyasi toplantılarını bu merkezde gerçekleştirmiştir. *Tonson Camii*'nin yer aldığı bölgeye eski sarayla birlikte tapınaklar inşa edilmiştir. Böylelikle bölge hem Müslümanlar hem de Budistler için bir merkez haline gelmiştir. Ayrıca dönemin kralı "*Kral Taksin*" Müslümanlara mezarlık yapılması için caminin arkasında bir yer ayırmıştır. Böylelikle *Tonson Camii* bir arada yaşayan Taylandlı Müslümanlar ile Taylandlı Budistlerin arasındaki ilişkiyi gösteren bir sembol haline gelmiştir. *Tonson Camii*'nin bir diğer özelliği de Müslümanların tarihsel birikiminin yer aldığı bir ibadethane olmasıdır.

Resim 6: *Krung Thonburi Döneminde, 1950'de yeniden inşa edilen Tonson Camii'ye ait eski bir resim.*

<https://www.facebook.com/Rattanakosineha/posts/2087346464650589/>

³¹Jitmoud, *Etnik Grup: a.g.e*, s. 124.

³²Suasaming, "Krung Thonburi Döneminde İslâmiyet".

³³Jutharat Suksist, *Saray Yakınında Tapınaklar; İlköğretim Yaşam Deneyimi ve Eğitimi Dersi ve Lise Sosyal Eğitim Kitabı*, BKK: Krusapa Yayınları, 1999, s. 5.

Nitekim Ayutthaya yıkıldıktan sonra şehirde bulunan Arapça yazıtın bir kısmı yanarak tahrip olmuş bir kısmı da nehrin akıntısıyla Bangkok Yay Kanalı'na kadar gelmiştir. Ardından orada yaşayan Müslümanlar yazıtı Tonson Camii'nde korumaya almışlardır.³⁴

D. RATTANAHKOSİN DÖNEMİ (1782- GÜNÜMÜZE...)

Bangkok'un başkenti olan Rattanakosin Dönemi'nden önce Müslüman toplulukların bu bölgelere yerleşmiş oldukları bilinmektedir. Daha önceki Ayutthaya ve Krung Thonburi Dönemi'nde, yerel Müslümanların cemaat olarak yaşadığı kentlerde Rattanakosin Dönemi'ne kadar devam etmektedir.

Müslümanların sayısı arttığında, Rattanakosin'in erken döneminde Güney bölgelerden esir olarak gelen Patanili Müslümanlar Bangkok'a yerleştirilmiştir. Bu Müslüman toplulukları dayeni Müslüman topluluklarının oluşmasına ve yayılmasına vesile olmuştur. Böylece Müslümanlar zamanla, Bangkok ve Thonburi bölgelerinin haricinde Orta, Doğu, Kuzeydoğu bölgeleri ve bazı Güney illerinde de yayılmışlardır.

Rattanakosin Dönemi'nde Müslüman topluluklar aşağıdaki gibi gruplandırılabilir;

1. Ayutthaya Dönemi'nden beri Malay kökenli Müslümanlar, Cham Müslümanları, Makkasan Müslümanları, Hint-İran Müslümanları, Arap ülkeler ve Türkler de dâhil olmak üzere Ayutthaya yıkıldıktan sonra Chao Phraya Nehri'nde göç ederek Thonburi'ye bir buluşma yeri olarak *Bang Luang Kanalı*, *Bangkok Noi Kanalı*, *Kew Pazarı*, *Pakkat Pazarı* gibi bölgelere toplu olarak gelmişlerdir. Bu Müslüman grubu ticaret yapmak için Ayutthaya'ya sonradan yerleşmişlerdir.

2. İslâmiyeti çoktan kabul eden Tayland hükümdarının buyruğu altında yaşayan Erken Rattanakosin Dönemi'nin Müslüman topluluğu Malay bölgesinden gelen asıl Müslüman vatandaşlar ve Khmer (Kamboçya)'den gelen *Cham* olarak adlandırılan Cham Müslümanları olmak üzere iki büyük gruba ayrılabilir.

³⁴Tonson Camii Tarihi, Bangkok: Pranakorn Chaiwat Yayınları, 1975, s. 13.

3. Daha önce başka ülkelerde başka hükümdarın buyruğu altında olup da Bangkok'a ve yakın bir yerlere ticaret için gelerek bu bölgelere yerleşen Yava (Chava) Müslümanları ve Hint Müslümanları.

4. Kendi ülkelerinden göç ederek Tayland'ın Kuzey ve kuzeydoğu bölgelerine yerleşen, aslen yabancı uyruklu olan Bangladeş (Pathan), Myanmarlı, Yunnanlı ve Çinli Müslümanlar.³⁵

Rattanakosin Dönemi'nde, Müslümanlar artık Tayland'ın bütün bölgelerine yerleşerek İslâm Dini'nin yayılmasını da gerçekleştirmişlerdir. Tayland'ın her yerinde Müslüman toplulukları cami kurulmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu da Müslümanların din özgürlüğü hakkına sahip olduklarını gösterir. Ülkenin en yüksek kanunu olan Anayasa uyarınca dini pratikler ve ibadetler konusunda tam bir özgürlük ve eşitlik vardır.

Tayland'da Müslümanların var olmalarının ve Tayland'ın idaresiyle ilgili olmalarının bir sonucu olarak devletin de Müslümanlar için uygulamaya koyduğu birtakım çalışmalar bulunmaktadır. Bunlardan biri *Kral 9. Puumiphon* tarafından gerçekleştirilmiştir. Nitekim o, Tayland tarihinde İslâmiyet ile ilgili olarak *Kral 9. Puumiphon* ilk kez Tayca Kur'ân-ı Kerim basımını sağlamıştır.

Resim 7: *Kral 9. Puumiphon'un Müslüman Toplulukları Ziyareti*
<http://welovethaiking.com>

³⁵Ali Suasaming, "Rattanakosin Dönemi'nde İslâmiyet", 2010, <http://alisuasaming.org/main/?p=2071>.

13 Ekim 2016'da vefat eden *Kral 9. Puumiphon'un* ardından 1 Aralık 2016'da kral ilan edilen *Cowfha Maha Vajiralongkorn* da siyasi faaliyetler kapsamına girmediği sürece Müslümanları projelerinde desteklemektedir.

E. PATANİ BÖLGESİ'NDE İSLÂMİYET'İN YAYGINLAŞMASI

Patani, Müslümanların yoğun olarak yaşadığı Tayland'ın güneydoğu sahilinde bulunan bir şehirdir.³⁶ Bu şehir, kuzeyde Tayland'ın Songkhla iliyle sınır olup güneyde ise Malezya'nın Kelantan ve Kedah Eyaletleriyle komşudur. Doğusunda Çin Denizi, batısında Hint Okyanusu yer almaktadır. Patani'nin yüz ölçümü 13.721km²'dir.³⁷

Patani, geçmişte bir krallık olup bugünkü Narathivat, Yala, Satun şehirlerinin tamamı, Sungkla şehrinin de bir kısmı onun sınırları içindeydi. Bazı dönemlerde devletin güneydeki sınırı Kelantan ve Trangganu (Malezya'da)'ya kadar uzanmıştır.³⁸ Patani nüfusunun çoğunluğu Malezya ve Endonezya'daki Müslümanlarla aynı soydan gelmektedir. Bu soya mensup kimselerin, ortak bir kültürü paylaştıkları söylenebilir.³⁹ Patanililerin çoğu *Kecek Nayu* olarak bilinen Malay dilinin Patani lehçesini konuşmaktadır. Patani Kraliyet ailesinin 1457 yılında Müslümanlığı kabul etmesiyle İslâmiyet bölgede kalıcı bir şekilde yerleşmiştir.⁴⁰

³⁶Yabancı kaynaklarda Patani sözcüğünün farklı şekillerde yazıldığı görülmektedir. Örneğin, Çinliler Tani ve Potania; Arap ve İranlılar Fetânî; Avrupalılar Patany; Malaylılar Patani ve Taylılar da Pattani demektedirler. Bkz. Emrin Çelebi, *Pattani: Krallıktan Azınlığa*, İstanbul: İnsani Yarım Vakfı, 2006, s. 13; Hatta Krongchai, *Pattani's History During the Ancientking Domto 7 Administrative States*, Pattani: Prince of Songkhla University, 2007, s. 5.

³⁷Hasan Madmarn, *The Pondok & Madrasah in Pattani*, Bangi: Kebangsaan Malaysia University, 1999, s. 11.

³⁸Jitmond, *Etnik Grup: Taylandlı Müslümanlar*, s. 73.

³⁹Rung Kaewdang, *Pondok Okullarının İslâm Özel Okulları Olarak Geliştirilmesinde To-Gru'nun Tutumları*, (Yüksek Lisans Tezi), Bangkok: National Institute of Development Administration Graduate School, 1968, s. 25.

⁴⁰Rivayetlere göre Kral Phaya Tu Nakpa fena bir deri hastalığına yakalanmış, tüm çabalara rağmen iyileşememiştir. Vücudundaki deri çatlamasından dolayı gün geçtikçe acısı artan kral, bu durumdan kendisini kurtaranı, kızıyla evlendireceğini ilan etmiştir. Kampong Pasay'de ikamet eden Şeyh Said el-Basra bu haberi duyunca kralı tedavi etmek ister. Yalnız Şeyh Said, "kralı sağlığına kavuşturabilirse kralın İslâmiyet'i kabul etmesini" şart koşmuştur. Bu tedavi sonunda kral hastalığından kurtulmuş fakat verdiği sözü tutmayarak İslâm'a girmemiştir. Fazla geçmeden tekrar hastalığı yakalan kral, Şeyh Said'i çağırarak tedavi etmesini ister. Şeyh Said de aynı şartı koşarak onu tedavi eder. Fakat kral iyileşince yine İslâm'a girmez. Böylece aynı olay üç defa tekrarlandıktan sonra Kral Phaya Tu Nakpa, Şeyh Said'in huzurunda kelime-i şehâdet getirerek İslâm'ı kabul eder. Kral Phaya Tu Nakpa, Müslüman olduktan sonra Sultan İsmail Şah Zillulahfi'l-Âlem (Allah'ın yeryüzündeki gölgesi) olarak adını değiştirmiştir. Kralın Müslüman olmasıyla devlet ricali ve halkı da İslâmiyet'e adım adım girmeye başlamıştır. Bkz. Ateeuw, D.K Wyatt, *Hikayat Pattani, Bibliotheca Indonesica, 5. The Hague*, Belguim: Martinus Nijhoof, 1970, ss. 148-55; Pasay şehrinden gelen Şeyh Said sadece bir Arap tüccarı vasfını taşımayı aynı zamanda bir din

Patani'nin İslâmiyet'i ne zaman kabul ettiği tam olarak bilinmemekte ve kaynaklarda konuyla ilgili farklı rivayetler yer almaktadır. Bazı kaynaklardan alınan bilgilere göre Patani Malaka'dan önce İslâmı kabul etmiştir.⁴¹ Kalantan'daki eski yazılardan edinilen bilgilere göre, Patanili din adamları, 1150 yılında bu bölgeye gelip İslâmiyet'i yaymaya çalışmışlardır.⁴²

Bazı kaynaklara göre ise Arap ve Hintli Müslüman tüccarlar XII. Yüzyılın sonlarına doğru Patani'ye yerleşerek orada insanlarla evlenmişlerdir. Böylece Patani'deki ilk Müslüman topluluk, bu ailelerden müteşekkil olmuştur.⁴³

Resim 8: "Khek Tani", Kral Rama V (1868-1910) döneminde hükümet yetkilisi ve güney bölgesindeki Patanili Müslümanlar www.silpa-mag.com/history/article_6791

adamıdır. Bilindiği gibi o dönemlerde Malay Yarımadası'na Arap tüccarlar ticaret için gelmişlerdir. İşte o tüccarlar aynı zamanda din adamlarıdır. Çünkü o dönemlerde Şeyh kelimesi hem tüccar hem de din adamını ifade etmek için kullanılmıştır. Bkz. Mansod Lambensa, "Bir Geleneksel İslam Eğitim Kurumu Olarak Pondok Okulları: Patani Örneği", *Diyanet İlmî Dergi*, 2015, s. 244; Pirayot Rahimmula, *The Historical Development of The Kingdom of Pattani Since 1350-1909 and The Arrival of Islam in This Region*, (Yüksek Lisans Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2000, s. 17.

⁴¹Hasan Madmarn, *Traditional Muslim Institutions in Southern Thailand: A Critical Study of Islamic Education and Arabic Influence in The Pondok and Madrasah System of Patani*, (Doktora Tezi), Utah: The University of Utah, 1990, s. 18.

⁴²Abdul Halim Bashah, *Raja Campa & Dinasti Jembal Dalam Patani Besar (Patani, Kelantan Dan Terangganu)*, Kelantan: Pustaka Reka, 1994, s. 49; bkz. Lambensa, "Bir Geleneksel İslam Eğitim Kurumu Olarak Pondok Okulları: Patani Örneği", ss. 243-64.

⁴³W.K Che Man, *The Malay-Muslim of Southern Thailand*, London: Jimma, 1993, s. 73.

Şimdi kısaca Tayland'da Patani bölgesinin tarihi arka planından bahsetmek istiyoruz.

Patani, milâdi 13. asırda Tay Sukhothai Devleti'nin hâkimiyeti altına girmiştir. Sukhothai Devleti'nin güçlü Kral Rama Kamheng'in, güneye doğru sınırlarını genişleterek Nakhon Sri Tammarat Devleti'ni işgâl etmesi üzerine Malay Yarımadası'ndaki Krallıklar ve Patani de bu krallığın hâkimiyeti altına girmiştir.⁴⁴ Ancak Patani Devleti haraç vermek şartıyla iç işlerinde serbest kalmıştır.

Patani, Kelantan kraliyet ailesinin (1688-1849) hükümetindeki kardeşler arasında sürekli iktidar mücadelesinin politik ve ekonomik sorunları ile uğraşırken Tayland ve Burma arasında Patani'ye sahip olma mücadelesi bu dönemde de devam etmekteydi. Buna karşılık yapılan bu mücadele Patani halkının İslâm inancını zayıflatmadı. Çünkü 1865 yılına girerken Patani, İslam edebiyatı, İslâm âlimleri, İslâmî eserlerin yazılımı ve tercüme edilmesinin yanında güzel camiiler ve ünlü Pondok okullarının açılmasıyla İslâm medeniyeti açısından Güneydoğu Asya'da önemli bir merkez olma özelliğine sahip olmuştu.⁴⁵

1. Patani ve Ayutthaya Arasındaki İlişki

Patani ve Ayutthaya arasındaki ilişkinin, Ayutthaya'nın Patani'yi sömürge olarak işgal etme girişimiyle başladığı bilinmektedir. Kral Utong'nun hüküm sürdüğü Ayutthaya Dönemi'nde, Patani'nin Ayutthaya bölgesinden sayılması, Tayland topraklarına atıfta bulunan *Chantanumat Chronicles* isimli kitapta yer almaktadır.⁴⁶ Patani, Ayutthaya Kraliyeti'nin hâkimiyetindeyken 3 yılda bir kere kraliyete haraç göndermiştir. Ayrıca Ayutthaya savaşa girdiğinde silah ve yiyecek yollamıştır. Patani güçlü olduğu dönemlerde Ayutthaya Devleti'ne haraç göndermeyi reddedip ona karşı isyân etmiş ve hattâ bir kaç defa saldırıda bulunmuştur. Patanililer hiç bir zaman Tay Devleti'nin hâkimiyeti altında yaşamaya razı olmamıştır. Hattâ Patani, Kelantan ve Trengganu (bugünkü Malezya'da) şehirleri birleşerek bir Malay-İslam Devleti kurulması için Osmanlı Devleti'nden yardıma talep etmişlerdir.⁴⁷ Fakat Patani ayaklanmada başarılı olmadığı için sonunda tam bağımsızlığa kavuşamamıştır. 1767

⁴⁴Ministry of Foreign Affairs, *Islam in Thailand*, Bangkok: Thai Government, 1976, s. 9.

⁴⁵Suchit Wongthet, *Srivichai'deki Tarihsel Dönemde Sukhotai Devletinden daha eski olan Pattani Devleti*, BKK: Matichon yayınları, 2004, s. 248.

⁴⁶*Güney'de 4 Bölge Tarihi*, BKK: Milli Eğitim Bakanlığı Sanat Bölümü, 2007, s. 12.

⁴⁷Virginai Virginai, *Thailand the New Siam*, New York: Macmillan, 1941, s. 29.

yılında Burma (Myanmar) ile Tayland'ın savaşmasının ardından Tayland'ın savaşı kaybetmesiyle Ayutthaya dönemi bitmiş ve 1768 yılında Patani bağımsızlığını ilan etmiştir.

2. Patani ve Bangkok (Rattanakosin Dönemi'nde) Arasındaki İlişki

Rattanakosin döneminden önceki, Krung Thonburi Dönemi boyunca, Patani serbest bırakıldı. Çünkü Kral Taksin hala diğer ülkelerle savaş halindeydi. Bangkok'un (Rattanakosin Dönemi) ilk dönemlerinde, M. 1785'de Tay hükümdarı Kral 1. Rama (Phra Buddha Yodfachulaloke) (1782-1809) vezirlerinden *Krom Phra Rachvang Bavorn Maha Surasinghanat*'a Patani Krallığı'nı tekrar istilâ etmesini emretmiştir.⁴⁸ Bangkok 1791'de yapılan savaş ile Patani yine Tayland'ın kontrolü altına geçmiştir. Ayrıca Kral 1. Rama (Phra Buddha Yodfachulaloke), Pattani Krallığı'nı ortadan kaldırmak için 1791'de Patani'yi 7 şehre ayırarak Bangkok'taki valiyi doğrudan bu bölgeye atamıştır.⁴⁹ Bu hususta Somkid Manivong şunları söylemektedir:

"Chakri sülalesinden Kral 1. Rama (Phra Buddha Yodfachulaloke), 1785 yılında, Tay güney bölgesini işgal eden Burmalı askerleri bölgeden çıkarmak ve ardından Patani'deki iç isyanı bastırmak için bir ordu göndermiştir. Bu emir üzerine ele geçirilen Patani kraliyet ailesi ve önde gelenleri Bangkok'un Ban Kheak semtine yerleştirilirken yöre halkı ise Ban U, Pratu Nam'dan Samyek Tha Kai semtine kadar, Pak Klad, Phetchaburi, Chacengsao, Nakhon Nayok ve Prathom Tani civarına yerleştirilmiştir."⁵⁰

Malaylar, Kral 3. Rama (Phra Nangkiao) döneminde, 1831 ve 1838 yılında iki defa Tay hükümetine karşı ayaklandılar. Bu ayaklanma, Traiburi Krallığı'ndan başlayarak zamanla bütün yedi Malay şehirlerine yayılmıştır. Fakat çok geçmeden bu ayaklanmalar Tay Devleti tarafından bastırılıp isyân eden Malay-Müslümanlarının pek çoğu yakalanmıştır. Ele geçirilen Müslümanlar, Kral 1. Rama (Phra Buddha Yodfachulaloke) döneminde yapıldığı gibi ana şehir Nakhon Sri Thammarat'a, başşehir Bangkok'a ve çevresindeki şehirlere götürülmüştür. Luang Udsombat'ın bildirdiğine göre sadece Traiburili erkek esirlerinin sayısı 3,545 kişiyi bulmuştur.⁵¹ Traiburi

⁴⁸Prachum Pong Sawadarn, *Ayutthaya Tarihi*, Bangkok: Aksorn Borikarn, 1964, s. 2.

⁴⁹ Bir şehirde yaşayan nüfusun yüzdelik oranının çoğunluğu Müslüman ise şehre Müslüman bir vali, Budistlerin ağırlıkta olduğu bir şehir ise Budist bir vali tayin edilmektedir.

⁵⁰Somkid Manivong, "Muslim Thai", *Mitr Samphan*, 1973, s. 5.

⁵¹Jitmoud, *Etnik Grup: Taylandlı Müslümanlar*, ss. 112-13.

Krallığı, Malay Yarımadası'nda bulunan Patani, Klantan ve Trangganu Krallığı gibi Sukhothai ve Ayutthaya döneminden beri Tay Devleti'ne haraç veriyordu.⁵²

Kral 5. Rama (Phra Chullachomkiao) (1868-1910) döneminde, 10 Mart 1909 tarihli İngiltere ile yapılan anlaşmada Tay Devleti, İngiltere Devletiyle dostane münasebetlerin devam etmesini sağlamak için, Malay Yarımadası'nda bulunan Malay-Müslüman şehirleri Traiburi, Perlis, Kelantan ve Trangganu İngiltere'nin sömürgesine verilmiştir. Bu konuda Thawach Ratnapichat şöyle demiştir: "... Siyam Devleti, Kelantan, Trangganu, Traiburi, Perlis ve bu şehirlere yakın bulunan adalar üzerindeki bütün haklarını İngiltere'ye devretmiştir..."⁵³

Bu anlaşmadan sonra M. 1909 yılından itibaren Malay Müslüman şehirlerinden olan Traiburi, Perlis, Kelantan ve Trangganu'da yaşayan Müslüman nüfus Tayland'ın hâkimiyetinden tamamen çıkıp Malezya hâkimiyetine girmiştir.⁵⁴

Patanili Müslümanlar, Kral 1. Rama (Phra Buddha Yodfachulaloke) tarafından Patani Krallığı yok edilince esir olarak Tayland'ın iç kısımlarına yerleştirildi. Onun ardından Traiburili, Satunlu ve diğer Malay-Müslümanları da yine esir olarak o bölgeye götürülmüş ve yerleştirilmiştir. Savaş sonunda Bangkok'ta ve civarındaki şehirlerde Budist toplum içerisinde pek çok Malay-Müslüman'ın olduğu ortaya çıkmıştır. Daha sonraki dönemlerde, Müslümanlar ibadethaneler ve camiiler yapmışlardır.⁵⁵ Böylece bölgeye yerleştirilen Müslümanlar, Tayland'ın iç kısımlarında İslâm Dini'nin yayılmasına vesile olmuşlardır.

III. TAYLAND'DA EĞİTİM TARİHİ

Tayland'ın, ilk kurulduğu dönem olan Sukhothai Dönemi'nden beri yaklaşık 700 yıllık uzun bir geçmişi vardır. Tayland'ın ekonomisi ağırlıklı olarak tarıma dayanmaktadır. Bu toplum *yönetici sınıfı* ve *alt yönetici sınıfı* diye ikiye ayrılmıştır.

- Yönetici sınıfında hükümet yetkilisi ve dinî liderler olmak üzere iki bölüm vardır.

⁵²Jitmoud a.g.e., s. 114.

⁵³Pong Sawadarn, *Ayutthaya Tarihi*, s. 2.

⁵⁴Waehama, *İslâmiyet'in Güneydoğu Asya'ya Yayılması: Tayland'da İslâmiyet*, s. 56.

⁵⁵Thawach Ratnapichat, *Tayland'ın Dört Güney İlerinin Tarihi*, 2. bs., Bangkok: Eğitim Geliştirme Merkezi 2, 2005, s. 83.

- Alt yönetici sınıfında ise genellikle tüccarlar veya çiftçiler bulunmaktadır.

Yönetici sınıfının yazılı iletişim için okuyabilme ve yazabilme yeteneğine sahip olması gerekir. Çünkü yasa ve yönetmeliklerin hazırlanması veya topluluğun tarihçesini yazmak için okuma-yazma büyük bir önem taşımaktadır. Okuma ve yazma bilmek gelişmiş bir sosyal merdiveni sembolize etmektedir. Alt yönetici sınıfında çiftçilerin ise okuma- yazma bilmeleri tercihe bağlı iken ticaret yapanların ürünlerinin sayılarını yazmaları, alım veya satımda mal miktarlarını anlatmaları için okuma-yazma ve hesaplama yeteneklerinin olması gerekmektedir. Eski toplumlarda karmaşık belgelerin okunması yüksek düzeyde bilgi gerektirdiğinden yalnızca yönetici sınıf ve dinî liderler eğitim ve öğretim görebiliyordu. Yöneticilerin kendi özel okulları vardı ve bu okulların eğitim programlarında din dersleri ile pozitif bilim dersleri bir arada okutulmaktaydı. Alt yönetici sınıf ise ibadethanelerde hocaları vasıtasıyla yalnızca dini eğitimi alabilmekteydi.

Modern döneme gelindiği zaman özellikle Kral 5. Rama (Phra Chullachomkiao) (ö.1910) zamanında diğer ülkelerle ilişkiler geliştirilmiş ve *Sir John Bowring Antlaşması* uyarınca kaliteli bir vatandaş olmak için eğitimin önemi vurgulanmıştır. Böylece Kral 5. Rama tarafından *eğitim* devletin bir ilkesi haline dönüştürülmüştür. Bu dönemde eğitim ile ilgili hem ulusal hem de uluslararası alanda önemli adımlar atılmıştır. Budistler için önemli bir merkez olan Tapınaklar okula dönüştürülerek eğitimin hızlı ve kapsamlı bir şekilde yayılması sağlanmış, batıdan gelen yeni eğitim bilgileri (modern tıp, yabancı dil, uluslararası ticaret bilgileri vb.) müfredatlara eklenmiştir. Uluslararası bir eğitimle ülkeye misyonerler gelmiş ve bu durumun bir sonucu olarak dinî okulların sayısında artış gözlemlenmiştir.

Kral 5. Rama'nın hükümdarlığında Adalet Bakanlığı kurulmuştur ve o dönemde Milli Eğitimde bu bakanlığın kontrolünde gerçekleştirilmiştir.⁵⁶ Kral 5. Rama Eğitim ile ilgilenmiştir. Bunun için Milli Eğitim Bakanlığı ilk görevlisi *Phraya Damro Rathanupap*'dır.⁵⁷ Milli Eğitim Bakanlığının ana amacı insanları Siyam Krallığı hakkında bilgilendirmek, Tay dilini öğretmek, aynı zamanda 50 kabileden fazla farklı

⁵⁶Milli Eğitim Bakanlığı kurulmadan önce eğitimle Adalet Bakanlığı ilgilenmiştir.

⁵⁷İçişleri Bakanlığı Sekreterliğinden alınan bilgiye göre, Phraya Damrong Rathanupap, Kral IV. Rama Pachomklaw Chowyuhoi'nın oğludur. 1890'da Milli Eğitim Bakanlığı görevini almıştır. Bkz. "Kralın Oğlu Phraya Damro Rathanupap'ın Hayatı", (11.08.2019), http://www.moi.go.th/portal/page?_pageid=235,804615,235_804633&_dad=portal&_schema=PORTAL.

ırk olanları birleştirmek için kurulmuştur. Öğretimde kullanılan dilde Tayca'ya entegre edilmiştir. Böylece birbirleriyle iletişim kurabilmeleri hedeflenmiştir. Devlet gücünü artırmak için Milli Eğitim Bakanlığı kurulmuştur.

Tayland Eğitimi incelediğinde, II. Dünya Savaşı'ndan önce İngilizce dersler müfredatta yer almaktadır fakat II. Dünya Savaşı'ndan sonra ülkenin ABD'den daha çok etkilenmesiyle İngilizce telaffuz ve yazımında değişiklikler olduğu gözlemlenmektedir. Zaman içerisinde ABD'den mezun olanlar Tayland eğitim sisteminin değiştirilmesine katkı sağlamış ve bugünkü sistemin kurulmasına vesile olmuştur. Tayland'ın eğitim tarihi incelediğinde Hindistan, Çin, İngiltere ve ABD gibi birçok bilgi kaynağının ve uzun bir geçmişinin olduğu anlaşılmaktadır. Öğretim müfredatı ise o dönemdeki politik, sosyal ve ekonomik durumun nesillere aktarabilmesi için gerektiğçe değiştirilmiştir.

Tayland'da Eğitim, "*Eğitim bir kişi yaratmanın, insanlar bir toplum yaratmanın, toplum bir milleti yaratmanın anahtarıdır*" anlayışı çerçevesinde gelişmektedir. Bu derece önemli bir çalışmayı yürüten kişilerde de *bilgili olma, vizyon sahibi olma, tarih ve dünya toplumunun değişen koşulları hakkında bilgi sahibi olma* özellikleri aranmaktadır.⁵⁸

IV. TAYLAND'DA İSLÂM DİN EĞİTİMİNİN TARİHÇESİ

Daha önceki bilgilere bakarsak Tayland'daki Müslümanların farklı bölgelerde yaşamış olduğu görülür. Bu sebepten dolayı da genel eğitimin dışında bir din eğitiminin alınması zorunludur. Çünkü İslâm dini, eğitim konusuna çok önem vermiştir. Eğitim, hem bu dünya hayatının hem de âhret mutluluğunun elde edilmesi için gereklidir. İnsanı yetiştirmek ve çeşitli alanlarda ilerlemek bir eğitim ilkesidir. İslâm dini insanı her dönemde bilgili olma konusunda desteklemekte ve teşvik etmektedir. Nitekim Allah Teâla, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e vahyettiği ilk âyetlerde de eğitim ile ilgili şöyle buyurmuştur:

⁵⁸Likit Raschabandit, *Tayland'da Eğitim Tarihi*, 2010, <http://www.unigang.com/Article/3559>.

"Yaratan Rabbinin adıyla Oku! İnsanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku! Rabbin sonsuz kerem sahibidir. O Rab ki kalemle yazmayı öğretti. İnsana bilmediği şeyleri öğretti."⁵⁹

Bu ayetlerin anlamı; *Eğitim bilgiyi arttırır. Eğitim, insan hayatının gelişmesini söyler ve doğru yolun kaynağıdır.*

Son dönemlerde Tayland'da Müslümanlar farklı bölgelere yayılmışlardır. Hangi mahallede çok Müslüman yaşarsa oradaki din adamının evinde İslâm din eğitimi almak için toplanmışlardır. Böylece din adamlarının evleri zamanla Müslümanların önemli bir merkezi haline dönüşmüştür. İslâm dininin daha çok yayılmasıyla Taylandlı Müslümanların eğitim almaları da o oranda artış göstermiştir. Uzaktan gelenler eğitim almak için hocanın evinde kalmışlardır. O kabin veya hocanın evi sonra *Pondok* olarak isimlendirilmiştir. *Pondok* Okulunu, bir eğitim sistemi olmayan ve hocaya göre ders işlenen geleneksel bir okul ifade edebiliriz. *Pondok* Okulları her ne kadar sistemli bir eğitim sistemine sahip olmasa da Tayland'da İslâm dini eğitiminin başlangıcı olarak kabul edilmektedir.

İslâm din eğitimi sistemi çerçevesinde bugünkü İslâm ülkelerinin en çok kullandığı iki eğitim sistemi vardır;

1. Geleneksel eğitim sistemi (Traditional System)
2. Modern eğitim sistemi (Modern System)

Geleneksel eğitim sistemini, Din Eğitim Sistemi (Religious System) olarak ifade edebiliriz. Çünkü bu sistem daha çok dini bilgiler vermiştir. Bu eğitimin birey açısından hedefi samimi bir Allah inancı oluşturmak, dini bir yaşam biçimine sahip olunmasını sağlamaktır.

Modern eğitim sistemi de Batı felsefesi ve seküler eğitimden etkilenen bir eğitim sistemidir. Bu eğitim, dinin siyasetten ayrılışını ve vahyi bir bilgi kaynağı olarak kabul etmemektedir. Bilim, yalnızca bilimsel olarak test edilmiş bulgular ışığında kabul edilmektedir.

Bugün bu iki sistem İslâm ülkeleri için çok önemlidir. Modern sistemle eğitim veren okullardan mezun olanların devlette çalışma imkânı daha çoktur ve aynı zamanda yüksek pozisyon alırlar. Bu nedenle, çoğu insanlar modern eğitimi tercih etmişlerdir.

⁵⁹e1-Alâk, 72/1-5.

Geleneksel eğitimden mezun olanlar ise din öğretmeni olmuşlardır. Bu insanlar da devlette çalışabilmekte fakat düşük bir pozisyon almaktadırlar. Genellikle eğitim sistemini seçme fırsatı olanlar, modern eğitimi tercih etmektedirler. Seçme fırsatı olmayan öğrenciler ise geleneksel sistemle eğitim almaktadır. Bu durumun nedenini, geleneksel eğitimin çıktıları ile modern eğitimin çıktılarının bireyde eşit imkânlar sağlamaması olarak ifade etmek mümkündür.

Tayland'da aynı şekilde iki eğitim sistemi vardır. Birincisi Geleneksel eğitim sistemi ikincisi ise Modern eğitim sistemidir. Bazı okullar birbirinden bağımsız olmak koşuluyla her iki sistemi de kullanmaktadır. Örneğin iki sistemi (yoğun eğitim sistemi) uygulayan İslâmi Özel Okullarında sabah sadece din dersleri işlenmektedir. Öğleden sonra ise pozitif bilim dersleri okutulmaktadır. Bugün İslâmi Özel Okullarda entegre müfredatı yani iki sistemi kullanmaktadır fakat bu müfredatın geleneksel sistemden daha iyi bir sonucu olduğu söylenemez. Çünkü gerçek entegre müfredatına göre din dersleri ile pozitif bilim dersleri birlikte kullanılmalıdır.

İslâm eğitim düşüncesi, aslında entegre bir eğitim sistemidir. Hem dinî bilgiler hem de akademik eğitim verilmektedir. Bu yüzden gerçek İslâm eğitimine dönüş için yeni bir sistemin oluşturulması gerekmektedir. Yeni eğitim sistemi bütünleştirilmeli ve böylece din eğitimi dinî bir eğitime dönüştürülmelidir. Çünkü İslâmî düşünceye göre Kur'ân-ı Kerim okumak ya da yalnızca dini bilgileri öğrenmek yetmez. Öğretilen tüm dersleri, İslami perspektifte incelemek gerekir.

İlk İslâm Dönemi'nde Hz. Peygamber (s.a.v.) ister dinî isterse de dünyevî olsun, çeşitli disiplinlere büyük önem vermiştir. Ahmad Shalabi bu konuda şunları söyler:

Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'ye geldiği zaman cami inşa edilmiştir. Ve bu camide Hz. Peygamber (s.a.v.) sahabilere hem dinî hem de dünyevi eğitim vermiştir".⁶⁰

Başka bir örnekte de gördüğümüz gibi Bedir Savaşı'nda Müslümanlar savaşı kazandı ve Kureyşlilerin çoğu savaş esirleri olarak ele geçirildi. Hz. Peygamber (s.a.v.), Kureyş esirlerini fidye olarak, Medine'deki Müslümanların çocuklarına okuma-yazma öğretmek üzere görevlendirildi. Bu durum Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, dinî bilgilerin dışında diğer akademik bilgilere de önem verdiğini göstermektedir. İlk dönem İslâm eğitim tarihi incelediğinde, akademik ve din eğitimi beraber sunan bir eğitim sistemi

⁶⁰Ahmad Shalabi, *History Muslim of Education, Lecturer in History of Islamic Civilization University of Cairo*, (Doktora Tezi), Cambirdge: The University of Cambirdge, 1954, s. 48.

olduğu anlaşılmaktadır. Abbâsî Dönemi'nde de aynı şekilde dinî ve genel konular aynı müfredatta yer almaktadır.

Dikkatli incelediğimiz zaman ilk dönem İslâm eğitim tarihinde, Müslümanlar, din eğitimi ve diğer eğitim konuları arasında hiç ayırım yapmamışlardır. Her ikisi de aynı müfredat içerisinde kullanılmıştır. Moğolların, Müslüman ülkeleri istila etmelerinden sonra bile uygulanan geleneksel eğitim sistemi, 1900-2000'li yıllara kadar kullanılmıştır. Bu tarihlerden itibaren Müslüman ülkelerin, Batılı ülkelerin sömürgeleri haline dönüşmesiyle din eğitimi diğer eğitimlerden ayrılmıştır.⁶¹

21. yüzyılda eğitim yeniden canlandırılmıştır. Müslüman eğitimciler Hz. Peygamber (s.a.v.)'in dönemine geri dönmeye çalışmaktadırlar. O dönemin eğitim sistemine geçiş günümüz koşullarında çok kolay bir şekilde gerçekleşmemektedir. Bugün materyalizmden etkilenilerek her türlü eğitimin eşit statüye sahip olması gerektiği düşüncesi savunulmaktadır. Fakat din eğitiminin statüsü diğer eğitim alanlarından daha yüksek, daha önceliklidir. Ali Aşrof bu durumu açıkça belirtmiştir: *“Çeşitli disiplinler farklı statüye sahiptir. Maneviyat en yüksek statüdür. Ahlaki değerler bilimi ikinci sırada sonra akıl bilim veya zekâ ilkeleri bilimi, hayal gücünü kontrol eden ve düzenleyen bilim daha sonra ise insanların duygularını kontrol edebilme bilimi olarak sıralayabilir”*.⁶²

Arabistan'daki ilk İslâmî Eğitim Konferansı'nda eğitimin amacı açıklanmıştır. İslâmî eğitimin çeşitli konuları birleştiren entegre bir çalışma olduğu öngörülmüştür. Bu çalışmada öğrencileri her yönüyle geliştirmeye teşvik etmek ve geliştirmek amaçlanmaktadır. İlk İslâm eğitim tarihi incelediğinde, eğitimde *“Din eğitimi ve Akademik eğitim”* diye bir ayırım olmamasına karşın günümüz eğitiminde bu ayırım uygulanmaktadır. Öyle ki uygulanan bu iki sistem felsefe olarak da çelişkilidir. Bunun için bu iki sistemi entegre etmek zordur. Hatta Zeyd Ali Aşrof bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“Bu iki eğitim sistemini aynı felsefeye entegre etmek imkansızdır. Çünkü bu iki sistemin felsefesi birbiriyle çelişmektedir”.⁶³

⁶¹İbrohim Narongraksakhet, “Güney Bölgesinde İslâmî Yaşam Tarzı”, *Din Eğitimi ve Sistemi*, ed. Maslan Mahama, Songklanakarin Üniversitesi Sağlık Sistemi Araştırma Enstitüsü, 2008, ss. 109-12.

⁶²Narongraksakhet, a.g.e., s. 113.

⁶³Narongraksakhet, a.g.e., s. 114.

Günümüz toplumlarında iki sistemi entegre ederek mükemmel bir eğitim sistemini ortaya koymak, müfredat, öğretim kitapları, öğretim yöntemleri ve eğitim personelinin tamamının Müslüman olmayışından dolayı çok kolay gözükmemektedir. İki sistemin birleştirildiği bu eğitim sistemi, ancak dikkatli bir şekilde belirli bir düzeye kadar uygulanabilmektedir. Çünkü entegre sistemin dikkatsizce uygulandığı eğitim sürecinde, artan ders yükü ve yoğunluğu, sistemin yarardan çok zarar vermesine neden olmaktadır. Bu yüzden Müslüman âlimler ve eğitimle ilgilenen kişiler, eğitim problemlerini çözmek için ciddi şekilde çalışmalı ve İslâm'a uygun bir müfredat inşa etmek için işbirliği içinde olmalıdırlar. Ancak yapılan bu işbirliğinin sonucunda Müslüman toplumlarda, medeniyet ve refah seviyesinde artış sağlanacaktır.⁶⁴

V. GÜNÜMÜZDE TAYLAND'DA DİN-DEVLET İLİŞKİLERİ

2000 yılında Ulusal İstatistik Ofisi⁶⁵ tarafından yapılan nüfus ve konut sayımı verilerine göre Tayland nüfusunun %99,37'si bir dine inanan insanlardan oluşmaktadır. Bunun içinde %93.83'ü Budizm, %4,56'sı İslâm, %0,80'i Hristiyanlık, %0,086'sı Hinduizm, %0,011'i Konfüçyanizm ve %0,079 diğer din mensupları olarak belirlenmiştir. Dini olmayanların oranı %0.27 ve dini bilinmeyenlerin ise %0.36 düzeyindedir. Ancak, STK'lar, akademisyenler ve dinî grupların araştırması; Tayland'daki en köklü Budist Mezhebi olan Theravada Budistlerinin yaklaşık %85-90 oranında, Müslümanların ise %10 kadar olduklarını göstermektedir. Dini olmayan insanların ise ülke nüfusunun %1'inden daha az bir oranda oldukları tahmin edilmektedir.⁶⁶

A. TAYLAND ANAYASASI'NA GÖRE DİN VE DEVLET

Sukhothai Dönemi'nden beri Tayland Krallığı'nın diğer dinler ile yakın bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Tayland Krallığı 2007 Anayasası ve daha önceki Tayland Anayasası da dâhil olmak üzere halkın din özgürlüğünü garanti etmektedir. 1992

⁶⁴Narongraksakhet,a.g.e., s. 115.

⁶⁵"Eğitim İstatistikleri", t.y., <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/03.aspx>.

⁶⁶Benjaporn Jannu, "Tayland'da Din", (08.10.2015), sites.google.com/site/khwamrurxbtawkeiywkabprath/sasna-ni-prathesthiy.

tarhinde Tayland Anayasası 3. Bölüm’de *din özgürlüğünün sağlanması* konusunda 31. Madde, Tayland halkının görev ve haklarında;

*"Bir kişi herhangi bir dini seçme veya dine mensup olma konusunda tam özgürlüğe sahiptir. Kamu düzenine veya insanların ahlaklarına aykırı olmadan ritüel uygulamalarında özgürdür."*⁶⁷ İbareleri yer almaktadır.

Bu madde aynı zamanda Tayland Kralı’nın Budist olduğunu ve tüm dinlerin koruyucusu olduğunu da belirtmektedir. Devletin temel politikasının 79. Maddesinde *dinin himayesinin ve korunmasının sağlanması gerektiği* açıkça belirtilmiştir. Bu anayasada Budizm'in Tayland’da ulusal bir din olarak kurulmasına yönelik bir çağrı yapılmış olmasına rağmen, bu kısımda yalnızca *"Budizm, çoğu Tayland halkının uzun zamandan beri inandığı ve saygı duyduğu bir dindir."*⁶⁸ Ayrıca Tayland’da, halkın sahip olduğu farklı dinlerin korunmasına, bir arada mutlu ve huzurlu bir şekilde yaşanmasına yönelik de bir politikası vardır. Herkesin dinine göre ritüel yapma özgürlüğü Tayland Ceza Kanunu, 206., 207. ve 208. maddeler ile hukuken korunmaktadır.⁶⁹

B. TAYLAND ANAYASASI’NA GÖRE İBADETHANE VE DİNİ CEMAATLER

Çeşitli dini faaliyetlerin yürütülmesinde devletin din ile ilgilenen kurumları kanunla belirlenmiştir. Hükümet, her dinin kendi kurumlarıyla ve yetkili kişilerle irtibat halindedir. Böylece her dinin temel organizasyonu devlet kontrolü altındadır. Her dine ilişkin ortak sorumlulukların oluşturulmasıyla barış ve düzen ortamının sağlanması, milli şuurun oluşturulması açısından önem arz etmektedir.

Ülke içerisindeki dinlerin devlet yönetimi ile olan ilişkileri kapsamında *Sangha Yasası*,⁷⁰ Budizm dinine inananlarının din işleriyle ilgili konularda görev aldığı bilinmektedir. Devletin Sangha yasası ile ilgilenen kurumları, devlet yasalarına göre Sangha'nın çalışmalarına destek vermektedir. Diğer dinler ise İçişleri Bakanlığı

⁶⁷“Tayland Krallığı Anayasası (Dinî Özgürlük)”.

⁶⁸“Tayland Krallığı Anayasa Taslağına Göre Devlet Politikası Kuralları Makalesi”, <https://th.wikisource.org/wiki>, 2017.

⁶⁹“Tayland’da Dinî Kurumlar”, *Winnews*, (24.01.2017), <https://www.winnews.tv/news/12566>.

⁷⁰Sangha yasası, Keşişlik Kurumu’nun yasası demektir.

yönetimi ve idaresindedir. *Dini İşler Dairesi Başkanlığı* ülkede var olan diğer dinlere karşı aşağıdaki yardımları sağlamıştır:

1) *İslâm Dini*: İslâm kararnamesi, İslâm dininin teşvik edilmesi amacıyla 1945'de yayınlanmıştır. Ardından 1948'deki 2. baskısında, teşvik etmeyle ilgili birtakım düzenlemeler yapılmıştır. 1947'de ise devlet, camilerin inşası konusunda Müslümanlara teşvik vermektedir. Bu teşvik için Chulalongkorn⁷¹ (Şeyhü'l-İslâm) ve Şeyhü'l-İslâmlık Yönetim Kurulu ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Ülkede Müslümanların temsilciliği konumunu üstlenen ve dinî meselelerinde onlara öncülük eden *Şeyhü'l-İslâmlık*, Kral Songtham, (1610-1628) Ayutthaya Dönemi'nde kurulmuştur. Kral kurumun idaresini üstlenmesi için *Şeyh Ahmet Kumi*'yi ilk Şeyhü'l-İslâm olarak göreve başlatmıştır. Şeyhü'l-İslâmlıkta bugüne kadar toplam 17 başkan görev yapmıştır. Bugün ise *Şeyh Abdul Aziz Pitakkumpol* 18. Başkan olarak kurumun yönetiminde yer almaktadır.

Şeyhü'l-İslâmlığın günümüzde sahip olduğu vizyonu, Müslüman toplumu yönlendirecek unsurlardan olan din, eğitim, kültür ve yaşam kalitesini geliştirmek ve gerekli organizasyonu sağlamaktır. Bu organizasyonu da aşağıda yer alan maddeler çerçevesinde yürütmektedir:

1. 1997 Dinî İşler Dairesi Yönetimi Yasası'na göre görev yapmak,
2. İslâm hükümlerine göre var olan bilgi, anlayış doğrultusunda halkı bilgilendirmek.
3. Her yaştaki bireylerde var olan eğitim potansiyelini ortaya çıkararak, var olan İslâm kurumlarının güçlenmesini sağlamak.
4. Aile kurumunu güçlendirmek.
5. Ülkedeki insanlara ilişkin olumlu bir anlayışın oluşmasını sağlamak ve çok kültürlü bir toplum içinde yaşama bilincini bireylere aktarmak.
6. Topluma ve millete fayda sağlamak için hükümet, dinî ve özel kuruluşlarla koordineli çalışmak.
7. İdare, din, eğitim, kültür, toplum, ekonomi vb. uluslararası kuruluşlarla işbirliği içinde olmak.⁷²

⁷¹Chulalongkorn kelimesi İslâm dinine ait işlerde devletin atamış olduğu en yüksek liderlik makamını ifade etmektedir.

⁷²“Şeyhü'l-İslâm Bilgileri”, *Sheikhul Islam Office*, 2019, <https://www.skthai.org/th/pages/6293->.

2) *Hıristiyanlık*: Ayutthaya Dönemi'ndeki kralların uzun süre Katolik ve Protestan kiliselerini himaye ettiği bilinmektedir. Daha sonra dini örgütlerin belgelendirilmesi hususunda Dini İşler Dairesi Başkanlığı tarafından yayınlanan tüzük kapsamında, Katolik ve Protestan Kiliseleri dini bir kuruluş olarak sertifikalandırılmıştır. Başkanlığın teşvik amacıyla etkileşime geçtiği dinî kuruluşlar şunlardır;

1. Roma Katolik Kilisesi Başkanı,
2. Tayland'daki Mesih Kilisesi,
3. Tayland Hıristiyan Kooperatifi,
4. Baptist Kilisesi Vakfı,
5. Yedinci Gün Vakfı ve Taylandlı Adventistler.

3) *Brahman-Hindu dini*: Dini İşler Dairesi Başkanlığı, Brahman-Hindu dinini de dini bir dernek olarak sertifikalandırmış ve aşağıda yer alan üç dernekle de teşvik amacıyla görüşmeler yapmıştır:

1. Brahman Derneği,
2. Hindular Topluluğunun Derneği,
3. Thammasat Hindu Birliği Derneği.⁷³

⁷³“Tayland'da Dinî Kurumlar”.

İKİNCİ BÖLÜM

TAYLAND'DA DEVLET OKULLARINDA VE ÖZEL OKULLARDA UYGULANAN İSLÂM DİN EĞİTİMİ'NİN SİSTEMİ VE ÇEŞİTLERİ

I. TAYLAND'DA İSLÂM DİN EĞİTİMİ SİSTEMİ

A. TAYLAND ANAYASASI'NA GÖRE EĞİTİM GÖRME HAKKI

Milli Yasa, Bölüm 2: Eğitim hakları ve görevleri, 10. Madde uyarınca ülkede eğitim görme hakkı şu şekilde ifade edilmektedir:

Eğitim yönetimi, bireylere en az on iki yıl boyunca sağlanan ücretsiz temel eğitim sürecinde, eşit haklar ve fırsatlar sunmaktadır. Devletin, eğitim noktasında bireylere eksiksiz ve kaliteli bir hizmet vermesi gerekmektedir.

Eğitim yönetimi, fiziksel, zihinsel ve duygusal yönden özel gereksinimleri olan bireylere de temel eğitim almaları için özel haklar ve fırsatlar oluşturmaktadır. Bu bireylerin, özel eğitim almalarını sağlamak için engel gruplarına yönelik olarak özel gereksinimlerini destekleyici materyal, yaşamlarını kolaylaştıracak hizmetleri ve diğer eğitim yardımlarını ücretsiz olarak almaları için gerekli imkânları sağlamalıdır. Yapılan bu yardımlar Milli Eğitim Bakanlığı'nun Eğitim Yönetmeliği'nde belirtilen kural ve prosedürlere uygun bir şekilde gerçekleştirilmelidir.¹

Bu yönetmelik, Tayland halkını geliştirmek için eğitimin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamayı amaçlamaktadır. Eğitim yönetimi, fiziksel, zihinsel, duygusal yönden sağlıklı, entelektüel ve ahlâklı bireyler yetiştirmek için aşağıdaki ilkeleri göz önünde bulundurmaktadır:

¹Washi Ratanasutikul - Sirintra Khwan-nga, "Eğitim Kanunu Makalesi (1999'da Milli Eğitim Kanunu)", *Eğitim Komisyonu*, 2004, s. 9.

- a) Eğitim insanlar için ömür boyu sürmelidir.
- b) Toplumun eğitim yönetimine katılmasına imkân verilmelidir.
- c) İçerik ve öğrenme süreçleri sürekli olarak geliştirilmelidir.²

1999'da 2. kez revize edilen Milli Yasa'nın 6. Maddesinde; "*Tayland halkının fiziksel ve zihinsel olarak sağlıklı, bilgili ve erdemli olarak yetiştirilmesi için eğitimin geliştirilmesi gerekmektedir. Çünkü insan ancak bu sayede etik bir yaşam sürdürebilmekte ve kültürel değerleriyle birlikte yaşayabilmektedir.*" ibaresi yer almaktadır.

Ağustos 1999'da hazırlanan Milli Eğitim Yasası'nın ilanından bu yana, eğitim reformunda bir hareketlilik gerçekleşti ve bu yasanın eğitim kurumlarında uygulanması bir zorunluluk haline geldi. Bu yasa çerçevesinde gerçekleştirilen eğitim-öğretim reformuyla öncelikle nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi için eğitim kalitelerinin geliştirilmesi ve hızlandırılması gerektiği ifade edilmektedir. Yine bu reforma göre eğitim-öğretimin *öğrenci merkezli* öğretim yöntemleri çerçevesinde oluşturulması gerekmektedir. Bu doğrultuda verilen eğitim-öğretimle, bireylerin bilgiyi analiz etme, sentezleme ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.³ Böylece uygulanmakta olan *öğretmen merkezli* eğitim sisteminin, *öğrenci merkezli* eğitim sistemine dönüştürülmesi sağlanmalıdır.⁴

Yapılan bu uygulamalar çerçevesinde Tayland'ın bireyler arasında ayrım gözetmeksizin herkesin faydalanabileceği nitelikte bir eğitime odaklandığını görmek mümkündür. Devlet'in eğitim politikalarına göre, eğitim müfredatının bireylerin talepleri doğrultusunda, uygulandıkları bölgedeki insanların yaşantılarına uygun olarak oluşturulması ve herkes için eşit imkânların sağlanması gerekmektedir. Bu yüzden de bireylerin kendileri ve milletleri için yeterli potansiyele sahip olabilmeleri adına belli bir döneme kadar temel eğitim almaları gerekmektedir.

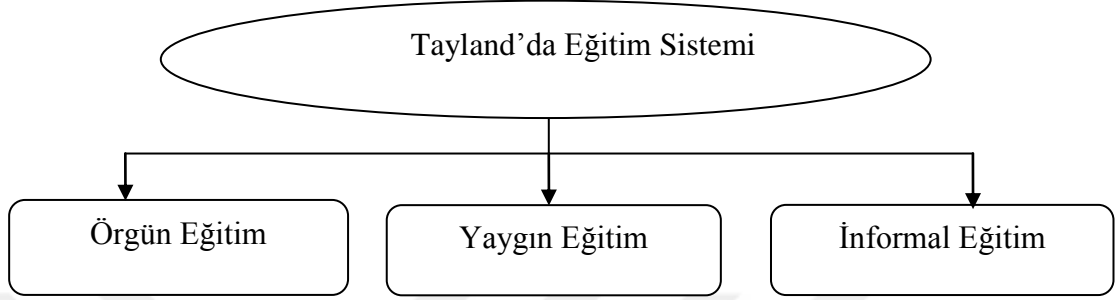
²Ratanasutikul-Khwan-nga, a.g.m.,a.yer.

³Chabathip Pornkun, *Öğrenci Merkezli Öğrenme ve Öğretme Modeli*, BKK: Chulalongkorn Yayınları, 2001, s. 37.

⁴Wattanachai Nesalaeh, *Transformational Leadership of Administrators as Perceived by Islamic Private Personnel in Satun Province*, (Yüksek Lisans Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2011, s. 20.

B. TAYLAND'DA EĞİTİM SİSTEMİ

Tayland eğitim sistemi içinde yer alan okulların çeşitleri aşağıdaki şekilde ifade edilen ve maddelerde zikredilen eğitim modelleri altında hizmet vermektedir.

1) **Örgün Eğitim:** Kurum temelli bir eğitim modeli olan örgün eğitim, düzenli bir eğitim modeli anlamına gelmektedir. Bu eğitim modeli amacını, yöntemini, müfredatını ve eğitim süresini belirleyerek bir program çerçevesinde eğitim veren okulları ifade eder. Ölçme ve değerlendirme faaliyetleri mezuniyetin bir şartıdır. Örgün eğitim 3 gruba ayrılmaktadır;

1.1 *Genel Eğitim:* Genel eğitim okulları Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitimine göre her bireyin almakla sorumlu olduğu eğitim kademelerinden oluşan okulları ifade etmektedir. Yani okulöncesi, ilköğretim ortaokul ve lise seviyeleridir.

1.2 *Mesleki Eğitim:* Milli Eğitim Bakanlığı müfredatında eğitim veren okullar veya Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çeşitli meslek grupları kapsamında açılmasına izin verilen okulları ifade etmektedir. 2 seviye vardır: Birincisi Mesleki Eğitim Diplomasının seviyesi. İkincisi ise Yüksek Mesleki Eğitim Diplomasının seviyesidir.

1.3 *Uluslararası Eğitim:* Yabancı okulların eğitim müfredatları kullanılarak eğitim programlarının düzenlendiği veya yurt dışından alınan müfredatın ders içeriğinin programa dağıtıldığı okullardır. Eğitim Bakanlığı'nın müfredatı olmadan, kurum tarafından bizzat hazırlanan müfredatın kullanıldığı okullardır. Bu okulların eğitim dili de yabancı bir dildir. Herhangi bir ırk ayrımı yapılmamaktadır fakat verilen eğitimin, ülkenin

ahlaki yapısına ve güvenliğine karşı bir tehdit oluşturmaması gerekmektedir.⁵

- 2) **Yaygın Eğitim (Non-formal Eğitim):** Yaygın eğitim kapsamına giren kurumlar, eğitim yönetimi, hedefleri, metotları ve eğitim yöntemlerini belirleme esnekliğine sahip olan kurumlardır. Çalışma süresini organize etme ve değerlendirme mezuniyetin önemli bir koşuludur. Yaygın eğitimde öğrenci katılımının tamamen gerekmediği bir strateji benimsenmiştir.⁶ Planlıdır, isteğe bağlıdır, öğrenci merkezlidir ve sertifikasız, esnek bir eğitim yaklaşımıdır. Yaygın eğitim etkinlikleri ya da dersleri farklı kurumlarda veya okulların dışında gerçekleşmektedir. Din eğitimi okullarının bazıları, sanat, spor ve meslek okulları yaygın eğitim okullarındandır. Bu okulların içerisinde İslâmî yaygın eğitim veren ve tezimizin konularından olan, **Pondok Okulları** ve **Tadika Okulları** bulunmaktadır. Pondok Okulunda sadece dini dersler işlenmektedir. Kur'an tefsiri ve Arapça okunur. Belirli sınıf sistemi yoktur, ders süresi öğrencinin potansiyeline ve öğretmenin değerlendirmesine bağlıdır. Güney bölgesinde 3 şehirde eğitim faaliyetlerini sürdüren Tadika Okulu ise İslâm Merkezi tarafından belirlenen yaşam tarzına uygun olarak camilerde, küçük çocuklara eğitim veren bir kurumdur. Eğitim-öğretim zamanları ise cumartesi-pazar ya da hafta içi akşamdır. 2005 yılından itibaren Tadika Okulu tarafından “2005 İslam Eğitim Öğretim Müfredatı” camilerde kullanılmaya başlanmış ve günümüzde de kullanılmaya devam edilmektedir.⁷
- 3) **İnformal Eğitim:** Örgün eğitimden ve özellikle de yaygın eğitimden oldukça farklıdır ancak bazı durumlarda her ikisiyle de yakın bir ilişki içinde olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim açısından organize ve sistematik değildir; informal eğitim zorunlu bir şekilde hedefler içermez ve konular genellikle geleneksel müfredatla çevrelenmiştir. Uygulanan etkinlikler üzerinde herhangi bir kontrol yoktur. İnformal eğitim derece ya da diploma vermez ve bu eğitim hem örgün hem de yaygın eğitimi destekleyici bir niteliğe sahiptir.⁸ Ayrıca tecrübe ve

⁵“Tayland Okullarının Çeşitleri”, *Özel Eğitim Komisyonu Ofisi*, (26.12.2012), <https://sites.google.com>.

⁶Erasmus Nan 4 mal 4 All, “Tüm Öğrencileri Kapsayan Yaygın Eğitim Aktiviteleri”, 2016, s. sayfa.nu.yok.

⁷“Tayland Okullarının Çeşitleri”.

⁸“Tüm Öğrencileri Kapsayan Yaygın Eğitim Aktiviteleri”, s. sayfa.nu.yok.

günlük yaşam çerçevesinde doğal ortamlarda gerçekleşir. Günlük yaşamda edinilen deneyimler yoluyla elde edilen bir bilgi çalışmasıdır. Bu eğitim, hayat boyu eğitimin temel taşı olmaktadır. Bu eğitimde öğrenme hutbe, gazete ve televizyon gibi yollarla gerçekleşmektedir.

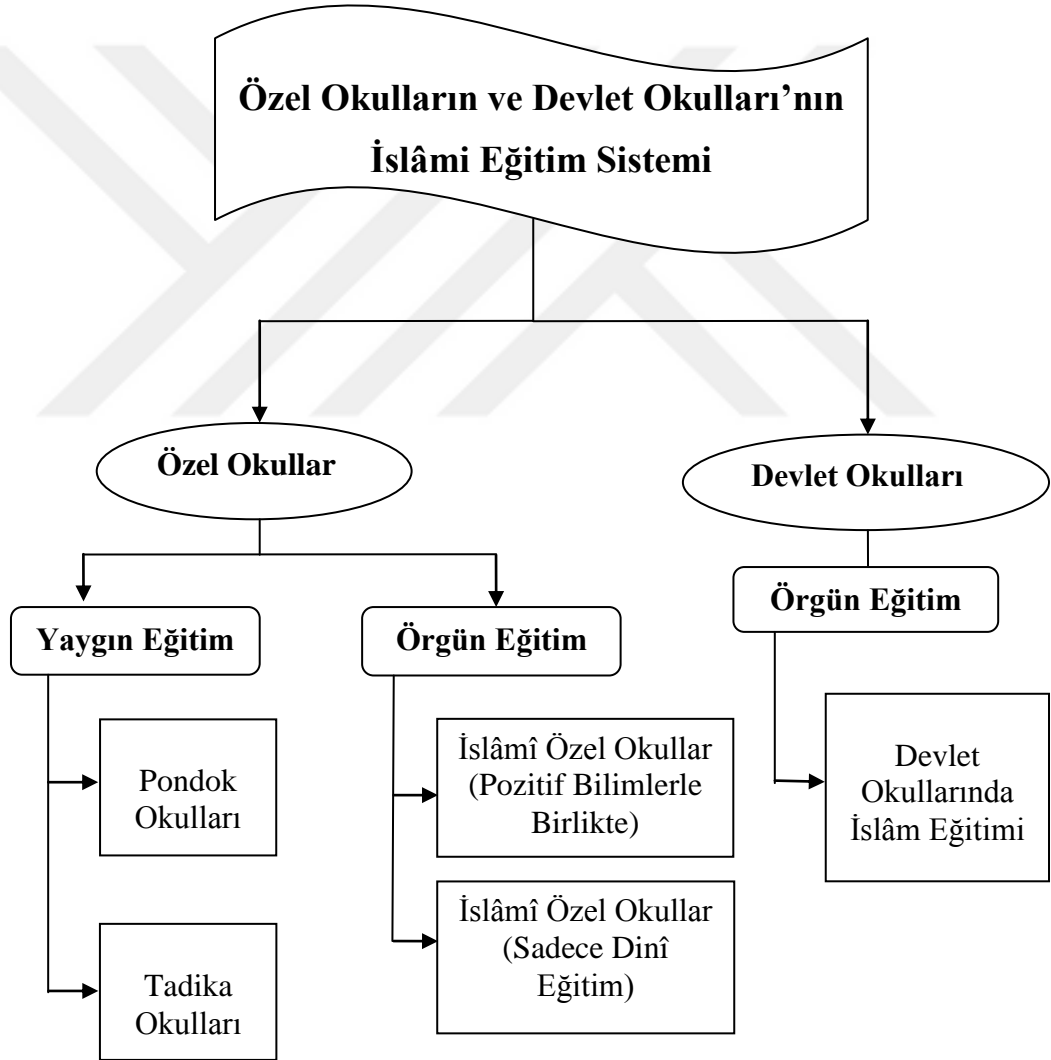
1999'da Ulusal Eğitim Yasası 15. Madde'de, Yaygın Eğitim Tanıtım Kanununda şöyle bir tanım yer almaktadır: *İnformal eğitim, bir kişinin günlük yaşamında, kendi yaşamı boyunca kendi ilgi alanları, ihtiyaçları, fırsatları, hazır olma durumu ve bireysel bilgi potansiyeline göre sürekli olarak öğrenmeyi seçebileceği öğrenme etkinlikleri demektir.*⁹

⁹“İnformal Eğitimi'nin Yönetimi”, *Distance Learning*, 04.12.2014, <https://sites.google.com/site/somchaythongyaem/kar-cadkar-suksa-tam-xathyasay>.

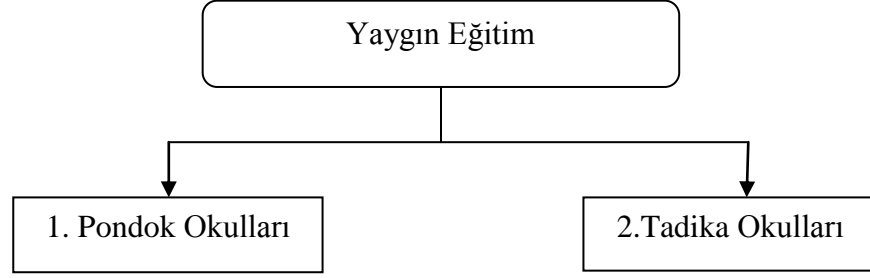
II. TAYLAND'DA DEVLET VE ÖZEL OKULLARIN İSLÂM DİN EĞİTİMİ

Tayland'da İslâm'ın yayılmasından sonra ülkede birçok Müslüman topluluklara rastlanılmaktadır. İslâm dini eğitime önem verdiği için de ülkede birçok eğitim kurumu ortaya çıkmıştır. Eğitim, öğrenme-öğretme yönetimi ve müfredatı zamanla değişmiş ve gelişmiştir. Ancak bazı kurumlar var olan kültürlerini ve değerlerini korumak için hala aynı yöntemleri kullanmaktadır. Bu doğrultuda Tayland'da İslâm eğitimi veren kurumlar, özel okullar ve devlet okulları olarak ikiye ayrılmaktadır:

A. İSLÂM EĞİTİMİ VEREN ÖZEL EĞİTİM OKULLARI

1. Yaygın Eğitim

a. *Pondok Okulları*

Patani’de, İslâmiyet’in kabul görmesinden sonra dinî ilimlerin tahsilinde âlimlerin evleri önemli birer merkez olmuştur. Âlimin evindeki ders halka sayısı artınca uzaktan gelen talebeler, derslere yetişebilmek için âlimin evinin yakınlarında geçici bir kulübede konaklamakta idiler. İşte bu kulübe veya barakalara "*Pondok*" denilmiştir.

Pondok Okulları’nda bazen sadece bir *Tok Gru* (hoca) bazen de onunla birlikte *Ketua Mutâla’ah* (asistan) bulunmaktadır. Bu iki sınıf insanın çaba ve gayretleriyle *Pondok Okulları*’ndaki eğitim kalitesi artmıştır. Onlar imamlık, dinî merasimlerde dua ve konuşma yaptıkları için toplumda ileri gelenlerden sayılmışlardır.¹⁰

Patani’deki *Pondok Okulları*’nda birçok âlim yetişmiştir. Malay Yarımadası’ndaki Müslümanlar, ilim tahsil etmek için Arap ülkelerine gitmeden evvel Patani’de bulunan *Pondok Okulları*’nda öğrenim görmeyi adet haline getirmişlerdir. *Pondok Okulları* 19.yy’da ve 20.yy’ın başında, bütün Malay Yarımadası’ndaki Müslümanlar için önemli İslâmî eğitim merkezi haline gelmiştir. Bu yüzden Patani’ye, Mekke’nin aynası anlamına gelen "*Cermin Makkah*" denilmektedir.

Pondok Okulları, zaman ve zemin değişince ayakta durabilmek için bazı sistemleri, ders müfredatlarını ve kuralları düzeltmek, değiştirmek ve geliştirmek

¹⁰ Mansood Lambensa, "Bir Geleneksel İslam Eğitim Kurumu Olarak *Pondok Okulları*: Patani Örneği", *Diyanet İlmî Dergi*, 2015,s. 243.

zorunda kalmıştır. Bununla birlikte *Pondok Okulları*, Patani toplumundaki hayırseverlerin finansal destekleri ve *Tok Gru*'nun yerine gelecek olan kişinin yönetimiyle ve şöhretiyle *Pondok okulları* nesilden nesile günümüze kadar devam edegelmiştir.

Pondok, klasik dönemde talebelerin konakladığı kulübe anlamına gelmekle birlikte günümüzde daha çok dini eğitim veren bir kurumu ifade etmek için kullanılmaktadır.

Resim 9: Patani 'de Bir Pondok Okulu

<http://islamhouse.muslimthaipost.com/main/index.php?page=sub&category=52&id=18711>

(1) Genel Olarak Pondok Okulları

Pondok kelimesinin, hangi kelimedenden türediğini ve hangi anlamda kullanıldığını incelediğimiz zaman karşımıza şöyle bir sonuç çıkmaktadır. *Pondok*, Arapça "*Funduk*" sözcüğünden gelip "*Otel*" anlamındadır.¹¹ "*Funduk*" kelimesi ise "*Pandokos*" veya "*Pandokein*" gibi eski Yunanca kökenli kelimelere dayanmaktadır.¹² Tayland'ın güney illerinde yaşayan Müslümanları, son heceyi telaffuz etmeye alışık olmadıkları için

¹¹William R. Roff, *Studies on Islam and Society in Southeast Asia*, Singapore: Nuss Press, 2009, s. 118.

¹²Hasan Madmarn, *History of Islamic Studies in Thailand: Muslim Education Reform in Thailand - The Case of Traditional Muslim Institutions (Pondok) and Its Challenges*, t.y., s. 59; Lambensa, "Bir Geleneksel İslam Eğitim Kurumu Olarak Pondok Okulları: Patani Örneği", s. 246.

"Funduk" kelimesi "Funu" şeklinde söylemiş ve zamanla "Pondok" kelimesine dönüşmüştür.¹³

Her Pondok Okulu'nun başında bir *Tok Gru* bulunur. *Tok Grular*, akika kurbanı kesmeleri, nikâh kıymaları, boşanma davasına karar vermeleri, cenaze yıkamaları ve defnetmeleri, cuma namazı kıldirmaları vb. İslâmî sorumlulukların yerine getirilmesinde önemli bir statüye sahiptir. *Tok Grular*, okulun idari işleri dışında bazen köy muhtarı bazen de meclis üyesi olmaktadır.¹⁴

Pondok Okulu'nun merkezi, *Tok Gru*'nun evidir. Onun evi, genellikle balayın (mescit) bitişiğinde inşa edilmektedir. Balay, sadece bir namaz kılma yeri olmayıp aynı zamanda bir etkinlik alanı ve eğitim-öğretim mekânıdır.¹⁵

Bazen Pondok Okulları'nda sadece bir *Tok Gru* bulunurken bazen de onunla birlikte *Ketua Mutâla'ah* denilen asistanlar bulunmaktadır. *Ketua Mutâla'ahlar*, genellikle *Tok Gru*'nun yetiştirdiği talebelerden olup oradan mezun olduktan sonra aynı okulda *Tok Gru*'nun asistanlığını yapan kişilerdir. Derslere yeni başlayan talebeler, boş vakitlerde, *Ketua Mutâla'ahlar*'ın yanına gidip onlarla birlikte fikir alışverişi yaparlar. Böylece talebelerin dersleri daha verimli hale dönüşmektedir.¹⁶

Pondok Okulları'nda öğrenim gören erkek talebelere *Tok Fâke* denilmektedir. Bunun *Tok Fâkir* veya *Tok Fâkih* kelimelerinden geldiği söylenmektedir. *Tok Fâkir* sözcüğünden geldiğini savunan görüşe göre, *Tok Fâkir*, dini anlamda fakir yani dinî bilgileri yetersiz olan kişilerdir. İşte bu yetersizliği telafi etmek için Pondok Okulları'na gelip burada tahsil görmüşlerdir. *Tok Fâkih* kelimesinden geçtiğini iddia edenlere göre ise, Pondok Okulları'ndan mezun olanlara toplum tarafından fakîh sıfatı verilir. Zira

¹³Malay dilinde Pondok kelimesi ise, daha çok "kulübe, kümes, baraka ya da kır evi" anlamını ifade edip talebelerin eğitim görürken genellikle bir veya iki kişinin yaşadığı küçük bir kulübeyi belirli bir bağlamda ifade etmek için kullanılmaktadır. İbrahim Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, Songkla: Hatyai Krafı, 2010, s. 47.

¹⁴Madmarn, *The Pondok & Madrasah in Patani*, s. 56.; Roff, William R., *Studies on Islam and Society in Southeast Asia*, Nus Press, Singapore 2009, s. 119.

¹⁵Madmarn, *The Pondok & Madrasah in Pattani*, s. 56; Roff, *Studies on Islam and Society in Southeast Asia*, s. 119.

¹⁶Madmarn, *The Pondok & Madrasah in Pattani*, s. 62; Taib Osman Mohd, *Malay Dünyasında İslâm Medeniyeti*, çev. Ali Çaksu, 1. bs., İstanbul: İrcica, 200M.S., s. 198.

Pondok Okulları fıkıh ilmine ağırlık veren bir kurumdur. Bu kurumlardan mezun olanların fıkıh ilminde derinleştiği varsayılır.¹⁷

(2) *Pondok Okullarının Kuruluşu*

Pondok Okulları'nın kuruluşu hakkında üç ana görüş bulunmaktadır. Bunlar:

Birinci görüş, *Pondok Okulları*'nın kuruluş tarihi kesin olarak bilinemese de bu kurumların, İslâmiyet'in bölgeye girmeden önce var olduğunu ileri sürmüşlerdir. Onlara göre, *Pesentre* veya *Pondok Okulları*, o dönemde Hindu/Budist rahiplerini yetiştirmek için kullanılan bir yerdir. İşte bu kurumlar, İslâmiyet bölgede yayıldığında İslâm'ın dinî gayelerine uygun bir hale getirilmiştir.¹⁸

İkinci görüşe göre ise *Pondok Okulları*, ilk önce Mısır'da kurulmuş daha sonra Malezya ve Tayland'ın güney illerinde sırasıyla yayılmıştır.¹⁹

Üçüncü görüş sahipleriye, *Pondok Okulları*'nın, âlimin evinden gelişen bir kurum olduğunu iddia etmişlerdir. Müslümanlar, hicretten önce Mekke'de müşriklerin eziyet ve işkence tehlikesi nedeniyle eğitim-öğretim faaliyetlerini çoğu zaman evlerde yürütmüşlerdir. *Pondok Okulları* bu evlerdeki eğitimden ilham alınarak kurulmuştur. Böylece *Pondok Okulları*'nın, ilk ortaya çıkışının Arabistan'da olduğunu iddia etmişlerdir.²⁰

Müslüman Arapların -özellikle Hadramevtlilerin- hicrî birinci asırdan itibaren Malay Takımadalarının muhtelif yerlerine gelip yerleştiği ve oradaki insanlarla evlenip çocuk sahibi olduğu rivayet edilmektedir.²¹

Patani'ye gelen Şeyh Osman'ın çocuklarının 16.yy'da Kuala Bekah'ta bir *Pondok Okulu*'nu inşa ettikleri rivayet edilmiştir. Bu *Pondok Okulunun*, Patani'de alanında ilk olduğunu söyleyebiliriz.²² Ayrıca Penglima Fakih Wan Musa b. Wan Muhammed Saleh

¹⁷Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, ss. 56-57.

¹⁸Mohd, *Malay Dünyasında İslâm Medeniyeti*, s. 192.

¹⁹Kaewdang, *Pondok Okullarının İslâm Özel Okulları Olarak Geliştirilmesinde To-Gru'nun Tutumları*, s. 72.

²⁰Rosnani Hashim, *Educational Dualism in Malaysia Implications for Theory and Practice*, New York: Oxford University Press, 1996, s. 21; Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 48.

²¹Ahmet Turan Arslan, "Malezya'da Din Eğitimi ve Arapça Öğretimi", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1997, s. 35.

²²Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 50.

el-Lakihî'nin, 1600 yılında Kampong Sena Köyü'nde Senor Yanyar adında bir Pondok Okulu'nu kurduğu söylenmiştir.²³ Wan Hüseyin Sanavî, 1624'te Kampong Telok Manok Köyü'nde bir Pondok Okulu'nu inşa ettirmiştir. O, Sultan İsmail Şah'ın torunu ve Şeyh Dâvûd el-Fetânî'nin amcasıdır. Wan Hüseyin, bu köye yerleştikten sonra Pondok Okulu'nun yanında Vadi el-Hüseyin adında bir cami inşa ettirmiştir.²⁴

Hadramevt'ten gelen bir grup âlim, 17.yy'da Patani'ye bağlı Kampung Pohon Bok'ya yerleşir. Bölgede tebliğ ve irşat faaliyetlerini yürütmenin yanı sıra bir de Pondok Okulu inşa etmişlerdir. Abdulmubin Pohon Bok 18.yy'da Pohon Bok Pondok Okulu'nda yetişen en meşhur âlimlerden biridir.²⁵

Şeyh Wan Mustafa el-Fetânî'nin, 1817 yılında Kampong Bendang Dayo Köyü'nde Bendang Dayo adında bir Pondok Okulu kurduğu rivayet edilmektedir. Bunun yanında Bendang Badang başta olmak üzere Bengdang Kucil, Dalo, Berming ve Semela gibi Pondok Okulları'nın kuruluşu net olarak bilinmese de 17-19. yy.lar arasında inşa edilmiştir.²⁶

(3) *Pondok Okullarının Kuruluş Sebepleri*

Patani'deki Pondok Okulları'nın kuruluş sebepleri, *örfî ve dinî unsur, iktisadî unsur, içtimaî unsur, Arap dünyasındaki eğitim sisteminin etkisi* konuları kapsamında incelenmektedir.

Örfî ve Dinî Unsur: İslâm dini, ibadete değer verdiği kadar eğitim ve öğretime de önem vermiştir. Eğitimin verimli olması için sahip olduğu görüşleri ve edindiği bilgileri özellikle temel dinî bilgileri, Kur'an ve Sünneti başkalarına da aktarmak gerekir.

²³Al-Fatani, *Ulama Besar Dari Patani*, Bangi: Kebangsaan Malaysia, 2002, s. 12; Alhusa, *Development Of Traditional Islam Institutions (Pondok) in Southern Border Provinces Of Thailand From 1957 To 2006*, s. 57; Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 51.

²⁴Bashah, *Raja Campa & Dinasti Jembal Dalam Patani Besar (Patani, Kelantan Dan Terangganu)*, s. 67; Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 52.

²⁵Bu Pondok Okulları daha sonraki dönemlerde hem dinî eğitim veren bir okul hem de bir dergah vazifesi görmüştür. Başta Şeyh Abdussamed el-Falembanî olmak üzere Şeyh Dâvûd el-Fetânî, Şeyh Abdurrahman b. Abdulma'ruf el-Fetânî, Şeyh Wan Hasan İshâk el-Cavi el-Fetânî (1280/1863-64), Şeyh Wan Ali İshâk el-Fetânî gibi Patanili büyük âlimler Pohon Bok Pondok okulundan yetişmişlerdir. bkz. Al-Fatani, *Ulama Besar Dari Patani*, ss. 12-13; Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 62.

²⁶Al-Fatani, *Ulama Besar Dari Patani*, s. 14; Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 51,61.

Dolayısıyla Pondok Okulları, eğitim ve öğretimi sağlarken, İslâm'ın nesiller boyu aktarılmasını da sağlamaktadır.²⁷

Patani'deki Pondok Okulları'nda birçok âlim yetişmiştir. Müslümanlar özellikle de Malay Yarımadası'nın dört bir yanında yaşayanlar ilim tahsil etmek için buraya gelmişlerdir. Ayrıca Malay Yarımadası'ndaki Müslümanlar o dönemde, ilim tahsil etmek için Arap ülkelerine gitmeden evvel Patani'de bulunan Pondok Okulları'nda öğrenim görmeyi adet haline getirmişlerdir. Pondok Okulları çoğaldıkça, Patani bir ilim merkezi haline gelmiştir. Bu yüzden Patani'ye, daha önce de ifade ettiğimiz üzere, Mekke'nin aynası anlamına gelen "*Cermin Makkah*" denilmektedir.²⁸ Burada uygulanan programlar Mekke, Medine, Kahire, Endülüs, Kurtuba, Buhara, Semarkand ve Hindistan gibi İslâm merkezlerindekiine eş değerdir.²⁹

İktisadî Unsur: Patanili Müslümanlar, Pondok Okullarından mezun olanlar gibi dinî bilgiye sahip tüccarlarla ticaret yapmak ister. Çünkü onlar ticaretini, İslâm'ın getirdiği dinî esaslar üzerinden yürütüyorlar. Dolayısıyla Pondok Okulları'ndan mezun olan kişi, sadece kendine değil topluma da yararlı olur.³⁰

İçtimaî Unsur: Pondok Okullarından eğitimini tamamlayanlar, âlim olarak kabul edilmekle birlikte onların ailelerine de saygı ve hürmet gösterilir. Eğitimlerini ilerletip başka ülkelere gittikleri zaman Patanili Müslümanlar arasında büyük bir şöhret kazandıkları görülmektedir.³¹ İşte Patanili Müslümanların bu sebeplerden dolayı Patani ve yakın çevresindeki çocuklara dinî eğitim tahsil ettirmek için birçok Pondok Okulunu inşa ettiklerini söyleyebiliriz.³²

Arap Dünyasındaki Eğitim Sisteminin Etkisi: Patani'de İslâm'ın yaygınlaştığı dönemlerde Arap dünyasında eğitim ve öğretim yüksek bir seviyede idi. Patani'ye gelen

²⁷Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 52.

²⁸Alhusa, *Development of Traditional Islam Institutions (Pondok) in Southern Border Provinces of Thailand from 1957 to 2006*, s. 57; Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 63.

²⁹Arslan, "Malezya'da Din Eğitimi ve Arapça Öğretimi", s. 38.

³⁰Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, ss. 51-52.

³¹Kaewdang, *Pondok Okullarının İslâm Özel Okulları Olarak Geliştirilmesinde To-Gru'nun Tutumları*, s. 21.

³²Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 53.

Araplar, dini tebliğ etmek için burada bir Pondok kurarak kendi ülkelerindeki eğitim sistemlerini buraya getirmişlerdir.³³

(4) *Pondok Okullarında Uygulanan Başlıca Müfredatlar*

Pondok Okullarında merkezi bir sistem ve müfredatın bulunmamaktadır. Okullardaki dersler genellikle *Tok Gruların* belirledikleri programlara göre işlenmektedir. Eğitim-öğretim dili ise Malayca ve Arapça'dır. Pondok Okullarındaki dersler arasında başta Fıkıh olmak üzere Kelâm, Tefsir, İslâm Tarihi, Fıkıh Usûlü, Kur'an ve Tecvid, Belâgat, Ahlâk, Tasavvuf ve Mantık gibi İslâmî ilimlerin hepsi yer almaktaydı.³⁴ Pondok Okullarında okutulan kitapların bazıları şunlardır:³⁵

Tefsir İle İlgili Eserler

No.	Eserin adı	Müellif
1.	Tefsîru'l-Celâleyn	Celalüddîn el-Mahallî (864/1459) ve Celalüddîn es-Suyûtî (911/1505)
2.	Nûru'l-İhsân	Muhammed Saîd b. Ömer (1391/1971)
3.	Hâşiyetü'l-Ale's-Savi Ala Tefsiri'l-Celaleyn	Ahmed b. Muhammed es-Sâvî (1241/1825)
4.	Hâşiyetü'l-Cemâl	Süleyman b. Ömer el-Acîlî (1204/1790)
5.	Medârikü't-Tenzîl ve Hakaikü't-Te'vîl	Abdullah b. Ahmed en-Neseî (710/1310)
6.	Fethü'l-Kadir Tehzibi Tefsiri İbn Kesir	İbn Kesir (774/1373)
7.	Envarü't-tenzil ve esrarü't-te'vil	Abdullah b. Ömer el-Beyzâvî (685/1286)

³³Narongraksakhet, a.g.e., ss. 52-53.

³⁴Alhusa, *Development of Traditional Islam Institutions (Pondok) in Southern Border Provinces of Thailand from 1957 to 2006*, ss. 95-103; Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, ss. 54-55.

³⁵Lambensa, "Bir Geleneksel İslam Eğitim Kurumu Olarak Pondok Okulları: Patani Örneği", ss. 250-54.

Tecvid ile ilgili eserler

No.	Eserin adı	Müellif
1.	Sirâcü'l-Karii'l-Mubtedi' ve Tezkarü'l-Mukrii'l-Müntehi	İbnü'l-Kasîh (801/1399)
2.	Hidâyetü'l-Müstefid Fi Ahkâmi'l-Tecvid	Ebû Rîme

Kelam Ve Akâid İle İlgili Eserler

No.	Eserin adı	Müellif
1.	Ferîdetü'l-Ferâid	Ahmed b. Muhammed Zeyn el-Fetânî (1325/1908)
2.	Ed-Derrü's-Semîn	Dâvûd b. Abdullah el-Fetânî
3.	Akîdetü'n-Nâcîn	Zeyne'l-âbidin b. Muhammed el-Fetânî
4.	Sirâyü'l-Hüdâ	Muhammed Zeyne'l-âbidin b. Muhammed es-Sembevî
5.	Bâkûratü'l-Meânî	İsmail b. Abdülkadir el-Fetânî
6.	Tekrîbü'l-İkvân	Abdülkadir b. Vange Budi Sekam
7.	Akîdetü'n-Nesefiyye	Necmeddin Ömer en-Nesefî (537/1145)

Fıkıh İle İlgili Eserler

No.	Eserin adı	Müellif
1.	Münyetü'l-Musallî	Dâvûd b. Abdullah el-Fetânî
2.	Veşâhü'l-Efrâh	Dâvûd b. Abdullah el-Fetânî
3.	Hidâyetü's-Sibyân	Nasir b. Muhammed Teyyib el-Bencarî
4.	Matla'u'l-Bedreyn	Dâvûd b. Abdullah el-Fetânî

5.	Keşfü'l-Lisâm	Zeynelâbidîn b. Muhammed el-Fetânî
6.	Fürû'ü'l-Mesâ'il	Dâvûd b. Abdullah el-Fetânî
7.	Buğyetü't-Tullâb	Dâvûd b. Abdullah el-Fetânî
8.	Sebilü'l-Mühtedîn	Abdullah b. Muhammed Erşed el-Bencarî (1710-1812)
9.	Fethü'l-Vehhâb	EbûYahyâ Zekeriyâ en-Ensârî(926/1520)

Ahlâk İle İlgili Eserler

No.	Eserin adı	Müellif
1.	Penavarbâgihati	Abdülkadir b. Abdülmüttalip el-İndûnisî (1385/1965)
2.	AnakKunciŞurga	Abdülkadir b. Abdülmüttalip el-İndûnisî (1385/1965)
3.	Hidâyetü's-Sâlikîn	Abdüssamed el-Palembanî
4.	Minhâcü'l-Âbidîn	İmam Gazali (505/1111)
5.	Seyrû's-Sâlikîn	Abdüssamed el-Falembanî
6.	el-Hikem	İbn Ataullah el-iskenderi (709/1309)
7.	ed-Dür'ü'n-Nefis	İsmail Sepanjang

Nahiv ile ilgili eserler

No.	Eserin adı	Müellif
1.	Metnü'l-Âcurrumiyye	İbn Acurûn (723/1323)
2.	Şerhü'l-Eşmâvî	Abdullah b. Fedhil el-Eşmâvî
3.	el-Mutammime	Muhammad b. Muhammad er-Râinî
4.	ŞerhuİbniAkîl	İbn Akil (769/1367)

Sarf ile ilgili eserler

No.	Eserin adı	Müellif
1.	Metnü'l-Bina ve'l-Esas	İsaluddîn ibn Fadâil (655/1257)
2.	Ebniyetü'l-Esmâve'l-Ef'âl	Sîbeveyhi (180/796)
3.	Metnülâmiyetü'l-Ef'âl	İbn Malik el-Endulusî (672/1274)
4.	Anvânu'l-Daraf	Hârun b. Abdürrezzak (1336/1918)

Hadis ile ilgili eserler

No.	Eserin adı	Müellif
1.	Tekrîretü's-Sünniye	Hasan b. Muhammed el-Muşât (1399/1920)
2.	Ref'u'l-Estâr	Muhammed b. İsmail es-San'ânî (1182/1768)

Ferâiz ile ilgili eserler

No.	Eserin adı	Müellif
1.	Ğayetü't-Takrîb	Dâvûd b. Abdullah el-Fetânî
2.	Şerhu'l-Bakarî	Muhammed b. Ömer el-Bakarî

Siyer ile ilgili eserler

No.	Eserin adı	Müellif
1.	Nurü'l-Yakin Fî Sireti Seyyidi'l-Mürselin	Muhammed b. Afifi el-Hudarî (1345/1927)
2.	Kıyasü'l-Enbiya	İbn Kesir (774/1373)
3.	Medâricü's-Su'ûd	Muhammed Nevevi el-Bintenî (676/1277)
4.	İtmâmü'l-Vefâ	Muhammed b. Afifi el-Bâcûrî (v. 1345/1927)

(5) *Pondok Okullarında Öğretim ve Öğrenim Düzeni*

Pondok Okullarının öğretim düzenine “çember” anlamına gelen *ivlake* denilmektedir. Bu nizama göre talebeler, yarım daire şeklinde *Tok Gru*’nun karşısına otururlar. Malezya’da da *buka kitap* (kitap aç) denilen buna benzer bir sistem uygulanmaktadır.³⁶

Tok Gru, ders boyunca Malayca ve Arapça olan metinleri anlaşılır hâle getirecek açıklamalar yapar. Talebeler ise *Tok Gru*’nun okuduğu metni takip ederek açıklamaları kitabın kenarına not ederler. Bunun yanı sıra ders esnasında her talebenin soru sorması mümkün olduğu gibi genellikle ön sıralarda oturan üst düzey talebeler, derse ilişkin sorularını *Tok Gru*’ya sorarlardı. Yine *Tok Gru*, zaman zaman talebelerin isimlerini zikrederek onlara bazı sorular yöneltir ve böylece talebelere doğru cevabı verdirmele kalmayıp aynı zamanda onların metindeki sarf-nahiv ve belâgat vb. konuları ne kadar bilip bilmediğini de kontrol etmiş olurdu.³⁷

Resim 10: *Pondok Okulunda Talebeler Yarım Daire Şeklinde Tok Gru'nun Karşısına Otururlar.*

<http://igetweb.com/www/libnara/gallery/1126114.jpg>

Pondok Okullarında öğrenim seviyesine göre iki çeşit eğitim modeli uygulanır. Birincisi, yaş ve cinsiyet fark etmeksizin, “halka açık” yapılan eğitimidir. Burada

³⁶Roff, *Studies on Islam and Society in Southeast Asia*, s. 119.

³⁷Madmarn, *The Pondok & Madrasah in Pattani*, ss. 59-60.

okutulan dersler, fıkıh başta olmak üzere kelim ve tefsir gibi derslerden oluşmaktadır. İkincisi ise, sadece Pondok Okullarında kalanlara yönelik eğitimidir. Bu da üç kademedir oluşur. Birinci kademe, Pondok'ta yatılı kalan herkese açık dersler verilmektedir. İkinci kademe, Pondok'ta kalan ve sadece seçilmiş talebelere yönelik dersler okutulmaktadır. En yüksek seviye olan üçüncü kademe ise, kulübede kalan ve özel seçilmiş kişilere yönelik dersler okutulmaktadır. Bu son seviyedeki derslere çok az kişi iştirak ettiğinden, eğitim genelde hoca ile talebe arasında birebir gerçekleşmektedir. Bu gruptaki talebeler, tahsillerini tamamlayarak *Tok Gru*'dan icazet alırlarsa bir sonraki dönemde *Ketua Mutâla'ah* olmaktadır.³⁸

Pondok Okullarında ders programı günün üç ayrı vaktine yayılmıştır. Burada vakitleri belirleyen temel unsur namaz saatidir. Buna göre birinci ders, Pondok'ta kalan talebe için sabah namazından sonra başlar ve genelde 2-3 saat sürer. İkinci ders ise, öğle namazından hemen sonra yapılır ve yine 2-3 saat sürüp en fazla ikindi namazına kadar devam eder. Üçüncü bölüm ise akşam namazından hemen sonra başlar ve yine 2-3 saat sürer. Ayrıca bazı talebeler akşam geç saatlere kadar kitabın kenarına yazmış oldukları notlarını tekrar gözden geçirip anlamaya ve ezberlemeye çalışırlar. Geleneksel Pondok Okullarında talebeler, bu günlük programı günümüzde de uygulamaktadırlar.³⁹

Pondok Okullarında, Ortadoğu'daki diğer geleneksel İslâm eğitim kurumlarında olduğu gibi, talebelere belirli bir diploma (icazet) verilmemektedir. Talebeler istedikleri gibi gelip gidebilmektedirler. Talebeler dinî vazife ve sorumlulukları yerine getirebilecek derecede yeterli eğitim aldıklarına inandıklarında eğitimlerine kendileri son verebilmektedirler.⁴⁰

Pondok Okullarında eğitimini tamamlayan talebeler, ilimde derinleşmek amacıyla Malezya, Endonezya, Pakistan başta olmak üzere Mescid-i Harâm, Mescid-i Nebevî ve Mescid-i Ezher'de tahsillerini devam ettirebilmektedirler. Bazı talebeler ise, belirli alanlarda özel âlimlerden eğitim aldıkları için belirli konularda uzmanlaşmışlardır.⁴¹

³⁸Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 55.

³⁹Madmarn, *The Pondok & Madrasah in Pattani*, ss. 59-65; Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 56.

⁴⁰Mohd, *Malay Dünyasında İslâm Medeniyeti*, s. 186.

⁴¹Madmarn, *The Pondok & Madrasah in Pattani*, s. 57; Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 57.

Örnek olarak, Abdurrahman b. Abdulmubin Pohon Bok (1193-94/1780), Abdülkadir b. Wan Abdurrahim (1280/1863-64), Hasan b. İshâk el-Fetânî (1280/1863-64), Dâvûd b. Abdullah el-Fetânî, Wan Abdullah b. Wan Muhammed Amin (1306/1889), Wan Abdülkadir b. Wan Mustafa el-Fetânî (1312/1895), Şeyh Abdülkadir b. Abdurrahman el-Fetânî (1315/1898), Şeyh Wan Ahmed b. Wan Muhammed Zeyn el-Fetânî (1325/1908), Zeyne'l-âbidin b. Muhammed el-Fetânî, Wan Muhammed b. Wan İsmail el-Fetânî (1333/1915), Muhammed Hüseyin b. Abdüllatif (1367/1948) isimlerini verebiliriz.

(6) *Pondok Okullarının Toplumdaki Yeri ve Önemi*

Pondok Okullarının varlığı, toplumdaki yeri ve önemi birçok yönden incelenmeye değer bir konudur. Aşağıdaki satırlarda maddeler halinde bu hususa değinilecektir.

Pondok Okulları, Dinî Eğitim Veren Bir Kurumdur: Pondok Okulları, yaş ve cinsiyet ayırmaksızın talebelere dinî eğitim veren bir kurumdur. Bu kurumlarda, bir kişinin Müslümanca hayat yaşaması için asgarî ölçüde, İslâm'ın inanç, ibadet ve günlük yaşayışa ilişkin kuralları, âdâb-ı muâşeret ve hükümler öğretilmektedir. Ayrıca bir kişinin günlük hayatta karşılaştığı bazı dinî meselelere çözüm üretmesine yardımcı olunmaktadır. Bunun yanında Pondok Okullarında bir Müslümanın Allah rızasını elde edebilmek için ne yapması/yapmaması gerektiği de öğretilmekte ve böylece talebeler, buradan aldıkları eğitimi kendi hayatlarında bir rehber olarak kullanmaktadırlar.⁴²

Pondok Okulları, Dini Hizmet İçin Bir İlim Yuvasıdır: Pondok Okullarında başarı ile eğitimini tamamlayanlar mürşit sıfatını kazanarak tebliğ çalışmaları yaparlar. Onların bazıları kendi okulunda hoca olur bazıları da bağımsız bir çalışma yapmak için kendi okullarını açarak tebliğ faaliyetlerini sürdürürler.⁴³ Tayland'da önde gelen hocalar ve âlimlerin, genellikle Pondok Okulları'nda eğitim aldıkları görülmektedir.

Pondok Okulları, Âdap ve Ahlâkı Öğreten Bir Mekteptir: Pondok'un, "Funduk" kelimesinden geldiğine daha önce değinmiştik. Bu kelimenin kullanılmasının sebeplerinden biri ise, oranın otel gibi geçici bir konaklama yeri olması, talebelerin ilim yolculuğunu tamamladıktan sonra kendi memleketlerine geri dönüp dinî tebliğ ve irşad

⁴²Alhusa, *Development of Traditional Islam Institutions (Pondok) in Southern Border Provinces of Thailand from 1957 to 2006*, s. 55.

⁴³Alhusa, a.g.e., s. 57.

faaliyetlerini yürütmeleri ve o talebelerin yerine başkalarının da gelip Pondok'ta konaklamalarıdır. Pondok Okullarında, eğitim-öğretim dönemi boyunca konaklama devam etmektedir.⁴⁴

Pondok Okulları, herkese açık mekânlar olmasına rağmen belli kural ve normlarla varlıklarını sürdürmektedirler. Bu kuralları da okullarda görevli olan *Tok Grular* belirlemektedirler. Talebeler, *Tok Gruların* çizdikleri sınır ve çizgiler çerçevesinde yaşamakta ve buradan mezun olduklarında toplumun kurallarına kolayca uyum sağlamaktadırlar.⁴⁵

Pondok Okullarından mezun olan talebeler, âlim telakki edilmekte, aynı zamanda hocalarının yolunda ilerleyen kişiler olarak, onların görüş ve uygulamalarını halk arasında yaygınlaştırmaktadırlar.⁴⁶

Pondok Okulları, Toplumun Yönetimi İçin Bir Ekoldür: Pondok Okulları, bir Müslüman'ın dinî görevlerini yerine getirecek, helal ile haram, hak ile bâtılı birbirinden ayıracak bilgileri öğreten dinî bir kurumdur. Talebeler, sürekli *Tok Gru*'nun gözetiminde olduğu için uyuşturucu, kumar gibi kötü alışkanlıklardan uzak durmaktadırlar.⁴⁷

Pondok Okullarında okumaya gelen talebelere kimisi zengin kimisi ise fakirdir. Talebeler, Pondok'ta beraber kaldıkları için ister istemez birbirleriyle yardımlaşır. İşte bu kurumda dinî derslerle birlikte meşakkat, zorluklarla başa çıkma vb. hayata ilişkin dersler de öğretilir.

Pondok Okulları, Toplumun Örf ve Adetlerini Muhafaza Etmeye Çalışan Bir Kurumdur: Patanili Müslümanlar, Malezya ve Endonezya'daki Müslümanlarla aynı soya mensupturlar. Örf ve adetleri bakımından Malaylara benzemektedir. Dolayısıyla Patanili Müslümanların giyim kuşamı, konuşmaları, misafir ağırlamaları, mimari sanatları ve merasimleri gibi kültürel unsurlar Tayland'da yaşayan diğer kesimlerden farklıdır.⁴⁸ İşte bu yönüyle Pondok Okulları, aynı zamanda Patani'nin örf ve adetlerinin

⁴⁴Alhusa,a.g.e., s. 52.

⁴⁵Alhusa,a.g.e., s. 58.

⁴⁶Mohd, *Malay Dünyasında İslâm Medeniyeti*, s. 120.

⁴⁷Alhusa, *Development of Traditional Islam Institutions (Pondok) in Southern Border Provinces of Thailand from 1957 to 2006*, s. 58.

⁴⁸Alhusa,a.g.e., s. 61.

kaybolmaması için var olan kültürel/dini değerlerini, diğer topluluklardan koruma görevini üstlenmektedir. Öyle ki Talebelerin giyim kuşamına varana kadar eski düzenlerini devam ettirmektedirler. Bu nedenle Pondok Okulları, toplumun örf ve adetlerini muhafaza etmede önemli birer araçtır.

Pondok Okullarında öğretilen dinî kitapların çoğunluğu Malayca olduğu için öğrenim ve öğretim dili mahallî dil olan Malaycadır. Bu yüzden Patanili Müslümanlar dinî meselelerini Pondok Okullarındaki *Tok Gru*'ya sorarlar ya da Malay diliyle yazılmış dinî kitaplardan öğrenirler. Malayca, Güney Asya bölgesinde yaşayan halk için Müslümanların dili olarak kabul edilmektedir.

(7) *Pondok Okulların Günümüze Kadar Devam Edebilmesini Sağlayan Faktörler*

Pondok Okullarının, nesilden nesile aktarımının birkaç önemli sebebi olduğunu söyleyebiliriz. Bunlardan en önemlisi, hayırsever Müslümanlardır. Pondok Okulları'nın, genellikle belli bir geliri yoktur. Pondok Okulları'nın temel amacı Allah yolunda hizmet etmek olduğu için buraya kaydolun talebelere herhangi bir ücret talep edilmemektedir. Pondok Okulları'nın maddî ihtiyaçları, genellikle toplumdaki hayırsever kimselerin finansal destekleri, vakfettikleri malları ve verdikleri zekâtlarla karşılanmaktadır.⁴⁹

İkicisi ise, *Tok Gruların* toplumdaki saygınlığıdır. *Tok Grular* başta fıkıh olmak üzere Tefsir, Hadis ve Kelam gibi temel dinî derslerde uzmanlaştıkları için belli bir şöhrete sahiptirler. Örneğin, Dalo, Kirasoh, Paderu gibi Pondok Okulları, Arapça öğretimiyle öne çıkmıştır. Dolayısıyla da insanlar nesilden nesile çocuklarını bu okullara gönderirler. Böylelikle de Pondok Okullarındaki eğitim-öğretim daima var olagelmıştır.⁵⁰

Son olarak, *Tok Gru*'nun oğlu ve damatlarından söz edilebilir. *Tok Gru* yaşlandığı zaman, okul yönetimini, oğullarının ve damatlarının üstlenmesi adettir. Onlar, *Tok Gru*'nun yanında sürekli buldukları ve *Tok Gru*'dan sonra yerine geçeceklerini

⁴⁹Kaewdang, *Pondok Okullarının İslâm Özel Okulları Olarak Geliştirilmesinde To-Gru'nun Tutumları*, s. 36; Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 55.

⁵⁰Narongraksakhet, *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, s. 55,76.

bildikleri için Patanili Müslümanlar onlara da saygı ve hürmet gösterirler.⁵¹ Nesilden nesile geçen bu idari görev neticesinde de Pondok Okulları varlıklarını sürdürmeye devam etmektedir.

b. Tadika Okulları

Camide İslâm Eğitimi Merkezi (Tadika) olarak bilinen bu kurumlar, tüm Müslümanların bilmesi gereken temel İslâmî ilkeleri veya zorunlu İslâmî prensipleri öğrenmek için gittikleri Güney bölgesindeki en eski kurumlardan olan ve ilköğretim (İbtida-îyah) seviyesindeki çocuklara yönelik eğitim veren bir yaygın eğitim kurumudur.

Tadika Okulları, 5-12 yaş arası çocuklar için İslâmî eğitim vermektedir. Tadika'nın öğretim programında çok çeşitli ve esnek müfredatlar kullanılmaktadır. Bazı Tadikalar cumartesi ve pazar sabahları eğitim verirken bazıları ise hafta içi akşamları topluluğun uygunluğuna bağlı olarak eğitim vermektedir. Bu kurumda eskiden imamlar gönüllü olarak eğitim vermekteydiler. Pondok Okullarının İslâmî Özel Okullara dönüşmesinden sonra İslâmî Özel Okullarının çoğu, kendilerinden mezun olan öğrencilerini Tadika Okullarında eğitim vermek için görevlendirdiler. Tadika Okullarında okuyanların çoğu devlet okullarında eğitim gören öğrencilerdir. Çünkü devlet okulları hala İslâm eğitimi alanında toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli değildir.⁵² Bu nedenle öğrenciler devlet okullarından kalan zamanlarda Tadika Okullarına, din eğitimi almak için gitmektedirler.

⁵¹Madmarn, *The Pondok & Madrasah in Pattani*, ss. 67-68.

⁵²İbrahim Narongraksakhet, Kader Shukri, "Developing Curriculum of Tadika's Forproservining Their Traditcnal Identity", *İslâm Yala Üniversitesi Al-Nur Dergisi*, sy. 12 (2012), s. 17.

Resim 11: Hidayaduddinîyah Mescidi, Tadika Okulu Başlamadan Önce Çocukların Sıraya Girme Anı.

<https://www.masjidhidayah.com/?p=2169>

(1) *Tadika'nın Kuruluşu*

Camide İslâm Eğitimi Merkezinin (Tadika) belirli bir müfredatı yoktur. Müfredat, bazen bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin bilgi ve deneyimleriyle, bazen kitapçılarda satılan ortak müfredatlarla ya da Malezya'daki kurumların ders kitaplarıyla hazırlanmıştır.⁵³ Genel olarak din, dil ve Kur'ân-ı Kerim'e odaklanılmaktadır. Bu kurumların da eğitim dili Malayca'dır.⁵⁴

Camide İslâm Eğitimi Merkezi (Tadika), Tayland'ın güney bölgesindeki toplumun İslâmî eğitime olan temel ihtiyacını karşılamak için halkın talebi sonucu camide kurulan bir kurumdur. Bu kurumlarda eğitim-öğretim camilerde yapılmaktadır. Bu kurumların öğretmen ihtiyacını karşılamak için 1967 yılında bazı İslâmî Özel Okullar kendi mezun öğrencilerini bu camilerdeki çocuklara eğitim vermeleri ve

⁵³Hama Taherullah, *Camide İslam Eğitim Merkezi Kawa İlçe İradesi Su-gai Padi Mahallesi Narathiwat Şehrinde Gelişiminin Teşvik Edilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Tayland: Khon Kaen, 2009, s. 23.

⁵⁴Apisit Damyusoh, *Status of the Performance of Mosque Based Islam Education Center (Tadika) Awarded a Gold Medal in Satun Province, Islam Education Administration and Management*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2012, s. 35.

yardım etmeleri için gönderdiler.⁵⁵ Günümüzde bu kurumlarda görevli olan hocalara Özel Eğitim Ofisi tarafından 2000 Baht (yaklaşık 350 Türk Lirası) maaş verilmektedir.

Başlangıçta, bu kurumlar "*Sikolah Farz-ı Ayn*", "*Medrese*", "*Sikolah Malayu*" veya *Beyt-Salah* Arapça kelimelerinden türeyen "*Balaysah*" isimleriyle bilinmektedir. Tadika kelimesi ise, ilk olarak Malezya'da ardından da Tayland sınırlarında kullanılmaya başlanmıştır. Tadika, *Camide İslâm Eğitimi Merkezini* ifade etmek için kullanılmaktadır. *Ta* kelimesi, park anlamına gelen *Taman* kelimesinin kısaltılmasıdır. *Di* kelimesi de, eğitim anlamına gelen *Didikan* kelimesinin kısaltılmasıdır. *Kanak* kelimesi ise çocuk demektir. Bu kelimelerin birleşmesiyle oluşan "*Tadika*" kelimesi, *Çocuk Ahlâkı Eğitim Parkını* ifade etmektedir.⁵⁶

Patani ilindeki gönüllüler 1987 yılında "*Pustaka*" adlı Tadika kulübünü kurdu. Sonrasında Narathivat ilinde "*Pusaka*", Yala ilinde ise "*Persatuan Tadika*" adı verilen Tadika kulüpleri kuruldu. 1990 yılında ise bu üç kulüp "*Perkasa*" adı altında birleştirilerek Tadika Merkezi akademik birliği oluşturulmuştur.⁵⁷

(2) *Camide İslâm Eğitimi Müfredatının (Tadika) Gelişimi ve Problemleri*

Tadika Kulübünün (*Persaka*) oluşmasıyla beraber net ve somut bir eğitim-öğretim süreci geliştirdiğinde hükümet, 1997 yılında *İslâm Dini ve Ahlâk Eğitim Merkezi* yönetmeliği ile birlikte bütçeyi desteklemiştir. 2006 yılında, güneydeki üç ilde huzursuzluklar oluşmaya başladığında hükümet, İçişleri Bakanlığının sorumluluğunda, Tadika'daki eğitim-öğretim sürecine bir sistem getirmeye ve öğretmenler ile *Tadika*'da bulunan diğer görevlilerin geliştirilmesi için özel programlar oluşturmaya çalıştı. Bu nedenle Patani, Yala ve Narathivat ilindeki Tadika Kulüplerinin müfredatını düzenleyerek eğitim-öğretimde rehber olması amacıyla 2005 yılında *Camide İslâm Eğitimi Müfredatı* uygulanmaya başlanmıştır. 25 Ekim 2004 tarihinde, İçişleri

⁵⁵Nuruddin Sariming, *Geçmiş ve Şimdiki Gerçeklikleri, Pattani, Narathiwat ve Yala Şehirlerindeki Camide İslami Eğitim Merkezi (Tadika)'nin Öğrenme Yönetimini Geliştirme Yolu*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2006, s. 18.

⁵⁶Mariam Masae, *The Practice of Islamic Morality and Ethics of Tadika's Students as Perceived by Guardian in Muang District, Pattani Province*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2010, s. 13.

⁵⁷Sariming, *Geçmiş ve Şimdiki Gerçeklikleri, Pattani, Narathiwat ve Yala Şehirlerindeki Camide İslami Eğitim Merkezi (Tadika)'nin Öğrenme Yönetimini Geliştirme Yolu*, s. 19.

Bakanlığı, Camide İslâm Eğitimi Merkezinin (Tadika) yönetimini, sorumluluğunu ve denetimini doğrudan eğitimle ilgilenen Milli Eğitim Bakanlığı'na devretti.⁵⁸

Tadika Okullarındaki eğitimin iyileştirilmesi için Hükümet, Tadikaların 2003 *İslâmî Özel Eğitim Müfredatı'na*⁵⁹ benzer bir müfredat kullanmalarını isteyerek İslâmî Özel Okulların, Tadikaların devamı niteliğinde okullar olmalarını istemiştir.⁶⁰ Nitekim Tadika'nın en üst seviyesi olan 6. sınıftan mezun olunduktan sonra öğrenciler İslâmî Özel Okullara devam edebilmektedirler.⁶¹ Yapılan bu uygulamalarla ilgili olarak Tayland'ın güney bölgesindeki Müslüman topluluklar, Tadikalara getirilen bu müfredata ihtiyaçları olmadıklarını düşünmekte ve Tadika'nın orjinal Malay kimliğini korumak istemektedirler.⁶² Bu durumu önlemek için Özel Eğitim Komisyonu Ofisi, bu kurumları, toplumun ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olması noktasında desteklemekte ve desteğinin bir karşılığı olarak da bu kurumlardan, Tayland kimliğinin korunduğu milli bir eğitim verilmesini talep etmektedir.⁶³

Bugün Tadika Okullarında, Tadika (*Persaka*) Kulübü tarafından hazırlanan 2016 *İslâmî Zorunlu Temel Eğitim Müfredatı* ortak müfredat olarak kullanılmaktadır. Fakat bu müfredatın uygulanması zorunlu olmadığı için kullanılan müfredatlar Tadika'dan Tadika'ya farklılık göstermekte ve birlik sağlanamamaktadır. Fakat Tadikalarda uygulanan müfredatlar her ne kadar farklılık gösterse de 2016 müfredatı ilkelerinden olan uygun kaynakların seçilmesi, öğrenme kaynaklarının hazırlanması, toplumun katılımının sağlanması, kullanılan müfredatın her bölgedeki öğrencilerin, ebeveynlerin ve toplulukların ihtiyaçlarına yönelik olması noktalarında birbirleriyle paralellik göstermelidir.

Özel Eğitim Komisyonu Ofisi, Tayland güney sınır illerindeki Müslüman topluluklardaki bireylerin, ahlâkî gelişimlerinin desteklendiği, İslâm öğretilerinin, uygulamalarının anlatıldığı ve öğretildiği bir kurum olan Tadikalarda, eğitim kalitesini

⁵⁸Srawut Attanurak, "Güney Sınır İllerinde Küçük İslâmî Özel Okullarının Katılımcı Yönetimi", *Eğitim Ofisi* 12, 2015, ss. 21-22.

⁵⁹İslâmî Özel Okullarının kullandığı müfredattır.

⁶⁰Tadika okuyan eğitimin almasını tamandıktan sonra İslâmî Özel Okullarına kolay devam edebilmek için yeni tadika müfredatı yapıldı.

⁶¹Attanurak, "Güney Sınır İllerinde Küçük İslâmî Özel Okullarının Katılımcı Yönetimi", ss. 21-22.

⁶²Narongraksakhet, Shukri, "Developing Curriculum of Tadika's Forproservining Their Traditional Identity", s. 26.

⁶³Bu müfredat 'İbtidaîyah' yani temel eğitim sınıfı (ilköğretim) için kullanılmaktadır.

arttırma, öğrenme standartlarını iyileştirme, öğrencilerde milli bir kimlik oluşturma noktasında gerekli olan destekleyici, teşvik edici faaliyetleri düzenlemekte ve organize etmektedir. Buna yönelik olarak da bu kurumlarda günümüzde Özel Eğitim Komisyonu Ofisi tarafından desteklenen *2016 İslâmî Zorunlu Temel Eğitim Müfredatı (İbtida-îyah)* kullanılmaktadır.

Bu kurumlarda eğitim topluluğun mevcudiyetine göre hafta sonu veya hafta içi yapılmaktadır. Yine bu kurumlarda verilen eğitimin en üst seviyesi olan 6. sınıfın sonunda öğrencilere diplomalar verilmektedir fakat bu diplomalar ülkedeki her kurumda geçerli sayılmamaktadır.

2008’de Strateji ve Entegrasyon Yönetimi Ofisi verilerine göre, Yala, Patani ve Narathivat şehirlerinde toplam 1,628 Tadika kurumu ve 169,938 öğrenci vardır.⁶⁴

Camide İslâm Eğitimi Merkezi (Tadika) ve 2016 İslâmî Zorunlu Temel Eğitim Müfredatı (İbtidaîyah) Yapısı

DERSLER	SINIF /DÖNEMLİK DERS SAATLERİ					
	Temel Zorunlu Eğitim Müfredatı (İbtidaîyah) 1-6. Sınıf					
	1	2	3	4	5	6
1. Kur’ân-ı Kerim	80	80	80	80	80	80
2. Hadis	40	40	40	40	40	40
3. İslâm İnanç Esasları	40	40	40	40	40	40
4. Fıkıh	40	40	40	40	40	40
5. Ahlâk	40	40	40	40	40	40
6. İslâm Tarihi	40	40	40	40	40	40
7. Arapça	40	40	40	40	40	40

⁶⁴Narongraksakhet-Shukri, “Developing Curriculum of Tadika’s Forproserving Their Traditional Identity”, s. 17.

8. Malayca (Yavî harfî)	40	40	40	40	40	40
9. Malayca (Rumî harfî)	40	40	40	40	40	40
Toplam Ders Saati	400	400	400	400	400	400
Ek Dersler						
1. İngilizce	40	40	40	40	40	40
2. Pratik Malayca veya Pratik Arapça	40	40	40	40	40	40
Öğrenci Geliştirme Faaliyetleri	40	40	40	40	40	40
Toplam Ders Saati	Yılda 400 saatten az olmamalı					

(3) *Eğitim Süresinin Temel Yapısı/Öğrenci Geliştirme Faaliyetleri*

Camide İslâm Eğitimi Merkezi (Tadika), her dersin temel öğrenme süresini öğrencinin ve toplumun ihtiyaçlarına uygun şekilde ayarlamaktadır. Toplam öğrenme süresi yılda toplam 400 saatin altında olmamalıdır ve öğrenciler gelişim dönemlerine uygun aldıkları eğitim sonunda, programda kazanılması hedeflenen bilgi ve davranışlara sahip olmalıdır.

Ek Dersler kapsamında yer alan pratik İngilizce, Malayca ve Arapça, Tadikaların veya eğitim kurumlarının uzmanlık alanlarına göre düzenlenmektedir. Toplam öğrenme süresi tabloda belirtildiği gibi yıllık asgari 40 saat olarak planlanmalıdır.

Öğrenci geliştirme faaliyetleri de Tadikaların veya eğitim kurumlarının uzmanlık alanlarına göre düzenlenmektedir. Bu faaliyetlerdeki toplam öğrenme süresi yıllık asgari 40 saat olmalıdır.

Zorunlu İslâmî Temel Eğitim Müfredatı (İbtida-îyah) 400 saat/yıl belirlenmektedir.

1. Zorunlu Temel Dersler 400 Saat/Yıl

1.1 Kur'ân-ı Kerim

1.2 Hadis

1.3 İslâm İnanç Esasları

- 1.4 Fıkıh
- 1.5 Ahlâk
- 1.6 İslâm Tarihi
- 1.7 Arapça
- 1.8 Malayca (Yavî harfi)
- 1.9 Malayca (Rumî harfi)
2. Ek Dersler 80 Saat/Yıl
 - 2.1 İngilizce
 - 2.2 Pratik Malayca veya Pratik Arpça
3. Öğrenci Geliştirme Faaliyetleri 40 Saat/Yıl
 - 3.1 Rehberlik Faaliyetleri
 - 3.2 Öğrenci Aktiviteleri
 - 3.2.1 Yaz Dönemi Din Eğitimi Faaliyetleri
 - 3.2.2 Cami Bünyesinde Açılan Kulüplerin Aktiviteleri
 - 3.2.3 Akademik ve Spor Aktiviteleri
 - 3.2.4 Sosyal Aktiviteler ve Topluma Hizmet
 - 3.3 Oryantasyon Etkinlikleri

Bu kurumlarda bulunan eğitim seviyelerine göre ders saatlerinin dağılımı şu şekildedir:

1. Seviye: İbtida-îyah (1-3. Sınıf) günlük 4-6 saat, yılda ise 252-440 saat ders görülmektedir.
2. Seviye: İbtida-îyah (4-6. Sınıf) günlük 4-6 saat, yılda ise 252-440 saat ders görülmektedir.⁶⁵

⁶⁵Her seviyede haftada 2 gün yani 5-6 saat/gün okumaktadır. Veya haftada 5 gün ise 2 saat/gün okumaktadır.

(4) Tayland'da Bir Tadika Okulu

Nejmudden Camii Yanındaki Tadika Okulu

Resim 12: Nacmuddin Caminin Yanında Tadika Okulu

<https://www.facebook.com/402575223243914/photos/a.402655943235842/900976380070460/?type=1&theater>

Taylandlı Budistler ve Müslümanlar, Pattani ve Ayutthaya Savaşı esnasında tahrip olan 300 yıllık Bago Yalaga Camii yanında yeni bir camii inşa etme noktasında işbirliği yapmak için anlaşmışlar ve 1634 yılında Nejmudden Camiiyi inşa etmişlerdir.⁶⁶ Tok Gru (hoca) 1647 yılında, eski cami olan Bago Yalaga Camii'nde, yatsı namazında ve takip eden Ramazan ayında camideki ilk din dersini vermiştir. Bu derslerin varlığı insanlar arasında duyuldukça camide eğitim görmek isteyenlerin sayısı da artmaya başlamıştır.⁶⁷

1978 yılında Bago Yalaga Camiindeki Tadika Okulunda *Donhaaf Salamsuree Efendi* 20 öğrenciye hafta sonları eğitim vermekteydi. Herhangi bir müfredat oluşturulmadan verilen bu eğitimin amacı da çocukların okuma ve yazma becerisine sahip olmalarını sağlamaktadır.⁶⁸

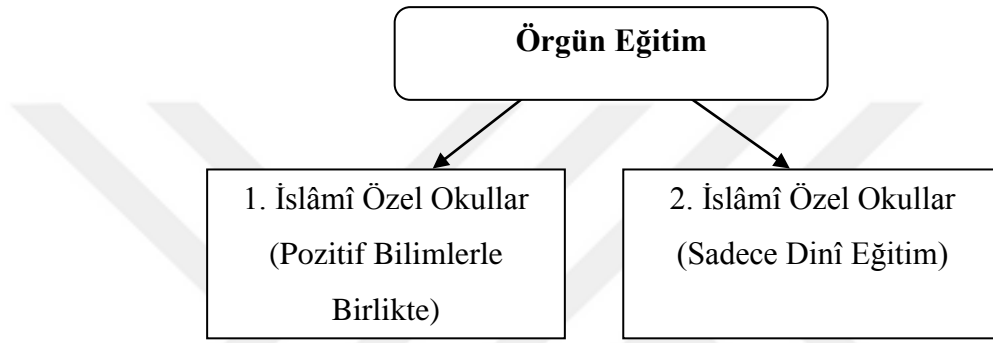
⁶⁶Srisuda Chaivijarn, *Muslim Way of Life and Education Management in the Community: A Case Study of Islam Education Center of Najmudden Mosque (TADIKA) Tambon Saiao, Amphoe Kok Pho, Changwat Pattani*, Pattani: Prince of Songkla University, 2010, s. 68.

⁶⁷Chaivijarn, a.g.e., s. 69.

⁶⁸Chaivijarn, a.g.e., s. 73.

1983 yılında öğrenci sayısının artmasıyla eğitim ortamı yetersiz kaldı ve İmam ile cami komitesinin kararıyla, caminin yanında yalnızca eğitim amacıyla kullanılması için yeni bina inşa edilmiştir. 3 Aralık 1998 tarihinde de bu binanın Tadika Okulu olarak kaydolmasına izin verildi.⁶⁹ Günümüzde ise 10 kişilik hoca kadrosuyla birlikte 135 öğrenci eğitimine devam etmektedir.

2. Örgün Eğitim

a. İslâmî Özel Okullar (Pozitif Bilimlerle Birlikte)

(1) İslâmî Özel Okulların Tarihçesi

İslâmî Özel Okullar, özellikle Tayland'ın güney bölgesinde dağınık halde bulunan kurumlardır. Bu kurumlar Milli Eğitim Bakanlığında Eğitim Komisyonu Ofisi idaresinde, Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına göre genel eğitim ve mesleki eğitimi din dersleriyle birlikte veren okullardır.

İslâmî Özel Okulların eğitim ve öğretimi "Pondok" adlı okulların uzantısı niteliğindedir. Pondok Okulu, 1971'de kurulan İslâmî Rat Okuluna⁷⁰ dönüştürülmüştür. Pondok Okulu, Milli Eğitim Bakanlığı kontrolündedir. Özel okulların yönetimi ve uygulanması "1954 Tarihli Özel Okulun Yasalaşması" yasası gereğince düzenlenmektedir. Bu yasa, 10 Şubat 1954'ten itibaren yürürlükte bulunmaktadır. 1972'de ise 216 sayılı Devrim Konseyi'nin duyurusu ile Milli Eğitim Bakanlığı içinde *Özel Eğitim Komisyonu Ofisi* kurulmuştur. Ve böylece *Rat Okulunun* idaresi *Özel Eğitim Komisyonu Ofisi*'ne bağlanmıştır. 1975'te, *Özel Eğitim Komisyonu Ofisi*

⁶⁹Chaivijarn,a.g.e., s. 74.

⁷⁰ Rat kelimesi 'Özel' anlamına gelmektedir. Bu kelime eski zamanda kullanan bir kelimedir. Sonradan Özel Okul diye kullanılmaktadır.

idaresinde kalabilmesi için İslâmî Rat Okulunun ismi *İslâmî Özel Okulu* olarak değiştirilmiştir. Ardından *Özel Okul Yasası*'na uyması için 1983 tarihinde de İslâmî Özel Okul olarak yeniden adlandırılmıştır.⁷¹

Resim 13: *Azizstan Okulu, Pondok Okulundan İslâmî Rat Okuluna Dönüştürülmesinden Sonraki Hali*

<http://www.azizstan.ac.th/index.php/school/school-history/219-to-school>

Milli Eğitim Bakanlığı Pondok Okulunun geliştirilmesine ayrıca önem vermiştir. Kireeboon Suwankiree isimli araştırmacı, İslâmî Özel Okullarının tarihinin arka planını aşağıdaki gibi anlatmıştır:⁷²

1. **Aşama:** 1961-1965 yıllarında, Milli Eğitim Bakanlığı Pondok Okullarını 2. dönemde iyileştirmek için gerekli düzenlemeyi 1961 tarihinde duyurmaya başlamıştır. Yapılan düzenlemedeki önemli detaylar aşağıdaki gibidir:
 1. Herhangi bir Pondok Okulu kendini güncelleştirmek ve geliştirmek istiyorsa devlete başvuru yaparak resmi kayıt oluşturabilir.
 2. Herhangi bir Pondok Okulu iyi bir eğitim yaptığında devlet tarafından finanse edilebilecektir.

⁷¹Eğitim Bölge 2, *Eğitim Geliştirme Din ve Kültür Merkezi*, Bangkok: Milli Eğitim Bakanlığı, 1995, s. 85.

⁷²Suwankiree, *İslami Özel Okullarında Mesleki Gelişim Projeleri Üzerine Araştırma*, Bangkok: Asya Vakfı, 1989, ss. 10-12.

3. Kayıtlı olan Pondok Okulları, eğitim öğretimi, dinî dersler, genel dersler ve meslekî derslerin müfredatı kapsamında uygulamalıdır.

İlk uygulamada, düzenlemeye koyulan resmi kayıt başvurusu sorun oluşturmuştur. Çünkü Öğretmen (Tok Gru), resmi kaydı anlayamamış ve bu kaydın yararlı olup olamayacağından emin olmamış, aksine zararlı olabileceğini düşünmüştür. Bu süreçte devlet, bu konuda uygulamaya koyulan düzenlemeyi anlatmaya ve duyuru yapmaya çalışmıştır. Tüm bu çalışmaların sonucunda 1961'den 1964'e kadar 171 tane Pondok Okulu resmi kayıt yaptırmıştır. Devlet, kayıtlı olan Pondok Okullarının binalarının gelişimini teşvik etmiştir.

2. **Aşama:** 1965-1968 tarihinde Pondok Okulu'nun ismi İslâmî Rat Okulu⁷³ olarak değiştirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlemeleriyle 1961'in ikinci yarısında Pondok Okulları iyileştirilmiş halini almıştır. 1965'te de devlet, kayıtlı olan Pondok Okullarının tanıtımını yapmıştır. Yani Pondok Okulu, İslâmî Rat Okuluna dönüştürüldükten sonra eğitim-öğretim standartları düzeltilmiş ve genel dersler, ilköğretim müfredatıyla beraber öğretilecek olup ayrı binalarda gerçekleşmesi devlet tarafından finanse edilmiştir. Devlet, Pondok Okullarının İslâmî Rat Okullarına dönüştürülmesi için iki ana ilke tanımlamıştır;

1. Kontrol ve ikna için Pondok Okullarının şekillendirilmesinde ve teşvik edilmesinde önemli bir araç olan “*Sponsorluk ilkesi.*”
2. Eğitimin kalitesini arttırmada etkili olan “*Genel ve mesleki eğitimi bu okullara yerleştirme ilkesi.*”

Bu ilkeler zorunlu olmadığı için çoğu Pondok Okulları İslâmî Rat Okullarına dönüştürülmedi. 14 Haziran 1966'da, Bakanlar Kurulu, Ulusal Güvenlik Konseyi'nin önerdiği şekilde Pondok Okulları üzerinde bir politika uygulamaya karar vermiştir. Buna göre:

1. Yeni Pondok Okulları kurulamaz. İhlal olursa cezalandırılır.
2. Daha önce var olan Pondok Okulları izin alıp 6 ay içerisinde kayıt yaptırılmalıdır.

⁷³ İslami Özel Okulu anlamına gelmektedir. Yani Özel okul'da İslam dini dersleri eğitimi veren okullar demektir.

3. Pondok Okulları İslâmî Rat Okullarına dönüştürülmelidir. Bu adım adım yapılmalıdır ve yaklaşık 3-5 yıl içinde tamamlanmalıdır. İçişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı ortaklaşa yardım etmelidir ve kısa zamanda bu uygulamanın gerçekleştirilmesi için harekete geçmelidir.

Tayland Devleti 1967 yılında, 15 Haziran 1971 tarihine kadar resmi kayıtlarla kaydedilecek olan Pondok Okullarının idarecilerine okulların İslâmî Rat Okullarına dönüştürülmediği takdirde kapatılacağı noktasında uyarıda bulundu. Bu dönüşüme teşvik amacıyla Bakanlar Kurulu, güney bölgesinde Pondok Okullarının İslâmî Rat Okullarına dönüşümünün sağlanması için Milli Eğitim Bakanlığı'na gerekli finansal desteğinin verilmesini onaylamıştır. Bu proje "*Pondok Okulundan İslâmî Rat Okuluna Dönüştürme Projesi*" olarak isimlendirilmiştir. 1965-1974 tarihinde onaylanan projede aşağıdaki uygulamalar yer almaktadır;

1. İslâmî Rat Okulunun kuruluşunun ilk yılında belirli bir miktar para verilmiştir.
2. Öğrenci sayısına göre genel derslerin eğitimini veren öğretmenler bu okullarda görevlendirilmiştir.
3. Öğrencilere her yıl burs verilmiştir.
4. Okulun sahibi, yöneticisi, müdürü ve öğretmenleri Rat Okulunun yasası ile ilgili bazı konularda esnek davranabilmişlerdir. Bu aşama Pondok Okulu'ndan İslâmî Rat Okuluna yapılan kayıtları kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Eğitim konusunda ise fazla gelişme yoktur.

Resim 14: *İslâmî Rat Okulu Binasına Bir Örnek*

<http://www.wikiwand.com/th/>

3. **Aşama:** 1969-1977 tarihi İslâmî Rat Okullarının gelişme ve desteklenme dönemidir. Pondok Okulu, İslâmî Rat Okuluna dönüştükten sonra İslâmî Rat Okullarının müfredatında, genel dersler ve mesleki dersler din eğitimi dersleriyle birlikte verilmiştir ve müfredatın geliştirilmesi desteklenmiştir. Devlet bu aşamada aşağıdaki ilkelere yer vermiştir;

1. 1978'deki eğitim ilkesine göre Taylandlı Müslümanların çocuklarına güney sınır illerinde daha yüksek ve gelişmiş bir eğitim verilmelidir.
2. 1976'da Pondok Okulu, İslâmî Rat Okullarına dönüştürüldükten sonra bu okullar geliştirilmelidir. Aynı zamanda, güney sınır illerindeki Taylandlı Müslüman çocuklara daha iyi hizmet vermek için genel eğitim ve mesleki eğitim çalışmaları hızlandırılmalıdır.

4. **Aşama:** 1978-1982 tarihi de İslâmî Rat Okullarının geliştiği bir dönemdir. Milli Eğitim Bakanlığı İslâmî Rat Okullarına destekleyici oldu ve bu okullarda uygulanmak üzere 1982'de "1982 Özel Okul Yasası" çıkarılmıştır. Bu kanunu uygulayan İslâmî Rat Okulları, İslâmî Özel Okulları olarak isimlerini değiştirmişlerdir. Yeni isim almakla birlikte iç sisteminde bazı noktalarda geliştirilmiştir. Özellikle, öğretim, binalar vb. yerlerde güncelleştirme ve geliştirmeler yapılmıştır.

Resim 15: Güney Bölgesinde Bir İslâmî Özel Okul

<http://lek-prapai.org/home/view.php?id=798>

5. **Aşama:** 1982-1986 yılları İslâmî Özel Okullarının gelişme dönemi idi. Özel Eğitim Komisyonu Ofisi, İslâmî Özel Okullarının geliştirilmesi üzerine odaklanmıştır.

6. **Aşama:** 1987'den bugüne kadar Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Komisyonu Ofisi tarafından, idari ve akademik gelişimine odaklanmıştır. Özellikle her üç eğitim olmak üzere, genel eğitimin, mesleki eğitimin ve dinî eğitimin öğretim kalitesinin gelişmesini hızlandırmayı amaçlamıştır. Dinî dersler ve genel derslerin müfredatı çalışma saatlerini azaltmak için güncellenmiştir.⁷⁴ Dinî dersler, genel derslerle birlikte ilkökul sınıfları müfredatında yer almıştır. Ortaokul sınıfı ve lise sınıfında ise Arapça dersi eklenmiştir.

Sonuç olarak denilebilir ki, İslâmî Özel Okullarının temeli Pondok Okullarına dayanmaktadır. Sosyal ve yerel değişikliklere paralel olarak ilkökul, ortaokul ve lise eğitimi kademeleri müfredatlarında İslâmî eğitim yer almaktadır. Böylece gençler hem akademik hem de dinî konularda eğitim görmektedirler. Devlet “*Eğitimi iyi olan ülkenin vatandaşı da kaliteli olacaktır*” ilkesi çerçevesinde her eğitimin gelişimini, kalitesini korumuş ve desteklemiştir.⁷⁵

(2) Pondok Okullarının İslâmî Özel Okullarına Dönüştürülme Sebebi

Tay Hükümeti, 1961 yılında Pondok Okullarını resmi bir eğitim kurumuna dönüştürmek için Milli Eğitim Bakanlığı'na kayıt yapmalarını gerektiren bir proje başlatmıştır. Hükümet, Pondok Okullarının sistemlerinin ve ders müfredatlarının yenilenmesi ve geliştirilmesini amaçlamaktadır. Bu projenin arka planının ana gerekçeleri de şunlardır:

- a. Pondok Okullarında okutulan ders kitaplarındaki içeriklerin, ülkenin durumunu yansıtmada yetersiz kalması.
- b. Pondok Okullarında, sadece dinî eğitimin veriliyor olmasından dolayı fen-meslekî derslerinde yetersiz kalınması.
- c. Pondok Okullarında, sadece Malayca ve Arapça eğitim veriliyor olmasından dolayı burada eğitim gören talebeler az düzeyde Tayca bilmekteydiler. Bu nedenle toplumdaki diğer insanlar arasında kültür farklılıkları oluşmaktaydı.

⁷⁴ Hem dini dersler hemde genel derslerin müfredatıyla birlikte öğrenciler için çalışma saati çok fazla ve ağır gelmiştir. Bunun için uygun bir müfredat güncellenmelidir.

⁷⁵ Jehniyoh Mustapa, *İslâmî Özel Okulların Öğretmenleri, Eğitim Öğretimin Öğrencilere Odaklanması*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2012, ss. 63-66.

Bu farkın ortadan kaldırılması için de devletin öncelikle Tayca'nın öğrenilmesine önem vermesi.

- d. Pondok Okullarının, toplum ekonomisine katkı sağlamaması.
- e. Devletin, Pondok Okullarını, bir eğitim kurumu olmaktan daha çok dinî bir kurum olarak düşünmesi.⁷⁶

1961 ile 1970 yılları arasında toplam 461 tane Pondok Okulu devlette kayıt altına alınmıştır. Bu okulların çoğu daha sonraki yıllarda yarı özel devlet okullarına dönüştürülmüştür.⁷⁷ Dikkate alınırsa bu okulların Türkiye'deki İmam Hatip okulları ile benzer olduğu görülmektedir. Bugün ise *Tayland İslâmî Özel Okulları Derneğinde*, toplam 320 adet İslâmî Özel Okullar kayıt altında bulunmaktadır.

(3) *İslâmî Özel Okulların Çeşitleri*

İslâmî Özel Okullar, *1982 Özel Okul Yasası*'na göre 2 çeşittir.

1. *İslâmî Özel Okullar Bölüm 15(1)*,⁷⁸ Milli Eğitim Bakanlığına göre örgün eğitimin verildiği okullarda dinî dersler ve pozitif bilimler birlikte verilmektedir. Bu İslâmî Özel Okullar Bölüm 15(1) Maddesi de ikiye ayrılmaktadır:

- a. İslâmî Özel Okullar: Dernekler veya vakıflar tarafından yönetilmektedir. Devlet, okuldaki öğrenci sayısına göre okullara ödenek sağlamaktadır. Eğer okul öğretmenini kendi belirlese almış olduğu ödenekten öğretmen maaşına göre kalan tutarı devlete iade etmesi gerekmektedir. Eğer devletin belirlemiş olduğu öğretmenle çalışırsa ödeneğin tamamı kurumda kalmaktadır.
- b. Vakıf veya derneklerden bağımsız yönetilip, şahsi olarak açılan İslâmî Özel Okullar da yukarıdaki a. maddesinde belirtildiği gibi devlet tarafından desteklenmektedir. Bu maddenin farkı okul kendi öğretmenini belirleyememektedir.

⁷⁶Alhusa, *Development of Traditional Islam Institutions (Pondok) in Southern Border Provinces of Thailand from 1957 to 2006*, s. 106.

⁷⁷Alhusa, a.g.e., s. 124.

⁷⁸ Örgün eğitim olarak kullanılmaktadır.

2. *İslami Özel Okullar Bölüm 15(2)*⁷⁹ 1982 İslâmî Özel Okul Yasası gereğince, yaygın eğitimin verildiği bu okullarda Milli Eğitim Bakanlığı müfredatı esnek bir şekilde uygulanmaktadır.⁸⁰

(4) *İslâmî Özel Okullarda Öğretim*

İslâmî Özel Okulların Müfredatı, 1999 Milli Eğitim Yasası kapsamında güncellenmiştir. *2003 İslâmî Eğitim Müfredatı* olarak adlandırılan bu müfredatın amacı bireyi İslâm'ın ortaya koymuş olduğu emir ve yasaklar kapsamında yetiştirmek ve onun topluma faydalı bir insan haline gelmesine yardımcı olmaktır. Müfredat kendi içinde 3 gruba ayrılmaktadır. Bu gruplar içerisinde, *İslâm dini bilgileri grubu*; Kur'an-ı Kerim, Tefsir, Hadis, Fıkıh ve Akâid, *Sosyal Bilgiler ve Etik grubu*; İslâm Tarihi ve Ahlâk, *Dil grubu*; Arapça ve Malayca dersleri bulunmaktadır. Bu müfredat çerçevesinde sınıflar, haftanın 5-6 günü bu dersleri almaktadır.

Ayrıca, İslâmî Özel Okullarda din eğitimi ile beraber *2008 Temel Eğitim Çekirdek Müfredatı*⁸¹ da kullanılmaktadır. Bu programda gözetilen amaç, insanlığa yararlı bir birey olma, ulusal bir güç oluşturmak için de Tayland'a faydalı bir vatandaş olma bilincinde, güzel ahlâklı, monarşi ile demokrasiyi ayakta tutacak, temel bilgi ve becerilere sahip bireyler yetiştirmektir. Belirtilen bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için *2008 Temel Eğitim Çekirdek Müfredatı*'na 8 ders daha eklenmiştir. Bu dersler:⁸²

1. Tayca,
2. Matematik,
3. Fen Bilimler,
4. Sosyal Bilgiler, Din ve Kültür,
5. Sağlık ve Beden Eğitimi,
6. Sanat,
7. Kariyer ve Teknoloji,
8. Yabancı dil.

⁷⁹ Yaygın Eğitim olarak kullanılmaktadır.

⁸⁰ Kamnurak Hafit, *Desired Characteristics of Administrators as Perceived by Teachers in Islamic Private Schools in Phatthalung Province*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2015, ss. 11-12.

⁸¹ Bu müfredat devlet tarafından kontrol edilmekte olup bütün Taylandlı öğrenciler okumak zorunludur.

⁸² Hafit, *Desired Characteristics of Administrators as Perceived by Teachers in Islamic Private Schools in Phatthalung Province*, ss. 13-14.

2003 İslâmî Eğitim Müfredatı'nın yapısı⁸³

DERSLER	İlköğretim (İbtidaiyah)		Ortaöğretim (Mütevassıtah)	Lise (Sanaviyah)
	1.sınıf 1-3 yıl	2.sınıf 4-6 yıl	3.sınıf 1-3 yıl	4.sınıf 4-6 yıl
1)İslâm Dini Bilgileri - Kur'ân-ı Kerim ve Tefsir - Hadis - Fıkıh - Akaid	☉	☉	☉	☉
2) Sosyal Bilgiler ve Etik - İslâm Tarihi - Ahlâk	☉	☉	☉	☉
3) Dil - Arapça - Malayca	☉	☉	☉	☉
<i>Öğrenci Gelişim Faaliyetleri</i>	☼	☼	☼	☼
Toplam Ders Saati	Yılda yaklaşık 350-500 saat.	Yılda yaklaşık 350-500 saat.	Yılda yaklaşık 500-650 saat.	Yılda en az 650 saat.

⁸³Milli Eğitim Bakanlığı, *İslami Özel Okullar İçin 2003 İslami Eğitim Müfredatı*, Bangkok, 2003, s. 6.

Müfredat yapısının detayları aşağıda açıklanmaktadır:

1) Seviyeler

İslâmî eğitim müfredatı öğrencilere 4 aşamada verilmektedir;

1. Seviye	: İlköğretim (İbtidaîyah)	1-3 sınıf/yıl
2. Seviye	: İlköğretim (İbtidaîyah)	4-6 sınıf/yıl
3. Seviye	: Ortaöğretim Mütevassitah)	1-3 sınıf/yıl
4. Seviye	: Lise (Sanaviyah)	4-6 sınıf/yıl

2) Ders Saatleri

1. Seviye (İlköğretim 1-3 sınıf): Yılda 350-500 saat olarak belirlenen dersler, günde 2-2,5 saat kadar eğitim akışında yer almaktadır.
2. Seviye (İlköğretim 4-6 sınıf/yıl): Yılda 350-500 saat olarak belirlenen dersler, günde 2-2,5 saat kadar eğitim akışında yer almaktadır.
3. Seviye (Ortaöğretim 1-3 sınıf/yıl): Yılda 500-650 saat olarak belirlenen dersler, günde 2,5-3 saat kadar eğitim akışında yer almaktadır.
4. Seviye (Lise 4-6 sınıf/yıl): Yılda 600 saat olarak belirlenen dersler, günde en az 3 saat eğitim akışında yer almaktadır.

İslâmî Eğitim Müfredatı, ilköğretimden liseye kadar öğrencilerin gelişiminde eğitim-öğretimin standartlarını belirleyen bir müfredattır. Bu müfredat tüm öğrenciler için uygulanabilir olma özelliğine sahiptir ve yaygın eğitim, örgün eğitim ve informal eğitime de uyum sağlayabilmektedir.

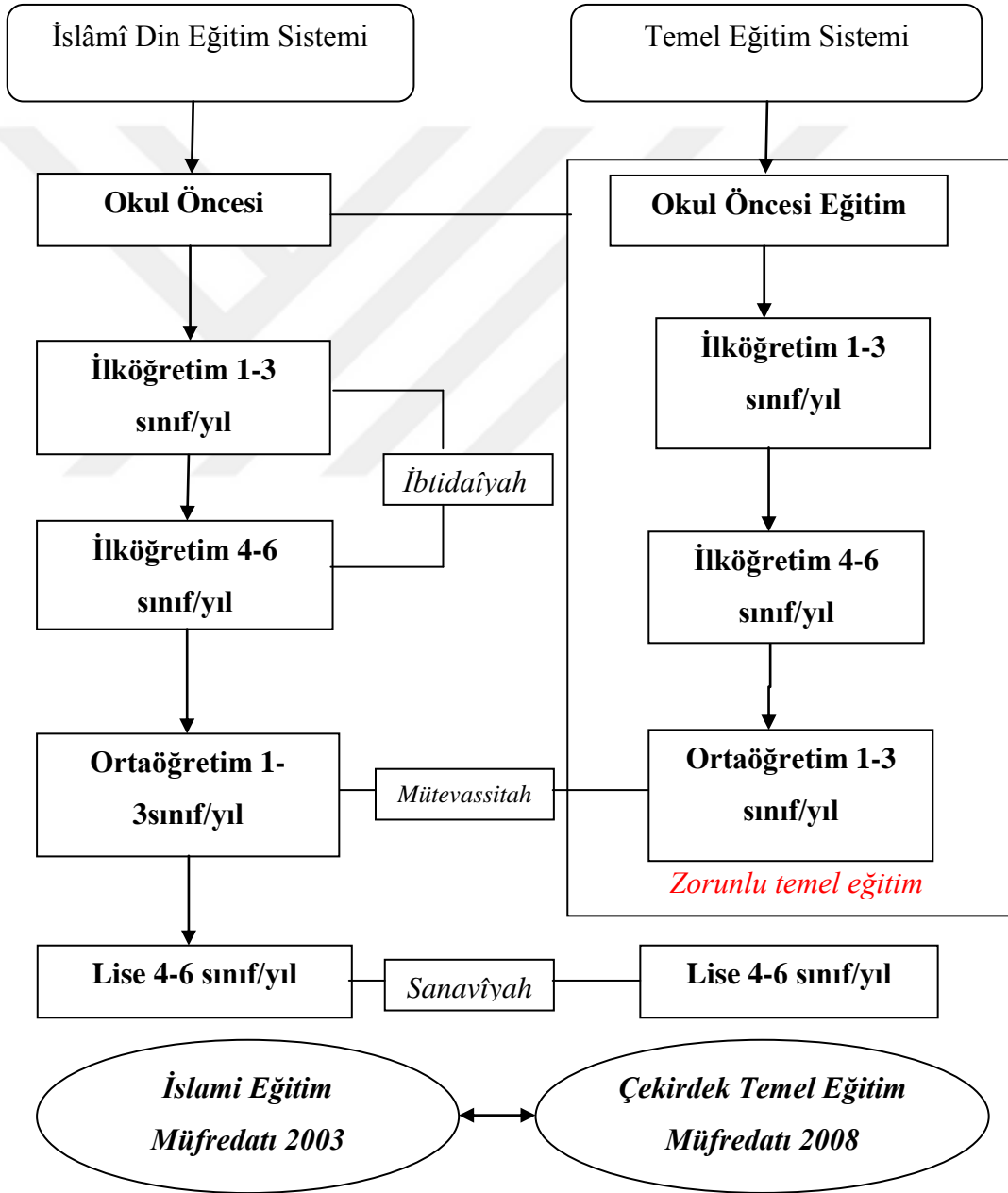
Okul öncesi dönem çocukları için ise camilerde bulunan İslâm Eğitim Merkezleri'nde uygulanmak üzere hazırlanan *Erken Çocukluk Eğitimi Müfredatı* kullanılmaktadır.

Pondok Okullarının zaman içerisinde geçirdiği dönüşümlerin sonuncusu olarak bilinen İslâmî Özel Okullar, *1982 Özel Okul Yasası*'na göre İslâmî Özel Okullar Bölüm 15(1) ve İslâmî Özel Okullar Bölüm 15(2) maddeleri gereğince 2 çeşide ayrılmaktadır ve bu okullar devlet tarafından sübvansede edilmektedir. *1999 Eğitim Yasası*'na göre bu okullarda da 4 ayrı iş alanı bulunmaktadır:

- 1) Akademik yönetim
- 2) Bütçe yönetimi
- 3) Personel yönetimi
- 4) Genel yönetim

Bu okullarda din eğitimi adına yer alan önemli olan husus, eğitim müfredatının İslâm dini çerçevesinde hazırlanmış olmasıdır. Bu Eğitim kurumlarında 1999 *Ulusal Milli Eğitim Yasası*'nın amacına uygun olarak 2003 *İslami Eğitim Müfredatı* ile 2008 *Çekirdek Temel Eğitim Müfredatı* kullanılmaktadır.⁸⁴

İslâmî Özel Okulların Eğitim Sistemi

⁸⁴Hafit, *Desired Characteristics of Administrators as Perceived by Teachers in Islamic Private Schools in Phatthalung Province*, ss. 15-16.

(5) *Tayland'daki İslâmî Özel Okullar*

Tayland İslâmî Özel Okullar Derneği kayıtlarının 2011 yılı verilerine göre,⁸⁵ dernekte kayıtlı olan 320 tane İslâmî özel okul bulunmaktadır. İslâmî Özel Okulların müfredatları incelediğinde bazı okullarda, öğrencilerin öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik farklı eğitim metotları uygulandığı görülmektedir. Bu okullar bölge halkının arazi bağışlama, bina inşa etme ve maddi bağışlarıyla desteklenmektedir. Devlet de bu okullara, eğitim almakta öğrenci sayısına göre maddi katkı sağlamaktadır. Bahsedilen bu okullardan her bölgede bulunan örneklerine aşağıda yer verilmektedir.

Araştırmamızda yer verdiğimiz Tayland'ın orta bölgesindeki okullardan olan *İslâm Sri Ayutthaya Okulu*, (çoğu kişi ismini I.S.A olarak bilmektedir) Tayland'ın eski başkenti olan Ayutthaya şehrinde bulunmaktadır. İslami eğitim ve pozitif bilimlerin birlikte öğretildiği bir okuldur. Yaklaşık 70 yıldır eğitim vermektedir. Bu okulda Tayland'ın her bölgesinden gelen öğrenciler eğitim almaktadır.

Resim 16: *İslam Sri Ayutthaya'nın ilk binasına ait bir resim. Burada, kuruluş dönemindeki adı olan "Rookî Yul Maarif" kullanılmıştır.*
https://m.facebook.com/Islamayutthaya/?locale2=th_TH

⁸⁵Islamic Private Schools Association of Thailand, *İslâmî Özel Okul Listesi*, Bangkok: Kru-spa Ladprao, 2011.

İslâm Sri Ayutthaya Okulu, *Kudi Chofa Camiinin* kurmuş olduğu medresenin devamı niteliğindedir. *Khlong Takian*'da Müslümanların toplanma merkezi olan bu camide İslâm din eğitimi ve Arapça dil eğitimi verilmektedir. Ancak, 1941'de İkinci Dünya Savaşı'ndan kaynaklanan sorunlardan dolayı bu kurum belli zamanlarda eğitimine ara vermek zorunda kalmıştır. Sonrasında ise eğitimin devamı için okul, Al-Azhar Üniversitesi mezunu *Musa Hanafi*'yi Malayca-Arapça dillerini ve din eğitimi vermesi için davet etmiştir. Kudi Chofa Cami tarafından oluşturulan bu eğitim kurumunun ismi "*Rookî Yul Maarif*" olarak değiştirilmiştir.

Resim 17: Ayutthaya Dönemi'nden Kalan Kudi Chofa Camii

1945'te Klong Takian bölgesindeki âlimler, Müslüman halkla beraber *İslâm Sri Ayutthaya Derneğini* kurmuşlardır. Bu kuruma *Hacı Sun Wongkareem* başkan olarak seçilmiştir. İslâmi eğitim pozitif bilimlerle beraber verilmeye başlanmıştır. Örgün eğitim verilen bu kurumda öğrenciler 8. sınıftan mezun olduktan sonra Mısır'daki Al-Azhar Üniversitesinin giriş sınavına girmeye hak kazanmaktaydılar.

Bugün ise 2003 İslâmi Eğitim Müfredatı ile 2008 Çekirdek Temel Eğitim Müfredatı'nı kullanan bu kurum anaokulundan liseye kadar eğitim vermektedir. Bu

kurum, 5 Okul binası, 2 mescidiyle 46 şehirden gelen yaklaşık 1,500 öğrenciye eğitim vermektedir. (Bkz. Resim 14-15-16)

Resim 18: *İslâm Sri Ayutthaya Okulunun Bugün Kullandığı Binalar*

Resim 19: *Okuldaki İlköğretim Öğrencilerinin Bir Ders Saati*

Resim 20: *Okuldaki Lise Öğrencilerinin Bir Ders Saati*

Araştırmamızda Tayland'ın güney bölgesinde bulunan okullardan ikisine yer verilmektedir. Bu iki okuldan biri olan Chongraksat Wittaya Okulu, 5 Şubat 1970 tarihinde Patani'de eğitime açılmıştır. Pondok Okulu olarak eğitime başlayan okul ilk dönemlerinde ahşap bir binasında hizmet vermiştir. Okulun kurucusu *Haji Waihama Waidueera*, okulun müdürü de *Haji Dramee Waisamee* idi. Başlarda sadece ilköğretim düzeyinde eğitim veren okul, sonrasında okul öncesi ve lise düzeylerinde de eğitim vermiştir. Sabah 08.00-11.30 saatlerinde İslam dini eğitimi, 11.40-16.30 saatleri arasında da pozitif bilimler eğitimi vermektedir.

Resim 21: *Chongraksat Wittaya Okulu, Anaokulu ve İlköğretim Binaları*

Resim 22: *Chongraksat Wittaya Okulu, Ortaöğretim ve Lise binaları*

1994’de Chongraksat Wittaya Okulu, İslâmî Özel Okullar 15. Bölümde yer alan 2. okul çeşidinden yine aynı bölümde yer alan 1. okul çeşidine geçiş yapmıştır. 1995’de *Waedaoh Waeduereh*, özel olan bu kurumu *Chongraksat Wittaya Vakfı* haline getirmiştir. Bu kurum lise düzeyinde örgün mesleki eğitim vermiştir. Bu okulda bulunan 3.400 öğrenci, 200genel eğitim hocası ve 45 İslâmî eğitim hocasından eğitim almaktadır. Yatılı imkânı bulunan bu kurumda hafızlık eğitimi de verilmektedir.

Resim 23: İlköğretim Öğrencilerinin Bir Ders Saati

Resim 24: Okul Binasının Dışında Yapılan Dersler

Güney bölgesindeki okullardan olup araştırmamızda yer verdiğimiz bir diğer okul da 14 Haziran 1951 tarihinde Yala şehrinde eğitime açılan Thamavitya Okuludur. Sadece İslâmî eğitim veren bu kurum, sonradan Pondok Okullarından örgün eğitim veren okula dönüştürülmüştür. İslâmî eğitim, pozitif bilimlerle beraber verilmektedir. İlk olarak *Kampong Baru Köyü Camii'nin* arkasındaki kauçuk fabrikasının bir bölümünde eğitim veren okul, 1951'de *Haji Muhammad Toher Sulong*'un arazi bağışlaması sonucu köy halkının da verdiği destekle yeni bir binaya kavuşmuştur.

Resim 25: 1963'te *Muhammad Toher Sulong* Ve Hükümetten Bazı Yetkililer Okulu Gezerken.

<http://www.tvm.ac.th>

Vakfa yapılan bağışların artmasıyla sadece erkeklere eğitim veren kurum, zamanla kız öğrencilere de eğitim vermeye başlamıştır. Erkeklerin eğitim aldığı okul *Thammavitya*, kızların eğitim aldığı okul *Satri*⁸⁶ *İslam Wittaya* olarak adlandırılmıştır.

1963 yılında, okulun yöneticisi olan *Bay Haji Muhammed Toher Sulong*, *Bay Harun Taofik*, *Bay Niwat Chachita* ve *Bay Haji Heng Toha* hükümete okulun bir vakıf altına alınması talebiyle dilekçe vermişlerdir. Bu talebin kabulünün ardından “*İslâm Wittaya Vakfi*” kurulmuştur. Okulun tüm varlıkları vakfın gözetimi ve sorumluluğu altına alınmıştır. *Haji Haran Sulong* da okul müdürü olarak atanmıştır.

⁸⁶“Satri” kelimesi kadın anlamına gelmektedir.

Resim 26: *İslâmî Rat Okulu Bahçesinde Kız Talebeler*

<http://www.tvm.ac.th>

Resim 27: *Thamavitya Okulu Talebelerinin Toplu Resmi*

<http://www.tvm.ac.th>

Büyük bir öğrenci potansiyeline sahip olan bu okulda yaklaşık 6.200 öğrenci vardır. 271 genel eğitim hocası ve 243 İslâm eğitim hocası ile ortaokul ve lise düzeylerinde eğitim verilmektedir.

Resim 28: Öğrencilerin Yaptığı Ek Faaliyetler

Resim 29: Öğrencilerin Yaptığı Ek Faaliyetler

b. İslâmî Özel Okullar (Sadece Dinî Eğitim)

(1) Krusampan İslâm Derneği'nin Tarihçesi

Tayland Krusampan İslam Derneği 1956'da kurulmuştur. Bu dernek kurulduğu zaman Tayland'da Chulalongkorn (Şeyhü'l-İslam), Prof. Tuan Suwannasat idi ve Pracha Mukhari (Tuan Hacı Mustafa) de derneğin ilk başkanıydı.⁸⁷ Bugünkü Tayland Krusampan İslâm Derneği Başkanı olan Anan Abdulhakim Wan-e Lah, kendisiyle yapılan röportajda şunları dile getirmiştir: "Tayland'daki Müslüman toplulukları kapsayan ve ülkede İslâmî Zorunlu Temel Eğitimi (Farz-ı Ayn) veren 9 bölgede eğitim merkezleri kurulmuştur. Tüm bölgelerde 1,327 okul vardır. İslâmî Zorunlu Temel Eğitim Müfredatı (Farz-ı Ayn), 1982 İslâmî Özel Okul Yasası; İslâmî Özel Okullar Bölüm 15(2) kapsamındadır."⁸⁸

Resim 30: Farz-ı Ayn Eğitimi Tamamlayan Öğrencilerin Diploma Töreni
<https://www.facebook.com/pg>

⁸⁷"Krusampan 'Aile Günü' Ülkenin Her Yerinde Dini Öğretmenlerin Güçlendirilmesi Yapılmaktadır", *Muslim Bangkok News*, (20.02.2016), s. 1.

⁸⁸Binsalem Malee, *Participation of Teachers in the Development of Compulsory Basic Level Islamic Schools (Fardu-Een) in Test Unit 5, Islamic Teachers Association*, (Yüksek Lisans Tezi), Dhonburi: Dhonburi Rajabhat University, 2013, ss. 10-11.

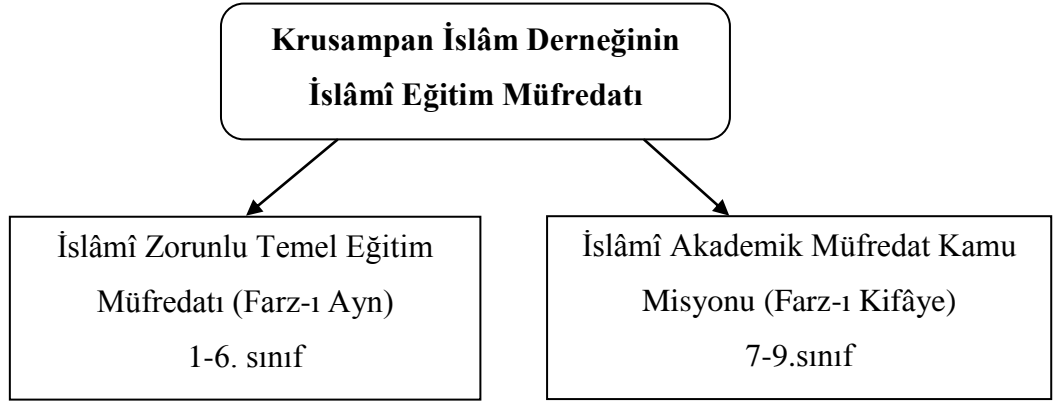
Müslüman Kadınlar Komitesi Başkanı *Aphinan Wan-e Loh* kendisiyle yaptığımız görüşmede, *Krusampan İslâm Derneği*'ni şu şekilde tanıtmıştır:

“Krusampan İslâm Derneği halkın öneri ve tavsiyelerini dikkate alan bir merkezdir. Derneğin üyeleri ülke genelinde üretmiş oldukları politikalarla İslâm'ı yaşatabilmek adına eğitimler vermektedirler. Bugünkü sisteme göre 6 yılda verilen Farz-ı Ayn eğitimine ek olarak ilerleyen zamanlarda, 3 yıl sürecek Farz-ı Kifâye eğitimi eklenmiş ve eğitim 9 yıla çıkarılmıştır. Bu dernek, okullar, kurumlar, kuruluşlar ve devlet kurumları arasındaki işbirliğini koordine etmektedir. Ayrıca kurum, İslâm eğitimi ve faaliyetlerini teşvik etme, İslâm'ı yayma, İslâmî süreli yayınlar hazırlama, İslâm ders kitaplarının yayınlanması gibi konularda da öncülük etmektedir. Krusampan İslâm Derneği, okulların müfredatlarını kontrol etmekte ve sınavlarını hazırlamaktadır. Güney sınır bölgesi hariç ülkenin her yerinde aynı müfredat kullanılmaktadır.”

İslâmî Özel Okullarda eğitim kademeleri Farz-ı Ayn ve Farz-ı Kifâye olmak üzere 2'ye ayrılmaktadır:

1. *Farz-ı Ayn*: Bu eğitim kademesi Tayland'da *İslâmî Zorunlu Temel Eğitim (Farz-ı Ayn)*'i ifade etmek için kullanılmaktadır. 6 yıllık bir eğitim süresine tekabül eden bu eğitim süreci her Müslüman bireyin bilmesi ve uygulaması gereken öğrenmelerin bireylere kazandırıldığı bir dönemi kapsamaktadır.
2. *Farz-ı Kifâye*: Bu eğitim kademesi Tayland'da *İslâm Akademisi (Farz-ı Kifâye)*'ni ifade etmek için kullanılmaktadır. 6 yıllık olan farz-ı ayn eğitime ek olarak 3 yıl daha sürecek olan bu eğitim sürecinde verilen eğitim herkes için zorunlu değildir.

(2) *Krusampan İslâm Derneğinin İslâmî Eğitim Müfredatı*

Krusampan İslâm Derneği tarafından hazırlanan ve 2002 yılında uygulanmaya başlanan İslâmî Zorunlu Temel Eğitim Müfredatı'na göre 1-6. sınıfları kapsayan *Farz-ı Ayn* eğitim kademesi 3 seviyeye ayrılmaktadır:

1. İbtidâiyeh 1-2. sınıf
2. Mütevassitah 3-4. sınıf
3. Sanavîye 5-6. sınıf

İslâmî Zorunlu Temel Eğitim Müfredatında (Farz-ı Ayn) 11 ders vardır. Bu müfredat okulun uygunluğuna göre işlenmektedir. Genel olarak bu müfredatta hafta içi genel okul çıkış saatinden sonra akşamları, hafta sonu ise dersler sabahları işlenmektedir.

Her eğitim yılının sonunda hem pratik hem de teorik olarak yapılan seviye tespit sınavıyla öğrencilerin durumu değerlendirilmektedir. Kursumpan İslâm Derneği ülkenin her yerinde aynı anda sınav gerçekleştirmektedir. Dernek tarafından belirlenen not ortalamasına ulaşan öğrenciye İslâmî Zorunlu Temel Eğitim Müfredatı (Farz-ı Ayn) sertifikası verilir. Daha sonra isteyen öğrenciler ileri düzey İslâmî eğitime devam edebilmektedir. Üç güney ili dışında, ülke genelinde 87 sınav merkezi bulunmaktadır. Üç güney il bölgesinde ise *Cami'de İslâmî Eğitim (Tadika)* uygulanmaktadır. Patani Narathivat ve Yala İlleri İslâmî Komite Başkanlığı bu konuda, kendi toplumunun talep ve ihtiyaçları bağlamında hazırladığı farklı müfredatları kullanmaktadır.⁸⁹

⁸⁹“İslâmî Zorunlu Eğitim Müfredatı (Farz-ı Ayn) ve Farz-ı Kifâye 2017 Toplantı Belgeleri”, *Krusampan İslâm Derneği*, (2018), ss. 18-19.

İslâmî Zorunlu Temel Eğitim Müfredatı'nın(Farz-ı Ayn) Yapısı⁹⁰

Ders	Sınıf		
	İbtidâiyah 1-2 sınıf	Mütevassitah 3-4 sınıf	Sanavîyeh 4-6 sınıf
1. Tevhid	⊙	⊙	⊙
2. Fıkıh	⊙	⊙	⊙
3. Tasavvuf	⊙	⊙	⊙
4. Tefsir	⊙	⊙	⊙
5. Hadis	⊙	⊙	⊙
6. İslâm Tarihi	⊙	⊙	⊙
7. Tecvid	⊗	⊙	⊗
8. El-Kebaîr	⊗	⊗	⊙
9. Arapça Hattı	⊙	⊙	⊗
10. Kur'ân-ı Kerim	⊙	⊙	⊙
11. Kur'ân-ı Kerim Ezberleme	⊙	⊙	⊙
Toplam Ders Saati	Haftada 5-6 saat Yılda 200-240 saat	Haftada 5-6 saat Yılda 200-240 saat	Haftada 5-6 saat Yılda 200-240 saat

İslâmî Akademik Müfredat Kamu Misyonu (Farz-ı Kifâye) 7-9. Sınıf

Yine Krusampan İslâm Derneği tarafından 2007 yılında hazırlanan 7-9. sınıfları kapsayan Farz-ı Kifâye eğitim kademesi, derneğin yürütme komitesi, danışman, eğitim alanı başkanı ve sınav birimi başkanı ile 20 Temmuz 2015 tarihinde *Nathotul İslah Camii*'nde yapılan olduğu toplantı sonucu uygulamaya koyulmuştur. Bu toplantı; müfredat ve ders kitabını geliştirmek ve hazır olan okulların ihtiyaçlarını karşılamak için ortak bir çözüm bulma amacıyla gerçekleştirilmiştir. Yeni hazırlanan bu müfredatta, İslâmî Zorunlu Temel Eğitim Müfredatı (Farz-ı Ayn) 6. sınıfı tamamlayan öğrencilere diploma verilerek 9. sınıfa kadar dini çalışmalarını devam etme şansına sahip olma hakkı tanınmıştır.

⁹⁰a.g.e., s. 1.

Krusampan İslâm Derneği, İslâmî Akademik Müfredat Kamu Misyonunu gençlere yönelik eğitim fırsatlarını genişletmek, dini çalışmalarını daha yüksek düzeyde okumak için Farz-ı Kifâye kademesini 3 seviyeye ayırmaktadır:

Birinci seviye: 7. Sınıf

İkinci seviye: 8. Sınıf

Üçüncü seviye: 9. Sınıf

İslâmî Akademik Müfredat Kamu Misyonu (Farz-ı Kifâye)'nin Yapısı⁹¹

Ders	Sınıf		
	7.sınıf	8.sınıf	9.sınıf
1. Tevhid	⊙	⊗	⊗
2. Fıkıh	⊙	⊗	⊗
3. Tasavvuf	⊙	⊗	⊗
4. Mezhepler Tarihi	⊙	⊗	⊗
5. Dualar	⊙	⊙	⊙
6. Kebaîr (Büyük günah)	⊗	⊙	⊗
7. İslâm Siyaset Bilimi	⊗	⊙	⊗
8. Analitik Peygamberler Tarihi	⊗	⊙	⊗
9. İslâm Mirası	⊗	⊙	⊗
10. Kavâidu'l-Fıkıh	⊗	⊗	⊙
11. Fıkıh Usûlu	⊗	⊗	⊙
12. Kur'ân'ın Ana Düşüncesi	⊗	⊗	⊙
13. Hadis'in Ana Düşüncesi	⊗	⊗	⊙
14. Kur'ân Okuma	⊙	⊙	⊙
15. Kur'ân Ezberleme	⊙	⊙	⊙
Toplam Ders Saati	Haftada 5-6 saat Yılda 200-240 saat	Haftada 5-6 saat Yılda 200-240 saat	Haftada 5-6 saat Yılda 200-240 saat

⁹¹Krusampanİslam Derneği, *İslami Zorunlu Eğitim Müfredatı (Farz-ı Ayn) ve Farz-ı Kifâye 2017 Toplantı Belgeleri*, Minburi, 2018, s. 7.

Farz-1 Kifaye için Kur'ân-ı Kerim ezberleme ve tecvid dersi dışında; ölçme ve değerlendirme komisyonu sınava giren tüm öğrencilere kitap ve metinlerini sınava getirebilme imkânı vermektedir. Bunun önemli sebepleri aşağıda belirtilmiştir;

1. Farz-1 Kifaye'de verilen eğitimin zor, geniş ve kapsamlı olduğu için öğrencilerin sınava endişelenmeden ve ders kitaplarını ezberlemeye odaklanmadan girebilmeleri için değerlendirme komisyonu bu şekilde bir ölçme ve değerlendirme yöntemi belirlemiştir. Bu yöntem öğrencilerin motivasyonunu arttırmakta ve Farz-1 Ayn'ın 6. yılında okuyan öğrenciler Farz-1 Kifaye'deki eğitime daha fazla ilgi duymaktadır.
2. Ölçme ve değerlendirme, öğrencilerin kitap ve metinlere daha iyi hâkim olmasını sağlamakta, onları akademik hedeflerine donanımlı bir şekilde ulaştırmaktadır. Derneğin eski başkanı olan *Abdul Kareem Wan-e Loh*, şöyle demiştir: "Sınav demek öğrenmek demektir". Çünkü ne zaman bir öğrenci bir soruyu cevaplayabilmek için ders kitabını açsa, öğrenci hedeflenen bilgiyi edinir ve konuyu öğrenir.
3. Derneğin hazırladığı müfredattan daha üst düzeyde İslâmî bilgileri incelemeyi amaçlayan öğrencilere, dernek Tayca metinlerden derlenen dinî bilgilerden oluşan veri tabanını sunmaktadır.⁹²

İslami Akademik Müfredat Kamu Misyonu (Farz-1 Kifâye); asıl amacı Farz-1 Ayn okunmasını 6 yıl boyunca başarıyla tamamlayan öğrencilere yüksek İslâm ilmini inceleme fırsatı sağlamaktır. Bu nedenle Krusampan İslâm Derneği öğrenciler için ölçme ve değerlendirmeyi daha da kolaylaştırmıştır. Bu yöntemi Farz-1 Ayn okuyan öğrenciler Farz-1 Kifâye'nin seviyesine ölçme ve değerlendirme endişesine düşmeden geçebilmişlerdir.⁹³

⁹²“İslâmî Zorunlu Eğitim Müfredatı (Farz-1 Ayn) ve Farz-1 Kifâye 2017 Toplantı Belgeleri”, ss. 23-24.

⁹³a.g.e., s. 25.

B. DEVLET OKULLARINDA İSLÂM EĞİTİMİ

1. Devlet Okullarında Verilen İslâmî Eğitimin Tarihçesi

Tayland'ın güney bölgesindeki Patani, Yala, Narathivat ve Satun illerinde daha çok Müslümanlar yaşamaktadır. Bölge halkının yerel dili de Malayca'dır. Yaşantılarını İslâm dini çerçevesinde şekillendirmekte ve kendilerinden sonra gelecek olan nesillere de İslâm dinini aktarmayı istemektedirler. Bu nedenle de ebeveynler, çocuklarını dinî eğitim veren okullara göndermeyi tercih etmektedirler.

Devlet, buradaki insanların bu taleplerini yerine getirmek için ve çocukların devlet okullarına gitmelerini sağlamak için bu okullara İslâm eğitimi getirmeye çalışmaktadır. Ancak bu çalışma eğitimin yönetiminden kaynaklı nedenlerden dolayı net bir şekilde düzenlenememiş, uygun bir sistem ve müfredat uygulamaya koyulamamıştır. Öyle ki uygulanmak istenen eğitim sistemi, her döneme ve ülkedeki olaylara göre değişikliğe uğramıştır. Nihayet 1975'te Milli Eğitim Bakanlığı, mezkûr dört şehirde bulunan devlet okullarında İslâm eğitiminin sistemli bir şekilde yer almasını emretti. Vk. 930/1975 emir nolu olan, 27 Kasım 1975 tarihinde alınan karar, 1976 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır.⁹⁴ 1976 yılından sonraki dönemlerde devlet okullarında İslâm eğitiminin verilmeye çalışılmasının nedenleri de şu şekilde sıralanmaktadır:

1. 1976 yılından önceki dönemlerde çeşitli köylerde İslâmî eğitim veren okullar (Pondok, Tadika Okulları) kurulmuştur. Bu okulların resmi bir kaydı olmamasından dolayı devlet bu kurumları kontrol edememektedir.
2. Öğrenciler okullarından geri kalan zamanlarda din eğitimi aldıklarında akademik performansları düşmektedir. Çünkü öğrenciler okuldan önce/sonra olmak üzere akşam veya sabah hatta hafta sonları tam gün din eğitimi almaktadırlar. Bu nedenle öğrencilerin evdeyken ödevlerini gözden geçirecek ve dinlenecek zamanları kalmamaktadır.
3. Din eğitimi verilen kurumlardaki hocalar öğrencilere milli bir eğitim verememektedir. Öyle ki eğitim dilleri Malayca yapılmakta ve eğitim

⁹⁴Temel Eğitim Komisyonu Ofisi, *Eğitim Hizmet Bölge Ofisinin Kullanımı Kılavuzu*, Bangkok: Kargo ve Parsel Organizasyonu, 2003, s. 1.

kaynakları yurtdışından getirilmektedir. Böylece verilen eğitimin içeriği Tayland halkının sosyal ve kültürel yaşantısına uygun düşmemektedir.

4. İlkokul öğrencileri için verilen eğitimde derslerin içeriğinde yer alan Arapça, Malayca, Tayca çocuklara ağır gelmektedir.

Yukarıda sayılan sorunlar neticesinde devlet, ulusal güvenliğini koruyabilmek ve bölgedeki insanların ihtiyaçlarını karşılayabilmek için İslâm eğitimi çalışmalarını hızlandırmış ve bu çalışmaları uygulamaya koymuştur. Fakat bu müfredatlar uygulanırken önemli olan husus, müfredatı uygulayanların İslâm Eğitimi Müfredatı'nı iyi tanımaları ve bilinçli bir şekilde uygulamalarıdır.⁹⁵

Resim 31: *Kruchonpathhana Okulu, Okul Başlamadan Önce Telebeler Ulusal Bayrağa Saygı Doğrultusunda Ayakta Durmaktadır*
<https://images.app.goo.gl/YFcQAq7AbUohTiBV7>

2. İslâmî Eğitim Verilen Devlet Okulları

a. Devlet Okulu İslâm Eğitimi Sistemi

Devlet okullarında İslâm eğitimine yer verilmesinin uzun bir geçmişi vardır. Daromnaj Baka isimli araştırmacı,⁹⁶ Devletin 1975 yılından bu yana ilköğretimden liseye kadar İslâm eğitiminin verilmesi konusunda bir takım uygulamaları belirlemeye çalıştığını ifade etmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının ilköğretim okullarında İslâm eğitiminin verilmesini emrettikten sonra 2. Bölge Eğitim Ofisi sorumlusu *Chaeng Suk-Kue* Efendi tarafından, aralarında öğretmen, danışman ve İslâm âlimlerinin yer aldığı çeşitli bölümlerden oluşan toplam 30 kişilik bir komisyon kuruldu. Kurulan komisyon,

⁹⁵Sumaiyah Samaedam, *States And Problems of Learning And Teaching Administration of Islamic Studies Teachers in Primary Shools*, (Yüksek Lisans Tezi), Yala: Yala Rajabhat Universtiy, 2012, ss. 9-10.

⁹⁶Dalommai Baka, *Tayland'da İslam Eğitimi*, Philippines: Rusamile, 1999, s. 11.

1975'te Malezya Cumhuriyeti'nin Perlis ilinde kullanılan İslâm Eğitimi Müfredatını temel alarak örnek bir ders programı hazırlamıştır. Öneri olarak sunulan bu program, devletin ilköğretim ve lise kademesindeki okullarında uygulanmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da onaylanmıştır.⁹⁷

b. Genel Eğitim ile İslâm Eğitiminin Ortaklaşa Kullanıldığı Müfredatın Gelişmesi

Devlete bağlı ilköğretim okullarında uygulanmak üzere Milli Eğitim Komisyonu Ofisi tarafından hazırlanan, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da onaylanan 7 müfredat bulunmaktadır.⁹⁸

(1) 1976 İslâm Eğitimi Müfredatı

1975 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı, devlet ilköğretim okullarında İslâm Eğitimi Müfredatının yer alması gerektiğini belirtmiştir. Yine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 7 Haziran 1976 tarihinde İslâm Eğitimi Müfredatının kullanımı onaylanmıştır.

1. Bölge Eğitim Ofisi, 1976'de İslâm Eğitimi Müfredatı içerisinde yer alması gereken toplam 7 ders belirledi;⁹⁹

- 1) İslâm İnanç Esasları
- 2) Fıkıh
- 3) İslâm Tarihi
- 4) Kur'an-ı Kerim
- 5) Tecvid
- 6) Arapça
- 7) Ahlâk

Müfredatın uygulamaya başlandığı ilk dönemlerde İslâm eğitimi derslerini, genel eğitim öğretmenlerinden Müslüman olanlar okutmuşlardır. Müfredat kapsamında işlenen derslere katılan öğretmenler zamanla öğretmeyi bıraktı ve bir süre sonra öğretecek öğretmen de bulunamamıştır. Çünkü bu derslerin öğretmenleri, okul

⁹⁷Nattaporn Puiraksa, *State And Problems of Islamic Studies Instruction in Secondary Shcool Bangkok Metropolis*, (Yüksek Lisans Tezi), Bangkok: Chulalongkorn University, 2009, s. 17.

⁹⁸Ulusal İlköğretim Komisyonu Ofisi, *İslâm Eğitiminin Gelişmesi*, Bangkok: Dini İşler İdaresi, 2000, ss. 37-40.

⁹⁹a.yer.

yöneticisi, ilçeler ve iller tarafından desteklenmemiştir. Aynı zamanda İslâm eğitim-öğretim bütçesi olmadığı için normal okul saatlerin dışında öğretilmesi gerekmektedir. Tüm bu sınırlı şartlar eğitim sürecini olumsuz etkilemiş ve öğretmenler öğretmeye teşvik edilmemiştir.

1978'de Ulusal Güvenlik Konseyi, Güney sınır illerindeki güvenlik sorunlarına karşı ciddi sonuç almak için bazı politikalar uygulanması gerektiğini düşünmektedir. Bu nedenle, sorunları tüm yönleriyle incelemiş ve bir takım politikalar oluşturmuştur. Eğitim ile ilgili sosyal ve psikolojik açıdan çözüm önerileri oluşturdu. İslâm eğitimi uygulama kuralları aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

"Devlete bağlı ilköğretim okulları, mesleki okullar, öğretmen kolejleri ve üniversite seviyesindeki eğitim kurumlarında Taylandlı Müslümanların çocuklarına yönelik İslâm eğitimi verilebilmektedir."

(2) 1980 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatı

1960 yılından itibaren uygulanmakta olan *Devlet Okulları İlköğretim Genel Eğitim Müfredatı*'na göre 7 yıllık eğitimden sonra bir üst kademeye geçilmekteydi. 1978'de açıklanan *Devlet Okulları İlköğretim Genel Eğitim Müfredatı*'na göre ise ilköğretimde eğitim süresi 6 yıla düşürülmüştü. Genel eğitim müfredatında yapılan bu değişiklik nedeniyle var olan İslâm Eğitimi Müfredatı, uygulamaya koyulan genel eğitim müfredatıyla örtüşmemekteydi. Bu nedenle de Milli Eğitim Bakanlığı *vk. 624/1981* sayılı *13 Kasım 1981* tarihli karar ile *1980 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatı*'nın uygulanmasını onayladı.

(3) 1987 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatı (Revize 1990)

Milli Eğitim Bakanlığı, 14 Ekim 1986'da, 1978 *Devlet Okulları İlköğretim Dönemi Genel Eğitim Müfredatı (Revize 1990)* ile *1980 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatı*'nın birleştirilmesi noktasında bir karar alarak 1987 tarihinde yeni bir müfredat uygulamaya koymuştur. *1987 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatı (Revize 1990)*'nın ilkeleri, amaçları ve yapısı önceki müfredatın ilkeleri, amaçları ve yapısıyla aynı idi. Sadece içerik, öğrencinin yaşına uygun olacak şekilde düzenlenerek bu noktadaki eksiklik tamamlanmıştı. Fakat müfredatlarda kullanılan yöntem ve tekniklerin, ölçme ve değerlendirmelerin de birbirleriyle uyumlu olması gerekmektedir.

Bunlara ek olarak hayat deneyimleri, karakter eğitimi ve topluma hizmet uygulamalarının da İslâm eğitimi müfredatına eklenmesi gerekmektedir.

(4) Devlet Okulları İlköğretim Dönemi Genel Eğitim Müfredatı'nda (Revize 1990) İslâm Eğitimi Müfredatı (Revize 1994)

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, 1987 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatı (Revize 1990)'nda yer alan İslâm eğitimi tanımının, lise seviyesindeki İslâm eğitimi tanımıyla uyumlu olması istenmiş ve bu amaçla müfredatın revize edilmesi uygun görülmüştür. Yapılması istenen bu değişiklik de vk. 1172/1995 sayılı, 16 Aralık 1995 tarihli kararla onaylanmıştır.

(5) 2001 İlköğretim Dönemi Genel Eğitim Müfredatı'na Göre İslâm Eğitimi Müfredatı

2001 İlköğretim Dönemi Genel Eğitim Müfredatı'nda, İslâm eğitimi, Sosyal Bilgiler ve Etik grubunun içinde “Din, Ahlâk ve Sosyal Bilgiler” dersi adıyla yer almıştır. İslâm Eğitimi Müfredatı'nın geliştirilmesi için eğitim, din ve kültür maddeleri 2001 İlköğretim Dönemi Genel Eğitim Müfredatı'nda yeniden biçimlendirilmiştir. Ancak eğitim yönetimiyle ilgilenen yetkili kişilerin, İslâm eğitimi ders sürelerini haftada 2 saat olarak düzenlemelerinden ve alınan dersler neticesinde öğrencilere İslâm eğitimiyle ilgili bir diploma verilmemesinden dolayı toplumun din eğitimiyle ilgili ihtiyaçları karşılanamamaktaydı.

(6) 2006 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatı (Pilot Uygulama)

Milli Eğitim Bakanlığı, güneydeki sınır illerdeki halkın çoğunluğunun Müslüman olmasından dolayı, var olan din eğitimi ihtiyaçlarını karşılamak ve kimliklerini korumalarını sağlamak için uygulanan eğitim sistemini geliştirmeyi hedeflemektedir. Var olan sistemde öğrencilerin 2 saat din eğitimi almalarının yeterli gelmediği bir önceki müfredatta açıklanmıştır. Ebeveynler, çocuklarının okullarda aldıkları din eğitimlerinin daha kapsamlı, temel eğitim derslerinin de daha kaliteli olmasını talep etmektedirler.

Ülkenin eğitim sistemine göre bir okulun belirli bir müfredatı kullanmasında, öğrenme kaynakları ve toplumun katılımı, okulun bulunduğu bölgedeki öğrencilerin, ebeveynlerin ve toplulukların ihtiyaçları önemlidir. Eğitim yönetimi müfredatlar hakkında, bir takım şartlar oluştuğu takdirde tüm eğitim kurumlarını aynı müfredatı

kullanmak noktasında zorunlu tutmamaktadır.¹⁰⁰ Bu nedenle bakanlık güney bölgesindeki ailelerin taleplerini yerine getirmek amacıyla bölgede bulunan okullarda İslâm eğitimini haftada 2 saatten 8-10 saate yükseltmiştir.¹⁰¹

2006 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatının (Pilot Uygulama) ilkeleri, hedefleri ve yapısı aşağıda açıklanmaktadır:

İslâm Eğitimi Müfredatı'nın, *1999'de Ulusal Eğitim Yasası'na* (Revize, 2002) uygun olarak yönetilmesi için İslâm Eğitimi Müfredatı'nın ilkelerini şu şekilde tanımlamaktadır;

1. Bilgi üretmeyi amaçlayan bu çalışmanın esasları, İslâm ilkelerini anlama, dinî uygulama ve ilkelere bağlı kalarak hayata aktarmadır.
2. Yaşam boyu gelişimi hedefleyen bir eğitimidir.
3. Yapılandırılmış bir müfredata sahip olan program, zaman ve öğrenme yönetimi açısından esnek olabilmektedir.
4. Tüm eğitim yaklaşımlarının kullanıldığı bir müfredattır.
5. Topluluğun eğitim yönetimine katılmasına izin veren bir eğitimidir.

İslâm Eğitimi Müfredatı, öğrencilerin, İslâm hakkında bilgili olma, beceri ve tutumlarını iyi insanlar olacak şekilde geliştirmelerini amaçlamaktadır. Öğrencilerden İslâm ilkeleri kapsamında sahip olmaları beklenen özellikleri şu şekildedir;

1. Allah'a ve Peygamberlere iman etmek, güzel ahlâka ve arzu edilen değerlere sahip olan bireyler yetiştirmek.
2. İslâm Tarihi hakkında bilgi sahibi olan, İslâm çalışmalarını ve çeşitli bilimlerini öğrenme becerisine sahip olan, dinî ilkelere bağlı kalarak Müslüman toplumun yaşam standartlarını yükselten, fikir üretebilen, eleştirel düşünen, bilgiyi analiz edebilen, neden-sonuç ilişkisi kurabilen, problemlerin farkına varabilen, var olan kuralları iyileştirebilen, kendini geliştiren, insanlık ve toplum için faydalı olan bireyler yetiştirmektir.

¹⁰⁰ Denetim, Eğitim Yönetimi ve Değerlendirilmesinin Grubu, *Narathivat Eğitim Hizmeti Bölge Ofisi 1'in Okulların Altındaki 2006 Bütçe Yılı Belge No.15, İlköğretim ve Ortaöğretim Seviyelerinde İslami Öğretme ve Öğrenme Programının Uygulanmasının Sonuçlarının bildirmesi*, Narathivat, 2003, s. 1.

¹⁰¹ a.yer

3. İyi bir Müslüman olmaktan gurur duyan, disiplinli, dürüst, sabırlı, fedakâr ve sorumluluklarının bilincinde olarak İslâmi ilkelere sahip bireyler yetiştirmek.
4. Öğrenmeyi seven, kibar ve iyi bir kişiliğe sahip olan bireyler yetiştirmek.
5. Milletini ve devletini seven, toplum için iyi şeyler üreten ve yararlı olmayı amaçlayan, işbirliği içinde çalışmayı bilen, bir arada yaşama kültürüne sahip, olumlu ilişkiler kurabilen bireyler yetiştirmektir.

Bu müfredat, öğrencilerin gelişim düzeyine göre 4 kademedен oluşmaktadır;

1.	Seviye	:	İlköğretim (İbtidaîyah)	1-3. sınıf/yıl
2.	Seviye	:	İlköğretim (İbtidaîyah)	4-6. sınıf/yıl
3.	Seviye	:	Ortaöğretim (Mütevassitah)	1-3. sınıf/yıl
4.	Seviye	:	Lise (Sanaviyah)	4-6. sınıf/yıl

2006 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatı'ndaki (*Pilot Uygulama*) Din Eğitimi Dersleri 3 gruba ayrılmaktadır;

1. İslâmiyet
 - 1.1 Kur'ân-ı Kerim ve Tefsir
 - 1.2 Hadis
 - 1.3 Fıkıh
 - 1.4 İslâm İnanç Esasları
2. Sosyal Bilgiler ve Etik
 - 2.1 İslâm Tarihi
 - 2.2 Ahlâk
3. Dil
 - 3.1 Arapça
 - 3.2 Malayca

Bu müfredat kapsamında yer alan dersler tüm öğrenciler için ortak olan ve okutulması gereken derslerdir. Öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar dikkate alındığında, bireyde var olan yetenek, ilgi ve beceriler doğrultusunda bu derslerin içerikleri arttırılabilmektedir.

İslâm Eğitimi Müfredatı öğrenme yönetimi ve öğrenci gelişim faaliyetlerinin haftalık ve yıllık süreleri ise aşağıdaki gibidir;

- 1) 1-2. sınıf; haftada yaklaşık 5-8 saat, yılda yaklaşık 200-320 saattir.
- 2) 3. sınıf; haftada yaklaşık 8-10 saat, yılda yaklaşık 320-400 saattir.
- 3) 4. sınıf; haftada yaklaşık 10 saat, yılda yaklaşık 400 saattir.

2006 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatı (Pilot Uygulaması)'nın Yapısı

DERSLER	İlköğretim (İbtidâiyah)		Ortaöğretim (Mütevassitah)	Lise (Sanaviyah)
	1.sınıf 1-3 yıl	2.sınıf 4-6 yıl	3.sınıf 1-3 yıl	4.sınıf 4-6 yıl
1) İslâm Dini Bilgileri - Kur'ân-ı Kerim ve Tefsir - Hadis - Fıkıh - İslâm İnanç Esasları	☉	☉	☉	☉
2) Sosyal Bilgiler ve Etik - İslâm Tarihi - Ahlâk	☉	☉	☉	☉
3) Dil - Arapça - Malayca	☉	☉	☉	☉
<i>Öğrenci Gelişim Faaliyetleri</i>	☼	☼	☼	☼
Toplam Ders Saati	Yılda yaklaşık 200-320 saat.	Yılda yaklaşık 200-320 saat.	Yılda yaklaşık 320-400 saat.	Yılda en az 400 saat.

Not; ☉ Simgesi okulun dikkate alması gereken eğitim süresini, özelleştirebileceği esnek ve uygun olarak kullanabileceği anlamına gelir.

☼ Simgesi 3 ders grubunun dışında kalan zamanda öğrenmeyi ve potansiyel gelişimi destekleyen *Öğrenci Gelişim Faaliyetlerini* ifade etmektedir.¹⁰²

¹⁰²Muhammadnase Samah, *States And Problems of Instruction Management of Islamic Studeis in The Public School Implementing Dual Curricula in Yala Province*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2009, ss. 10-18.

2006 İlköğretim Dönemi İslâm Eğitimi Müfredatı'nın (Pilot Uygulaması) Temel eğitim bölümünde uygulanmak üzere *2001 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı*¹⁰³ esas alınmıştır. Bu müfredatın sınıf seviyeleri, dersleri, eğitim süresi aşağıda açıklanmaktadır;

Sınıf seviyesi:

1.seviye:	İlköğretim	1-3. sınıf/yıl
2.seviye:	İlköğretim	4-6. sınıf/yıl
3.seviye:	Ortaöğretim	1-3. sınıf/yıl
4.seviye:	Lise	4-6. sınıf/yıl

Müfredat kapsamında bilgi, beceri, ahlâk özellikleri ve toplumsal değerleri içeren dersler 8 gruba ayrılmaktadır:

- 1) Tayca
- 2) Matematik
- 3) Fen Bilimleri
- 4) Sosyal Bilgiler, Din Kültürü
- 5) Sağlık ve Beden Eğitimi
- 6) Sanat
- 7) Kariyer ve Teknoloji
- 8) Yabancı Dil

Bu 8 ders grubu tüm öğrenciler için temel eğitimi oluşturur. Bu ders grupları da içeriklerine göre pozitif bilim ağırlıklı ve mesleki eğitim ağırlıklı olmak üzere 2 gruba ayrılabilir. *Birinci grup* Tayca, matematik, fen bilimleri, sosyal bilgiler, din kültürü derslerinden oluşmakta iken, *ikinci grup* ise sağlık ve beden eğitimi, sanat, kariyer, teknoloji ve yabancı dil derslerinden oluşmaktadır.

¹⁰³ Akademik İlişkiler Bölümü, *2001 Tarihinde 2001 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı 'e Göre Öğrenmeyi Ölçme ve Değerlendirme Rehberi*, Bangkok: Kru-spa Ladprao, 2002, ss. 5-7.

Müfredata göre öğrencilerin eğitim süreleri şu şekildedir:

1. seviye: (İlköğretim 1-3 sınıf)	Yılda 800-1,000 saat olarak belirlenen dersler, haftada 4-5 saat kadar eğitim akışında yer almaktadır.
2. seviye: (İlköğretim 4-6 sınıf)	Yılda 800-1,000 saat olarak belirlenen dersler, haftada 4-5 saat kadar eğitim akışında yer almaktadır.
3. seviye: (Ortaöğretim 1-3 sınıf/yıl)	Yılda 1,000-1,200 saat olarak belirlenen dersler, haftada 5-6 saat kadar eğitim akışında yer almaktadır.
4. seviye: (Lise 4-6 sınıf)	Yılda en az 1,200 saat olarak belirlenen dersler, haftada 5-6 saat kadar eğitim akışında yer almaktadır.

(7) 2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı'na Göre İslâm Eğitimi

Günümüzde de kullanılan bu müfredat öğrenci merkezli olma, ilkeler, hedefler, yeterlilikler, öğrenme ve öğrenci gelişimi alanlarındaki göstergeler, dersler, ölçme değerlendirme yöntemleri göz önünde bulundurularak 2008 yılında İslâm Eğitimi müfredatı ve 2001 Temel Çekirdek Eğitimi Müfredatı bir takım yenilikler getirilerek bütünleştirilmiştir. 2008 müfredatında, bir önceki temel çekirdek eğitim müfredatının kullanılmasıyla öğrencinin eğitim hayatı süresince var olan yoğunluğu azaltılmış, eğitimin kalitesi artırılmış, yeterli seviyede görülmeyen öğrenci yetenek ve becerilerinin geliştirilmesi hususlarında müfredat güncellenmiştir.¹⁰⁴

2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı, öğrencilere, ders içeriklerine daha uygun ve anlaşılır olması amacıyla hazırlanmış bir programdır. Müfredatın eğitim alanında ve eğitim kurumlarında uygulanmasıyla öğrencinin ve eğitimin kalitesinin artırılması amaçlanmaktadır. *2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı* 'nda her sınıf ve her ders için okul şartlarına göre arttırılabilen asgari öğrenme süresi belirlenmiştir. Bu müfredatın temel unsurlarını vizyon, hedefler, öğrencilerin temel yeterlilikleri, öğrenme

¹⁰⁴Temel Eğitim Komitesi, *Eğitim Alanı Komitesi ve Temel Eğitim Komitesi'nin Uygulanması*, Bangkok: Kru-spa, 2008, s. 1.

standartları ve göstergeler oluşturmaktadır. Bu unsurlar çekirdek eğitimde olduğu gibi eğitimin diğer kademelerinde de yer almaktadır ve bu müfredat diğer kurumlar için örnek bir müfredat olma özelliğine sahiptir. Müfredatın eğitim-öğretime yönelik amacı, temel eğitimin her seviyesinde Taylandlı çocukları, değişen toplumun ihtiyacı olan bilgi ve becerilere sahip olan, kendini geliştirmek için gerekli bilgileri arayan bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktır.¹⁰⁵

2007'de Tayland Anayasası, 1999 Ulusal Eğitim Yasası No. 2 (Revize, 2002) gereğince, toplumun ihtiyaçları doğrultusunda temel İslâm dersleri ile temel eğitim derslerinin, tüm eğitim kurumlarında okutulması zorunlu olmayacak şekilde, uygun öğrenme yöntemleri, vizyon, ilkeler, hedefler, yeterlilikler ve aranan özellikler, doğru ölçme ve değerlendirme yöntemi kullanılarak 2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı'na uygun olarak hazırlanması gerektiğini ifade etmiştir.¹⁰⁶

Bugün 2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı'na Göre İslâm Eğitimi Müfredatı iki şekilde uygulanmaktadır:

- 1- 2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı bünyesinde hazırlanan İslâm Eğitimi Müfredatı:

2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı'na göre eğitim, öğrencilerin ahlâki gelişimlerini destekler ve kültürel aktarımın devamını sağlar. Bunların yanında bireylerin benlik saygısının gelişimi, disiplinli olmaları, çok kültürlü bir toplumda barış içinde yaşamaları ve mensubu duydukları dinin ilkelerine uygun bir yaşam sürmeleri İslâm eğitimi müfredatının sorumluluğundadır. Bu nedenle 2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı'nda İslâm eğitimi müfredatının yer almasıyla ilgili aşağıdaki maddelere yer verilmiştir:

- 1.1 İlköğretim seviyesinde (1-6.sınıf) İslâm eğitimi dersleri, yılda 80 saat (haftada 2 saat) olmak üzere programda yer almaktadır. *Sosyal Bilgiler ve Etik* grubunda yılda 40 saat olan ders, *Öğrenci Geliştirme Faaliyetleri* ek dersi olarak da yılda 40 saat olarak belirlenmiştir. Ders faaliyetleri ise okullarda bulunan imkânlarla göre değişebilmektedir.

¹⁰⁵a.yer.

¹⁰⁶a.g.e., s. 2.

1.2 Ortaöğretim (1-3.sınıf)'de de İslâm eğitimi yılda 80 saat (haftada 2 saat) olmak üzere programda yer almaktadır. İlköğretimdeki 40 saatlik bir ders, ortaöğretimde 1 kredilik derse tekabül etmektedir. İslâm eğitimi, temel eğitimde *Sosyal Bilgiler ve Etik* grubunda, yılda 40 saatlik, *Öğrenci Geliştirme Faaliyetlerinde* ise ek ders olmak üzere yılda 40 saatlik dersler belirlenmiştir. Ders faaliyetlerinin saatleri de yine okullarda bulunan imkânlarla göre değişebilmektedir.

1.3 Lise (4-6. sınıf)'de İslâm eğitimi dersleri 3 yılda toplam 240 saat olacak şekilde haftada 2 saat verilen derslerdir. 40 saatlik ders lisede de 1 kredilik derse karşılık gelmektedir. İslâm eğitimi, temel eğitimde *Sosyal Bilgiler ve Etik* grubunda 3 yılda 80 saat olacak şekilde eğitimde yer almaktadır. *Öğrenci Geliştirme Faaliyetlerinde* ise ek ders olarak 3 yılda 160 saat olacak şekilde belirlenmiştir. Ders faaliyetlerinin saati diğer kademelerdeki gibi okulların imkânlarına göre değişebilmektedir.

1.4 2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı, öğrencilere beş önemli yetkinlik kazandırmayı amaçlar; iletişim yeteneği, düşünme yeteneği, problem çözme yeteneği, yaşam becerilerini kazanma ve teknolojiyi kullanma yeteneğidir. İslâm eğitimi öğreten eğitim kurumları için de Kur'ân-ı Kerim okuma öğrencilerde geliştirilmesi hedeflenen bir yetenektir.

2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı'na göre, yetiştirilen öğrencilerin toplum barışını gözeten, vatanını seven bir Tayland vatandaşı olmaları, insanlığa faydalı bir birey olmaları, başladığı işte kararlı, disiplinli, dürüst birer birey olmaları amaçlanmaktadır. İslâm eğitimi veren okullar ise öğrencilere Kur'ân-ı Kerim okumayı, namaza kılmayı sevdirmek, temiz anlayışını kazandırmak, sorumluluklarının bilincinde olmalarını sağlamak ve İslâm'ın evrensel ahlâk anlayışına uygun bir birer birey olarak yetiştirmek ve bu anlayışın bütün Müslüman öğrenciler için ortak bir hedef haline getirilmesini amaçlamaktadır. Hazırlanan bu müfredatın devlet okullarında kullanılabilmesi için eğitim alan öğrencilerin %50'sinin Müslüman olmaları şartı getirilmiştir. Fakat bu müfredatın uygulandığı okuldan mezun olunduktan sonra İslâm eğitimi alındığına dair herhangi bir sertifika verilmemektedir.

2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı'nda İslâm Eğitimi Yapısı

Öğrenme Grubu/ Etkinliği/ Dersler	Eğitim Süresi									
	İlköğretim						Ortaöğretim			Lise
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4-6 sınıf
<i>Öğrenme Grubu</i>										
Tayca	200	200	200	160	160	160	120 3akts	120 3akts	120 3akts	240 6 akts
Matematik	200	200	200	160	160	160	120 3akts	120 3akts	120 3akts	240 6 akts
Fen Bilimleri	80	80	80	80	80	80	120 3akts	120 3akts	120 3akts	240 6 akts
Sosyal Bilgiler ve Etik	120	120	120	120	120	120	160 3akts	160 3akts	160 3akts	240 6 akts
-Dini (İslâm Eğitimi)	40	40	40	40	40	40	40	40	40	80
-Görev, Ekonomi	40	40	40	40	40	40	80	80	80	160
Bilimler, Coğrafya	40	40	40	40	40	40	40	40	40	80
-Tarih										
Sağlık ve Beden Eğitimi	80	80	80	80	80	80	80 3akts	80 3akts	80 3akts	120 3akts
Sanat	80	80	80	80	80	80	80 3akts	80 3akts	80 3akts	120 3akts
Kariyer ve Teknoloji	40	40	40	80	80	80	80 3akts	80 3akts	80 3akts	120 3akts
Yabancı Dil	40	40	40	80	80	80	120 3akts	120 3akts	120 3akts	240 3akts
Eğitim Süresi Toplam	840	840	840	840	840	840	880 22akts	880 22akts	880 22akts	1,640 41akts
Öğrenci Gelişim Faaliyetleri	120	120	120	120	120	120	120	120	120	360
Ders Faaliyetleri Okullarında belirtilen hazırlıklara ve öğrencilerin odak noktalarına göre düzenlenmektedir.	Yılda en fazla 40 saat (İslâm eğitimi yılda 40 saat)						Yılda en fazla 40 saat (İslâm eğitimi yılda 40 saat)			En az 1,600 saat (İslâm eğitimi 160 saat / 3 yıl)
Eğitim Süresi Toplam	En fazla 1,000 saat/yıl						En fazla 1,200 saat/yıl			Toplam 3 yıl en az 3,600 saat

2- 2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı Bünyesinde Hazırlanan Yoğun İslâm Eğitimi Müfredatı:

Milli Eğitim Bakanlığı, Tayland'ın güney bölgesindeki temel eğitim düzeyinde olan tüm Taylandlı Müslüman çocukların ve gençlerin aldığı din eğitiminin ve temel yeterli gelmemesi, ihtiyaçları karşılamaması nedeniyle ortaya çıkan eksiklikleri gidermek için çalışmalara başladı. Bu bağlamda eğitim kurumlarının verimliliğini arttırabilmek için *Temel Eğitim Komisyonu Ofisi*, 2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı'nın bünyesinde *Yoğun İslâm Eğitimi Müfredatı'nı* hazırlayarak din eğitimi ile ilgili derslere ilgili müfredatın Sosyal Bilgiler ve Etik grubunda yer vermiştir.

Hazırlanan bu *Yoğun İslâm Eğitimi Müfredatı'nın* detayları aşağıda yer almaktadır:

1. *2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı'nda* yer alan *İslâm eğitimi* uyarınca, öğrencilerin ve toplulukların kimlikleri, eğitim noktasındaki ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Bu noktada uygulanmakta olan müfredat, var olan eğitim kurumlarıyla öğrencileri İslâm dini eğitimi noktasında en yüksek kaliteye ve başarıya ulaştırabilmektir.
2. İslâm eğitimi müfredatı çerçevesinde çalışma zamanının düzenlenmesi *Temel Çekirdek Eğitim Müfredatında 2008* uyarınca; eğitim kurumları, *Temel Çekirdek Eğitim Müfredatında 2008* ile *Yoğun İslâm eğitimi müfredatı* arasındaki karşılıklı öğrenmeyi yönetmelidir. Eğitim kurumları, ek dersler sayesinde İslâm eğitimi çalışmalarına zaman ayırmalıdır. *Yoğun İslâm Eğitimi Müfredatı'nda* eğitim süresi yapısının detaylarına göre şu şekilde yer verilmektedir:
 - 2.1. İlköğretim seviyesi (İbtidâiyah) için ders saatleri yılda 360 saati dolduracak şekilde aşağıda belirtilmiştir:
 - Sosyal bilgiler ve etik grubunda yılda 40 saat,
 - Ders/faaliyetler grubunda okulların imkânlarına göre yılda 40 saat,
 - İslâm eğitimi ek dersleri 200 saat olarak belirlenmiştir.
 - Öğrenci Gelişim faaliyetleri grubunda ise Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı ve İslâm Eğitimi Müfredatı'nın yılda 80 saatlik ortak etkinlikleri yer almaktadır.

2.2. Ortaöğretim seviyesi (Mutevassitah) için ders saatleri yılda 480 saati dolduracak şekilde aşağıda belirtilmiştir:

- Sosyal bilgiler ve etik grubunda yılda 40 saat,
- Ders/faaliyetler grubunda okulların imkânlarına göre yılda 60 saat,
- İslâm eğitimi ek dersleri 200 saat olarak belirlenmiştir.
- Öğrenci Gelişim faaliyetleri grubunda ise Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı ve İslâm Eğitimi Müfredatı'nın yılda 80 saatlik ortak etkinlikleri yer almaktadır.

2.3. Lise seviyesi (Sanaviyah) için ders saatleri 3 yılda en az 1,440 saati dolduracak şekilde aşağıda belirtilmiştir;

- Sosyal bilgiler ve etnik grubunda 3 yılda 80 saat,
- Ders/faaliyetler grubunda okulların imkânlarına göre 3 yılda 520 saat,
- İslâm eğitimi ek dersleri 3 yılda 600 saat olarak belirlenmiştir.
- Öğrenci Gelişim faaliyetleri grubunda ise Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı ve İslâm Eğitimi Müfredatı'nın 3 yılda 240 saatlik ortak etkinlikleri yer almaktadır.

Bu kurumlardan mezun olunduktan sonra İslâm eğitimi alındığına dair bir sertifika verilmektedir. Fakat yine de ebeveynlerin ve toplulukların ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Bu nedenle de ebeveynler, çocuklarını İslâmî Özel Okullara veyahut geleneksel okullara göndermeyi tercih etmektedirler.

Öğrenme Grubu/ Etkinliği/ Dersler	Ders Saatleri									
	İlköğretim						Ortaöğretim			Lise
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4-6 sınıf
Öğrenme Grubu										
Tayca	200	200	200	160	160	160	120 (3akts)	120 (3akts)	120 (3akts)	240 (6 akts)
Matematik	200	200	200	160	160	160	120 (3akts)	120 (3akts)	120 (3akts)	240 (6 akts)
Fen Bilimleri	80	80	80	80	80	80	120 (3akts)	120 (3akts)	120 (3akts)	240 (6 akts)
Sosyal bilgiler ve etik	120	120	120	120	120	120	160 (4akts)	160 (4akts)	160 (4akts)	320 (8 akts)
- Dini (İslâm Eğitimi)	40*	40*	40*	40*	40*	40*	1 akts*	1 akts*	1 akts*	2 akts*
- Görev,	40	40	40	40	40	40	2 akts	2 akts	2 akts	4 akts
- Ekonomi Bilimleri,	40	40	40	40	40	40	1 akts	1 akts	1 akts	2 akts
- Coğrafya										
-Tarih										
Sağlık ve Beden Eğitimi	80	80	80	80	80	80	80 (3akts)	80 (3akts)	80 (3akts)	120 (3akts)
Sanat	80	80	80	80	80	80	80 (3akts)	80 (3akts)	80 (3akts)	120 (3akts)
Kariyer ve Teknoloji	40	40	40	80	80	80	80 (3akts)	80 (3akts)	80 (3akts)	120 (3akts)
Yabancı Dil	40	40	40	80	80	80	120 (3akts)	120 (3akts)	120 (3akts)	240 (3akts)
Toplam Zorunlu Ders Saati	840	840	840	840	840	840	880(22 akts)	880(22 akts)	880(22 akts)	1,640(41akts)
Öğrenci Gelişim Faaliyetleri	120	120	120	120	120	120	120	120	120	360
Ders/Faaliyetler Okulların imkânlarına göre düzenlenmektedir.	Yılda En Fazla 40 Saat (İslami Eğitim Yılda 40 saat)*						Yılda En Fazla 200 Saat (İslami Eğitim Yılda 160 saat)*			En Az 1,600 Saat (İslami Eğitim 520 saat)*
İslâm Eğitimi Ek Dersler Haftada 5 saattir	200 saat/yıl						200 saat/yıl			600 saat/yıl
Toplam Ders Saati	En fazla 1,200 saat/yıl						En fazla 1,400 saat/yıl			3 yılda en az 4,200 saat
*Tabloya göre 2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı ve İslâm Eğitimi Müfredatı birleştirilerek Yoğun İslâm Eğitimi Müfredatı oluşturulmuştur.										

Yoğun İslâm Eğitimi Müfredatı'nın Eğitim Sürecinin Yapısı
(2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı'nda Yer alan Yoğun İslâm Eğitimi
Müfredatı'ndaki Dersler/Faaliyetler ve Ek Derslerin Saatleri)

Öğrenme Grubu/ Etkinliği/ Dersler	Ders Saatleri									
	İlköğretim (İbtida-îyah)						Ortaöğretim (Mütevassitah)			Lise (Sanaviyah)
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	1-3 sınıf
1. Kur'an-ı Kerim	60	60	60	60	60	60	80	80	80	240
2. Hadis	20	20	20	20	20	20	40	40	40	120
3. İslâm İnanç Esasları	40	40	40	40	40	40	40	40	40	120
4. Fıkıh	40	40	40	40	40	40	40	40	40	120
5. İslâm Tarihi	20	20	20	20	20	20	40	40	40	120
6. Ahlâk	20	20	20	20	20	20	40	40	40	120
7. Arapça	40	40	40	40	40	40	80	80	80	240
8. Malayca/Arapça	40	40	40	40	40	40	40	40	40	120
Öğrenci Gelişim Faaliyetleri*	80	80	80	80	80	80	80	80	80	240
Toplam Ders Saati	360 saat/yıl						480 saat/yıl			3 yılda en az 1,440 saat

c. Tayland'da İslâm Eğitimi Veren Devlet Okulları

Tayland'ın Orta Bölgesi'ndeki okullardan olan biri olan **Prachasamakhi Okulu**, 1939 yılında Cami'ul-İslâm (Al-İkvan) Camii'nin yanında bulunan arazide bir bina olarak inşa edilmiştir. Cami yönetimi, *Ayutthaya Şehri İlköğretim Bölümü Eğitim Ofisiyle* anlaşarak binanın eğitim amaçlı kullanılması noktasında onay vermiştir. Ardından bina 18 Temmuz 1939 tarihinde ilköğretim 1-4. sınıf seviyesine yönelik, "**Al-İkvan**" isimli bir devlet okulu olarak hizmete açılmıştır. Okulun hizmete açılmasından

sonra 1971’de hükümet, okul yönetimine, yeni bir bina inşa edilmesi için bütçe ayırmıştır.

Resim 32: Prachasamakhee Okulu, Öğretmenler Talebelerle Beraber Toplu Resim

<https://www.facebook.com/prachasamakhee1/>

Al-İkvan Okulu, ismini Arapça “İhvân” kelimesinden almıştır ancak çoğu yakın şehirlerde oturan öğretmenler bu okulun ismini bilemediklerinden dolayı bu okulu tercih etmemişlerdir. Okulun tercih edilmemesinden dolayı da okulda öğretmen kadrosu yetersiz kalmıştır ve bu durumun ortadan kaldırılması için okul isminin değiştirilmesi uygun görülmüştür. 2 Haziran 1971 tarihinde okul, “Al-İkvan” kelimesinin Tayca karşılığı olan **“Prachasamakhee Okulu”** olarak yeniden adlandırılmış ve 2 ile 4. sınıflara da yönelik eğitim vermeye başlanmıştır. 2017 yılından itibaren ise artık anaokulundan ilköğretim 6. sınıfa kadar eğitim vermeye başlamıştır.

2014’te İslâm eğitimi vermeye başlayan kurum *2008 Temel Çekirdek Eğitimi Müfredatı* bünyesinde hazırlanan *İslâm Eğitimi Müfredatı*’nı kullanmaya başlamıştır. Bu okulda eğitim gören toplam 92 öğrencinin % 95’i Müslüman öğrencilerden oluşmaktadır. Öğretmen kadrosunda ise 6 genel eğitim öğretmeni ve 1 İslâm eğitimi öğretmenin yer aldığı bilinmektedir.

Tayland'ın Güney Bölgesi'ndeki okullardan biri olan **Banbudee Okulu** ise Yala şehrinde eğitimle ilgilenen memurların ve köydeki insanların yaptığı yardımlarla inşa edilmiştir. Bölgedeki yardımsever insanlar, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yala İl Müdürlüğü bütçesine 5,000 baht yardım yapmış, köydeki insanlar ise arazilerini okulun inşası için bağışlamışlardır. 3 Haziran 1957 tarihinde okul öncesinden ilköğretim seviyesine kadar eğitim vermek üzere açılan okulda, *Prasit Snitphan* ilk müdür olarak görev yapmıştır.

Resim 33: *Banbudee Okulu'nun Binası*
<https://images.app.goo.gl/YfBS9P6yD1CRqESp6>

Bu okulun tamamı Müslüman öğrencilerden oluşmakta ve günümüzde toplam 230 öğrenci eğitim almaktadır. Öğretmen kadrosunda ise 13 genel eğitim öğretmeni ile 4 İslâm eğitimi öğretmeni bulunmaktadır. Bugünkü müdürü *Suban Plaping* olan okulda, hem Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı (pozitif bilimleri) hem de Yoğun İslâm Eğitimi Müfredatı uygulanmakta ve haftada 9 saat ibtida-îyah seviyesinde İslâm eğitimi verilmektedir.¹⁰⁷

¹⁰⁷İlköğretim Eğitim Hizmet Alanı Ofisi Yala İlçe 1, *Banbudee Okulu Tarihi*, <https://data.bopp-obec.info/web/index_view_history.php?School_ID=1095440019&page=history>, (ET: 22.07.2019).

Resim 34: *Banbudee Okulun Talebeleri (Araştırmacı tarafından çekilmiştir)15.01.2019*

Resim 35: *Okul Başlamadan Önce Talebeler Ulusal Bayrağa Saygı Doğrultusunda Ayakta Durmaktadır*

Resim 36: *Banbudi Okulu, 2017 Yılında Sınıftaki Telebeler Sınava Yapılırken <http://122.154.33.246/activity/detail.php?aid=1354>*

SONUÇ

Budist bir ülke olan Tayland'da, İslâmiyet ikinci büyük din olarak bilinmekte ve isteyen herkes dinini serbest ve özgür bir şekilde yaşanabilmektedir. Başkent Bangkok ve çevresiyle Tayland'ın güney kesimleri Müslümanların yoğunlukla yaşadığı yerleşim merkezleridir.

Tayland tarihi incelendiğinde, ülkenin ilk kurulduğu dönem olan Sukhothai Dönemi'nden (1249-1438) öncede Tayland topraklarında yaşayan Müslümanların olduğuna rastlanılmaktadır. Taylandlıların, Yunnan Bölgesi ve Güney Çin'den göç etmelerinden önce İslâm'ın bölgedeki yerel halktan bazılarında var olduğu anlaşılmaktadır.

Tayland'ın sınırları içerisinde yaşayan Müslümanların ülkeye gelişi genelde ticaret, savaşlar ve göçler vasıtası ile olmuştur. Müslümanların özellikle ticaretle uğraşanları, kendi ülkelerinden Tayland'ın farklı yerlerine göç ederek yerleşmişlerdir. Tayland'daki Müslüman toplulukları; Malay kökenli, Hint-İran Müslümanları, Kamboçya, Myanmar ve Yunnanlı Çin Müslümanları gibi farklı kökenlerden oluşmaktadır.

Sukhothai Dönemi'nden sonra Ayutthaya Dönemi, ülkede Müslümanların yaşadığının en net bir şekilde tespit edildiği dönem olarak bilinmektedir. İranlı tacir *Şey Ahmet Kumi*'nin 1602 yılında Tayland'a göç etmesi ve iyi bir itibar bırakmasının ardından onu hem memur hem de ilk Şeyhü'l-İslam Başkanı olarak seçilmesi bu tespiti destekleyen bir durumdur. Bugünkü devam eden Rattanakosin Dönemi'nde de farklı Müslüman topluluklar Tayland'ın her yerinde yaşamlarını sürdürebilmektedir. Tayland'da Müslümanların var olmalarının ve Tayland'ın idaresiyle ilgili olmalarının bir sonucu olarak devletinde Müslümanlar için uygulamaya koyduğu bir takım çalışmalar bulunmaktadır.

Tayland'da din eğitimi incelendiğinde, İslâm eğitimi "*Örgün Eğitim*" ve "*Yaygın Eğitim*" olmak üzere iki şekilde uygulanmakta ve hem özel okullarda hem de devlet okullarında bu eğitimin yer aldığı görülmektedir. Günümüzde din eğitiminin önemine binâen kurumlarda verilen eğitimin kalitesine önem vermekte ve bu kaliteyi arttırmak için bir takım çalışmalar yürütmektedir.

Tayland'daki Müslümanlar, İslâm dininin ülkede yayılmaya başladığı zamanlardan itibaren din eğitimine önem göstermişlerdir. Öyle ki, Müslümanların çokça yaşadığı bölgelerde, ilim öğrenmek amacıyla çevre şehirlerden gelenlerin kalmaları için hocaların evlerinin (Tok Gru) yanına küçük kulübeler inşa edilmiştir. Arapça "Fünduk" kelimesinden türeyen Tayland'da İslâm eğitiminin başlangıcı olarak kabul edilen ve zamanla daha köklü bir kurum haline gelecek olan bu kulübeler "*Pondok Okulu*" olarak adlandırılmıştır. Pondok Okulu, eğitim veren hocanın bilgisi ile orantılı işleyen, düzensiz, sistematik kuralları ve müfredatı olmayan bir okul durumunda olup Müslümanlar için de önemli bir toplantı merkezi olarak bilinmektedir.

Bu toplantı merkezleri zamanla değişikliklere uğrasa da günümüze kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir. Pondok Okulları, ilk değişimini 1971'de kurulan *İslâmî Rat Okuluna* dönüştürülerek yaşamıştır. Milli Eğitim Bakanlığının kontrolünde olan Pondok Okullarının dönüştürülmesi ilk aşamalarda devlet tarafından desteklenmiş, ardından resmi kayıt başvurusu ve İslâm eğitiminin pozitif bilimlerle birlikte kullanması bu dönüştürme faaliyetlerinin devamını oluşturmuştur. 1982'de bu okullarda uygulanmak üzere "*1982 Özel Okul Yasası*" çıkmasıyla birlikte *İslâmî Rat Okulları*, isimlerini *İslâmî Özel Okulları* olarak değiştirmişlerdir. Yeni isim verilmesiyle birlikte iç sisteminde de bazı noktalar geliştirilmiştir. Özellikle, öğretim, binalar vb. yerlerde güncelleştirme ve geliştirmeler yapılmıştır. Bu değişikliklerin nedeni de İslâmî Özel Okullarının temelini Pondok Okullarına dayanması şeklinde ifade edilmektedir. Sosyal ve yerel değişikliklere paralel olarak ilkokul (İbtida-îyah), ortaokul (Mütevassitah) ve lise (Sanaviyah) eğitim kademelerinde, *2003 İslâmî Özel Eğitim Müfredatı*'na günde yaklaşık 2-3 saatlik bir zaman dilimi ayrılmaktadır.

1956'da kurulan *Tayland Krusampan İslâm Derneği* bünyesinde açılan İslâmî Özel Okullar (sadece Dinî Eğitim), ülkedeki Müslüman topluluklarını kapsamakta ve *İslâmî Zorunlu Temel Eğitimi (Farz-ı Ayn)* 6 yıl olarak belirlemekle beraber eğitim sürecini ibtidaîyah, mütevassitah ve sanaviye olmak üzere 3 seviyeye ayırmaktadır. 2015'de derneğin kurduğu *İslâmî Akademik Müfredat Kamu Misyonu (Farz-ı Kifâye)* tarafından hazırlanan yeni müfredatla, *İslâmî Zorunlu Temel Eğitim (Farz-ı Ayn)*'de 6. sınıfı tamamlayan öğrencilere diploma vererek 9. sınıfa kadar dinî çalışmalarına devam etme şansına sahip olma hakkı tanındı. Bu eğitim kurumlarının üç güney il olan

Pattani, Yala ve Narativat dışında, ülke genelinde 87 sınav merkezi bulunmaktadır. Üç güney ili bölgesinde ise *Camide İslâm Eğitim Merkezi (Tadika)* eğitim hizmetlerinde bulunmaktadır. Bu kurumların uyguladığı müfredata göre eğitim, hafta içi genel okul çıkış saatinden sonra akşamları, hafta sonu ise sabah saatlerinde başlamaktadır. Her eğitim yılının sonunda hem pratik hem de teorik olarak yapılan seviye tespit sınavıyla öğrencilerin öğrenme durumları değerlendirilmektedir. Ülkenin her yerinde aynı anda sınav gerçekleştirilmekte ve dernek tarafından belirlenen not ortalamasına ulaşan öğrencilere sertifika verilmektedir. Bu okulların, Tayland eğitim sistemi incelendiğinde “*yaygın eğitim kurumları*” kapsamında yer aldıkları anlaşılmaktadır. Fakat Türkiye’deki eğitim sistemine göre ise okulun resmi sertifika vermesi “*örgün eğitim kurumu*” olarak kabul edilmesini gerektirmektedir.

Camide İslâm Eğitim Merkezi (Tadika), tüm Müslümanların bilmesi gereken temel İslâm ilkelerinin/prensiplerinin öğretildiği Güney bölgesindeki en eski kurumlardan olan ve ilköğretim (ibtida-îyah) seviyesindeki 5-12 yaş arası çocuklara yönelik camilerde eğitim-öğretim yapan, yaygın eğitim kurumudur. Tadika Okulu da, Pondok Okulu gibi bazen eğitim veren hocaların bilgi ve deneyimleriyle, bazen de Malezya’da kullanılan İslâm eğitim müfredatlarıyla, Malayca eğitim dilini kullanarak eğitim hizmetlerinde bulunmuşlardır. Üç güney illerde bulunan Tadika okullarının kendi kulüplerini kurmasından sonra 1990 yılında “*Perkasa*” adı altında bu üç kulüp birleştirilerek Tadika akademik birliği oluşmuştur. Böylece bu kurumlar net ve somut bir eğitim-öğretim sürecine girerek hükümet tarafından, 1997 yılında İslâm Dini ve Ahlâk Eğitim Merkezi yönetmeliği kapsamında finansal açıdan desteklenmiştir. Tadika Okulları, günümüzde ise Özel Eğitim Komisyonu Ofisi tarafından desteklenen 2016 *İslâm Zorunlu Temel Eğitimi Müfredatı (İbtidaîyah)*’nı ortak müfredatı kullanmaktadırlar. Fakat bu müfredatın uygulanması zorunlu olmadığı için kullanılan müfredatlar Tadika’dan Tadika’ya farklılık göstermekte ve tam birlik sağlanamamaktadır. Bu sebepten dolayı 6. sınıfın sonunda bazı Tadika Okullarının verdiği diplomalar ülkedeki her kurumunda geçerli olmamaktadır ve bu nedenle de yaygın eğitim kurumları olarak sayılmaktadırlar.

Tayland’ın güney bölgesinde yaşayan Müslümanlar haklı olarak yaşantılarını İslâm dini çerçevesinde şekillendirmek istemektedirler. Bu talepleri doğrultusunda da

çocuklarını, dinin doğru bir şekilde aktarılması için din eğitimi veren okullara göndermeyi tercih etmektedirler. Tayland sınırlarında yer alan bu bölgedeki halk, iletişim kurdukları dilin Malayca olmasından, aralarında Malay kültürünün daha yaygın olmasından ve İslâm eğitiminin devlet okullarında verilmiyor olmasından dolayı devlet okullarına çocuklarını göndermeyi tercih etmemektedirler.

Devlet de, bu bölgedeki insanların ihtiyaçlarını karşılayabilmek, çocuklarının devlet okullarına gitmelerini sağlamak ve aynı zamanda ulusal güvenliğini koruyabilmek amacıyla okullara İslâm eğitimi getirmeye çalışmaktadır. Bundan hareketle devlet 1975 yılından bu yana ilköğretimden liseye kadar İslâm eğitiminin verilmesi konusunda bir takım uygulamalar geliştirmeye çalıştığını ifade etmektedir. 1979'de ilk İslâm eğitim müfredatı kullanılarak bu uygulamaların ilk adımı atılmıştı. Fakat uygulanmak istenen eğitim sisteminin, her döneme ve ülkedeki olaylara göre değişikliğe uğramasıyla ve bugüne kadar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da onaylanan toplam 6 müfredat uygulamaya koyulmuştur. Nihayetinde bugün Devlet Okulları 2 müfredat kullanarak İslâm eğitimi vermeye çalışmaktadır. Bu müfredatlardan birincisi, 2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı Bünyesinde Hazırlanan İslâm Eğitimi Müfredatı'dır. Bu müfredat kapsamında ilkokul (İbtida-îyah), ortaokul (Mütevassitah) ve lise (Sanaviyah) her seviyelerinde haftada yaklaşık 2 saat eğitim verilmektedir. Bu müfredatın kullanılabilmesi için okulda %50 Müslüman öğrenci bulunmalıdır. Fakat yine de bu müfredat hala insanların ihtiyaçlarını karşılayamamasından dolayı, ikinci müfredat olan 2008 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı'nda Yoğun İslâm Eğitimi haftada yaklaşık 8-10 saat olmak üzere sadece Tayland'ın üç güney bölgesinde uygulamaya koyulmuştur. Bu müfredat kapsamında eğitim alan öğrenciler mezun olunduktan sonra İslâm eğitimi aldığına dair sertifika almaktadır fakat bu sistem de ebeveynlerin ve toplulukların ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır. Bu durumun farkında olan ebeveynler de, çocuklarını İslâmî Özel Okullara veyahut geleneksel okullara göndermeye tercih etmektedirler.

Sonuç olarak devlet okullarındaki İslâm eğitimi hazırlanan müfredatlarda hakkında verilen bilgiler neticesinde hala bir takım eksiklikler olduğu göze çarpmaktadır. Fakat ülke yönetimi, var olan bu eksiklikleri görmezden gelmek yerine,

giderilmesi noktasında çalışmalar yapmakta ve her yeni çalışma bir önceki çalışmada var olan eksiklikleri tamamlayacak şekilde hazırlanmaktadır.

Tez kapsamında yer alan Tayland'daki okullar incelendiğinde, her kurumun kendi özel kimliği ve farklılıklarının olduğu göze çarpılmaktadır. Devlet bu özel kimliklerin ve farklılıkların korunmasına devletin güvenliğini tehdit etmediği takdirde önem göstermekte ve her kurumun içinde bulunduğu toplumun ihtiyaçlarına karşılık verecek şekilde eğitim ortamlarını oluşturmaya imkân sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akademik İlişkiler Bölümü, *2001 Tarihinde 2001 Temel Çekirdek Eğitim Müfredatı'na Göre Öğrenmeyi Ölçme ve Değerlendirme Rehberi*, Bangkok: Kru-spa Ladprao, 2002.
- AL-FATANI Ahmad Fathy, *Ulama Besar Dari Patani*, Bangi: Kebangsaan Malaysia, 2002.
- ALHUSA Ibbroheng, *Development of Traditional Islam Institutions (Pondok) in Southern Border Provinces of Thailand from 1957 to 2006*, (Yüksek Lisans Tezi), Pattani: Prince of Songkhla University, 2009.
- ARSLAN Ahmet Turan, "Malezya'da Din Eğitimi ve Arapça Öğretimi", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1997, 52.
- ATEEUW, D.K WYATT, *Hikayat Pattani, Bibliotheca Indonesica, 5. The Hague*, Belgium: Martinus Nijhoof, 1970.
- ATTANURAK Srawut, "Güney Sınır İllerinde Küçük İslâmî Özel Okullarının Katılımcı Yönetimi", *Eğitim Ofisi* 12, 2015.
- BAKA Dalommai, *Tayland'da İslam Eğitimi*, Philippines: Rusamile, 1999.
- BASHAH Abdul Halim, *Raja Campa & Dinasti Jembal Dalam Patani Besar (Patani, Kelantan Dan Terangganu)*, Kelantan: Pustaka Reka, 1994.
- CHAIVIJARN Srisuda, *Muslim Way of Life and Education Management in the Community: A Case Study of Islam Education Center of Najmuddeen Mosque (TADİKA) Tambon Saiao, Amphoe Kok Pho, Changwat Pattani*, Pattani: Prince of Songkla University, 2010.
- CHE MAN W.K, *The Malay-Muslim of Southern Thailand*, London: Jimma, 1993.
- ÇELEBI Emrin, *Pattani: Krallıktan Azınlığa*, İstanbul: İnsani Yarım Vakfı, 2006.
- DAMYUSOH Apisit, *Status of the Performance of Mosque Based Islam Education Center (Tadika) Awarded a Gold Medal in Satun Province, Islam Education Administration and Management*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2012.
- Eğitim Bölge 2, *Eğitim Geliştirme Din ve Kültür Merkezi*, Bangkok: Milli Eğitim Bakanlığı, 1995.
- "Eğitim İstatistikleri", t.y., <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/03.aspx>.

- Erasmus Nan 4 mal 4 All, “Tüm Öğrencileri Kapsayan Yaygın Eğitim Aktiviteleri”, 2016, sayfa.nu.yok.
- Güney’de 4 Bölge Tarihi, BKK: Milli Eğitim Bakanlığı Sanat Bölümü, 2007.
- HAFIT Kamnurak, *Desired Characteristics of Administrators as Perceived by Teachers in Islamic Private Schools in Phatthalung Province*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2015.
- HALL D.G.H, *A History of South-East Asia*, 3. bs., New York: St. Martin’s press, 1968.
- HASHIM Rosnani, *Educational Dualism in Malaysia Implications for Theory and Practice*, New York: Oxford University Press, 1996.
- IMTIYAZ Yusuf, “Religious Diversity in a Buddhist Majority Country: The Case of Islam in Thailand”, *International Journal of Buddhist Thought and Culture*, sy. 3 (2003), ss. 131-43.
- Islamic Private Schools Association of Thailand, *İslâmi Özel Okul Listesi*, Bangkok: Kru-spa Ladprao, 2011.
- “İnformal Eğitimi’nin Yönetimi”, *Distance Learning*, 04.12.2014, <https://sites.google.com/site/somchaythongyaem/kar-cadkar-suksa-tam-xathyasay>.
- “İslâmî Zorunlu Eğitim Müfredatı (Farz-ı Ayn) ve Farz-ı Kifâye 2017 Toplantı Belgeleri”, *Krusampan İslâm Derneği*, (2018).
- JANNU Benjaporn, “Tayland’da Dinî”, (08.10.2015), sites.google.com/site/khwamrurxbtawkeiywkabprath/sasna-ni-prathesthiy.
- JITMOUD Sawvane, *Etnik Grup: Taylandlı Müslümanlar*, BKK: Kong Thun Singaru Chira Amphorn Yayınları, 1988.
- KAEWDANG Rung, *Pondok Okullarının İslâm Özel Okulları Olarak Geliştirilmesinde To-Gru’nun Tutumları*, (Yüksek Lisans Tezi), Bangkok: National Institute of Development Administration Graduate School, 1968.
- “Kralın Oğlu Phraya Damro Rachanupap’ın Hayatı”, (11.08.2019), http://www.moi.go.th/portal/page?_pageid=235,804615,235_804633&_dad=portal&_schema=PORTAL.
- KRONGCHAI Hatta, *Pattani’s History During the Ancientking Domto 7 Administrative States*, Pattani: Prince of Songkhla University, 2007.

- “Krusampan ‘Aile Günü’ Ülkenin Her Yerinde Dini Öğretmenlerin Güçlendirilmesi Yapılmaktadır”, *Muslim Bangkok News*, (20.02.2016).
- KULSIRISAWAD Direk, *Tayland Tarihi ve Edebiyatında Müslümanların Yeri ve Sultan Süleyman Gemisi*, Bangkok: Tay Dili ve Kitap Kurumu, 1974.
- KULSIRIVAD Direk, *Müslüman İlişkileri*, 4. bs., Matichon News, 2002.
- LAMBENSA Mansod, “Bir Geleneksel İslam Eğitim Kurumu Olarak Pondok Okulları: Patani Örneği”, *Diyanet İlmî Dergi*, 2015, 243-64.
- MADMARN Hasan, *History of Islamic Studies in Thailand: Muslim Education Reform in Thailand - The Case of Traditional Muslim Institutions (Pondok) and Its Challenges*, t.y.
- , *The Pondok & Madrasah in Pattani*, Bangi: Kebangsaan Malaysia University, 1999.
- , *Traditional Muslim Institutions in Southern Thailand: A critical Study of Islamic Education and Arabic Influence in The Pondok and Madrasah System of Patani*, (Doktora Tezi), Utah: The University of Utah, 1990.
- MALEE Binsalem, *Participation of Teachers in the Development of Compulsory Basic Level Islamic Schools (Fardu-Een) in Test Unit 5, Islamic Teachers Association*, (Yüksek Lisans Tezi), Dhonburi: Dhoburi Rajabhat University, 2013.
- MANIVONG Somkid, “Muslim Thai”, *Mitr Samphan*, 1973, 1-5.
- MASAE Mariam, *The Practice of Islamic Morality and Ethics of Tadika’s Students as Perceived by Guardian in Muang District, Pattani Province*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Pattani: Prince Of Songkla University, 2010.
- Milli Eğitim Bakanlığı, *İslami Özel Okullar İçin 2003 İslami Eğitim Müfredatı*, Bangkok, 2003.
- Ministry of Foreign Affairs, *Islam in Thailand*, Bangkok: Thai Government, 1976.
- MOHD Taib Osman, *Malay Dünyasında İslâm Medeniyeti*, çev. Ali Çaksu, 1. bs., İstanbul: İrcica, 200M.S.
- MUSTAPA Jehniyoh, *İslâmî Özel Okulların Öğretmenleri, Eğitim Öğretimin Öğrencilere Odaklanması*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2012.

- NARONGRAKSAKHET Ibrahim - Kader SHUKRI, "Developing Curriculum of Tadika's Forproservining Their Traditional Identity", *İslâm Yala Üniversitesi Al-Nur Dergisi*, sy. 12 (2012), ss. 15-28.
- NARONGRAKSAKHET Ibrahim, "Güney Bölgesinde İslâmî Yaşam Tarzı", *Din Eğitimi ve Sistemi*, ed. Maslan Mahama, Songklanakkarin Üniversitesi Sağlık Sistemi Araştırma Enstitüsü, 2008, 109-12.
- , *Yeni Teori: Müslüman Güney Sınırı İllerinde Eğitim Kurumları*, Songkla: Hatyai Krafi, 2010.
- NESALAEH Wattanachai, *Transformational Leadership of Administrators as Perceived by Islamic Private Personel in Satun Province*, (Yüksek Lisans Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2011.
- PHUSAWANG Nantawan, "Ayutthaya Döneminde Müslüman Topluluklar K.S. Thi 17", *Thamasat Üniversitesi Dergisi*, sy. 15 (1987), ss. 216-22.
- PONG SAWADARN Prachum, *Ayutthaya Tarihi*, Bangkok: Aksorn Borikarn, 1964.
- PORNKUN Chabathip, *Öğrenci Merkezli Öğrenme ve Öğretme Modeli*, BKK: Chulalongkorn Yayınları, 2001.
- PRAMOJ Kukrit, *Tayland'da İslâm Tarihi*, Bangkok: Mitr Siam Yayınları, 1971.
- PUIRAKSA Nattaporn, *State And Problems of Islamic Studies Instruction in Secondary Shcool Bangkok Metropolis*, (Yüksek Lisans Tezi), Bangkok: Chulalongkorn University, 2009.
- RAHIMMULA Pirayot, *The Historical Development of The Kingdom of Pattani Since 1350-1909 and The Arrival of Islam in This Region*, (Yüksek Lisans Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2000.
- RASCHABANDIT Likit, *Tayland'da Eğitim Tarihi*, 2010,
<http://www.unigang.com/Article/3559>.
- RATANASUTIKUL Washi -KHWAN-NGA Sirintra, "Eğitim Kanunu Makalesi (1999'da Milli Eğitim Kanunu)", *Eğitim Komisyonu*, 2004.
- RATNAPICHAT Thawach, *Tayland'ın Dört Güney İllerinin Tarihi*, 2. bs., Bangkok: Eğitim Geliştirme Merkezi 2, 2005.
- ROFF William R., *Studies on Islam and Society in Southeast Asia*, Singapore: Nuss Press, 2009.

- SAMAEDAM Sumaiyah, *States And Problems of Learning And Teaching Administration of Islamic Studies Teachers in Primary Shools*, (Yüksek Lisans Tezi), Yala: Yala Rajabhat Universtiy, 2012.
- SAMAH Muhammadnase, *States And Problems of Instruction Management of Islamic Studeis in The Public School Implementing Dual Curricula in Yala Province*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2009.
- SAMA-UN Winai, *Tayland'da İslâmiyet*, Bangkok: Şeyhülislâm Merkezi, t.y.
- SANGNIL Jidaporn, *A Study of Muslim Communities at Ayutthaya Province During Ayutthaya Period (14 th-18 th A.D.)*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Bangkok: Silpakorn, 2005.
- SARIMING Nuruddin, *Geçmiş ve Şimdiki Gerçeklikleri, Pattani, Narathiwat ve Yala Şehirlerindeki Camide İslami Eğitim Merkezi (Tadika)'nin Öğrenme Yönetimini Geliştirme Yolu*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Pattani: Prince of Songkla University, 2006.
- SHALABI Ahmad, *History Muslim of Education, Lecturer in History of Islamic Civilzation University of Cairo*, (Doktora Tezi), Cambirdge: The University of Cambirdge, 1954.
- SITTIPHAN Prayut, *Tayland'da Elit Tabakasının Soyları*, Bangkok: Khlang Vittiya, 1962.
- SUASAMING Ali, "Krung Thonburi Döneminde İslâmiyet", 2010, <http://alisuasaming.org/main/?p=2071>.
- , "Rattanahkosin Dönemi'nde İslâmiyet", 2010, <http://alisuasaming.org/main/?p=2071>.
- , "Tayland'da İslâmiyet", 2010, <http://alisuasaming.org/main/?p=2071>.
- SUKSIST Jutharat, *Saray Yakınında Tapınaklar; İlköğretim Yaşam Deneyimi ve Eğitimi Dersi ve Lise Sosyal Eğitim Kitabı*, BKK: Krusapa Yayınları, 1999.
- SUTAKHUN Nanta, *Ayutthaya Dönemi'nde Hollanda Belgeleri*, Bangkok: Krom Slipakorn, 1998.
- SUWANKIREE, *İslami Özel Okullarında Mesleki Gelişim Projeleri Üzerine Araştırma*, Bangkok: Asya Vakfi, 1989.
- SYAMANANDA Rong, *A History of Thailand*, 7. bs., Bangkok: Thai Watana Panich, 1990.

- “Şeyhü’l-İslâm Bilgileri”, *Sheikhul Islam Office*, 2019,
<https://www.skthai.org/th/pages/6293->.
- TAHERULLAH Hama, *Camide İslam Eğitim Merkezi Kawa İlçe İradesi Su-gai Padi Mahallesi Narathiwat Şehrinde Gelişiminin Teşvik Edilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), Tayland: Khon Kaen, 2009.
- “Tayland Krallığı Anayasa Taslağına Göre Devlet Politikası Kuralları Makalesi”,
<https://th.wikisource.org/wiki>, 2017.
- “Tayland Krallığı Anayasası (Dinî Özgürlük)”, *Anayasa Taslak Komitesi*, 11.11.2017,
<https://th.wikisource.org/wiki>.
- “Tayland Okullarının Çeşitleri”, *Özel Eğitim Komisyonu Ofisi*, (26.12.2012),
<https://sites.google.com>.
- “Tayland’da Dinî Kurumlar”, *Winnews*, (24.01.2017),
<https://www.winnews.tv/news/12566>.
- Temel Eğitim Komisyonu Ofisi, *Eğitim Hizmet Bölge Ofisinin Kullanımı Kılavuzu*,
Bangkok: Kargo ve Parsel Organizasyonu, 2003.
- Temel Eğitim Komitesi, *Eğitim Alanı Komitesi ve Temel Eğitim Komitesi’nin Uygulanması*, Bangkok: Kru-spa, 2008.
- “The World Facebook”, *Central Intelligence Agency*, 14.02.2019,
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/th.html>.
- Tonson Camii Tarihi*, Bangkok: Pranakorn Chaiwat Yayınları, 1975.
- Ulusal İlköğretim Komisyonu Ofisi, *İslâm Eğitiminin Gelişmesi*, Bangkok: Dini İşler İdaresi, 2000.
- “Vikikitap Özgür Dünya için Ücretsiz Metinler”, *Tayland’da Sukhothai Dönemi’nden Önce Nancav Devleti*, 28.01.2016,
<https://th.wikibooks.org/w/index.php?title=&oldid=34459>.
- VIRGINAI Virginai, *Thailand the New Siam*, New York: Macmillan, 1941.
- VONGMANI Somkhit, “Muslim Thai”, *Mit Samphan*, (1973).
- WAEHAMA Muhammed Roflee, *İslâmiyet’in Güneydoğu Asya’ya Yayılması: Tayland’da İslâmiyet*, (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 1997.
- WONGTHET Suchit, *Srivichai’deki Tarihsel Dönemde Sukhotai Devletinden Daha Eski Olan Pattani Devleti*, BKK: Matichon yayınları, 2004.

“Zcooby”, *Tayland Veliaht Prensini 1 Aralık'ta Kral İlan Edilmesi*, 29.11.2016,
<https://www.zcooby.com/crown-prince-maha-vajiralongkorn-to-be-king-on-1-december-news-update>.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	KASSAMARA SORNSAWAN
Tez Adı	TAYLAND'DA İSLÂM DİN EĞİTİMİ DEVLET VE ÖZEL OKULLARININ GELİŞME VE PROBLEMLERİ
Enstitü	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Anabilim Dalı	FELSEFE VE DİN ANABİLİM DALI
Tez Türü	YÜKSEK LİSANS TEZİ
Tez Danışmanı	PROF.DR. MEHMET EMİN AY
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) İzni Kısıtlama	☐ Genel Kısıt (6 ay) ☒ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin veriyorum.

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih: 19/08/2019

İmza :

